

Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije
Агенција за превенцију корупције и координацију борбе против корупције
Agency for the Prevention of Corruption and Coordination of the Fight against Corruption

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

СТРАТЕГИЈА ЗА БОРБУ ПРОТИВ
КОРУПЦИЈЕ 2015 – 2019. И
АКЦИОНИ ПЛАН ЗА СПРОВОЂЕЊЕ
СТРАТЕГИЈЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ
КОРУПЦИЈЕ 2015 – 2019.

Сарајево, децембар 2014.

Наслов: Стратегија за борбу против корупције 2015 – 2019. и Акциони план за спровођење Стратегије за борбу против корупције 2015 – 2019.

Издавач: Агенција за превенцију корупције и координацију борбе против корупције

Година: 2014.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

СТРАТЕГИЈА ЗА БОРБУ ПРОТИВ
КОРУПЦИЈЕ 2015 – 2019. И
АКЦИОНИ ПЛАН ЗА СПРОВОЂЕЊЕ
СТРАТЕГИЈЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ
КОРУПЦИЈЕ 2015 – 2019.

Савјет министара Босне и Херцеговине на 6. сједници одржаној 7. 5. 2015. године усвојио је Стратегију за борбу против корупције 2015 – 2019. и Акциони план за спровођење Стратегије за борбу против корупције 2015 – 2019.

Наслов:

Стратегија за борбу против корупције 2015 – 2019. и Акциони план за спровођење Стратегије за борбу против корупције 2015 – 2019.

Издавач:

Агенција за превенцију корупције и координацију борбе против корупције

Година: 2014

© Агенција за превенцију корупције и координацију борбе против корупције, сва права придржана.

Адреса издавача:

Спасовданска 22, 71123 Источно Сарајево, Босна и Херцеговина

kontakt@apik.ba

www.apik.ba

Дизајн публикације:

Студио Лисица

ДТП:

Јасмин Левента

Штампа:

Блицдрук д.о.о. Сарајево

САДРЖАЈ

УВОД	7
СТРАТЕГИЈА ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ 2015 – 2019.	9
1. Увод	10
2. Општи принципи и стратешки приоритети у БиХ	11
2.1. Дефинисање појма корупције	12
2.2. Борба против корупције у јавном сектору	12
2.3. Умањење регулаторне и дистрибутивне улоге јавног сектора	13
2.4. Подстицање моралне осуде и неприхватљивости корупције	13
2.5. Смањивање користи и повећање ризика од корупције	13
2.6. Умањивање и регулисање дискреционих овлашћења	14
2.7. Повећање транспарентности при доношењу одлука	14
2.8. Повећање надзора и контроле над доношењем одлука	14
2.9. Интерактивност и проактивност у превенцији и репресији корупције	15
2.10. Интензивирања откривања и репресије корупције	15
2.11. Побољшање координације у борби против корупције	15
3. Визија	16
4. Општи циљ	16
5. Стратешки циљеви	16
6. Начела	17
7. Препреке за успјешно спровођење Стратегије и Акционог плана	19
8. Нормативни, институционални и друштвени оквир за борбу против корупције	20
9. Стратешки циљеви и програми за њихово спровођење	22
9.1. Успостављање и јачање институционалних капацитета и унапређење нормативног оквира за борбу против корупције	22
9.2. Развијати, промовисати и спроводити превентивне антикорупцијске активности у јавном и приватном сектору	28
9.3. Унапређење дјелотворности и ефикасности правосудних институција и органа за спровођење закона у области борбе против корупције	35
9.4. Подизање јавне свијести и промовисање потребе за учествовањем цјелокупног друштва у борби против корупције	41
9.5. Успостављање ефикасних механизма за координацију борбе против корупције, те праћење и евалуацију спровођења Стратегије	47
АКЦИОНИ ПЛАН ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ 2015 – 2019.	51
Стратешки циљ 1: Успостављање и јачање институционалних капацитета и унапређење нормативног оквира за борбу против корупције	52
Стратешки циљ 2: Развијање, промовисање и спровођење превентивне антикорупцијске активности у јавном и приватном сектору	63
Стратешки циљ 3: Унапређење дјелотворности и ефикасности правосудних институција и органа за спровођење закона у области борбе против корупције	78
Стратешки циљ 4: Подизање јавне свијести и промовисање потребе за учествовањем цјелокупног друштва у борби против корупције	87
Стратешки циљ 5: Успостављање ефикасних механизма за координацију борбе против корупције, те праћење и евалуација спровођења Стратегије	97

British Embassy
Sarajevo

Ова публикација је објављена уз подршку Владе Велике Британије, у оквиру пројекта “Јачање комуникацијских капацитета Агенције за превенцију корупције и координацију борбе против корупције у Босни и Херцеговини”.

Аутори ове публикације су одговорни за њен садржај и ставови који су у њој изнесени не одражавају ставове Владе Велике Британије.

УВОД

Агенција за превенцију корупције и координацију борбе против корупције (у даљем тексту Агенција), у складу са законским надлежностима и планираним активностима из Програма рада за 2014. годину, у марту ове године започела је са припремама на изради Нацрта Стратегије за борбу против корупције и Акционог плана за период 2015.-2019. година.

Дефинисан је методолошки приступ изради Стратегије и Акционог плана, временски оквир за израду, те су постављени темељни принципи и приступи изради наведеног документа. Кључно одређење било је да нова Стратегија, с обзиром на пропусте и недостатке претходних стратегија које су третирале корупцију у БиХ, има свеобухватан приступ, буде прихватљива за све нивое власти у БиХ кроз дефинисање политика, те да буде спроводљива.

Именована је Интерресорна радна група од представника 23 институције са државног нивоа, нивоа ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, те представника невладиног сектора, а по потреби су ангажовани експерти из академске и међународне заједнице. Координирање цјелокупним процесом водили су представници Агенције у сарадњи с представницима ИПА пројекта “Јачање антикорупцијских капацитета и мрежа невладиних организација у БиХ” (ИПА-2010).

Урађена је свеобухватна анализа међународних конвенција, које је БиХ ратификовала, препорука међународних организација (посебно ГРЕЦО), стратегија и акционих планова земаља у окружењу, стратегија за борбу против корупције и Стратегије за реформу јавне управе које су још увијек актуелне на појединим нивоима власти, те цјеловита анализа стања заступљености корупције у БиХ.

Одржана су четири радна састанка Интерресорне радне групе, између којих је Агенција вршила додатне консултације и припремала радне материјале за наредне радне састанке. Све примједбе и сугестије чланова радне групе, које су изнесене на састанцима радне групе, али и које су накнадно достављане писменим путем, уважаване су и правовремено уграђене у предложене нацрте докумената.

Агенција је на крају, уважавајући све пристигле примједбе и сугестије, како чланова Интерресорне радне групе тако и представника међународне заједнице, невладиног сектора и ангажованих експерата, припремила коначну верзију Нацрта Стратегије и Акционог плана, и у складу са процедуром 5. јануара 2015. године упутила их Савјету министара БиХ на усвајање.

Кроз публикурање Стратегије за борбу против корупције 2015-2019. и Акционог плана за спровођење Стратегије, намјера нам је да што већи број актера добије прилику да се упозна са садржајем ова два документа, те да их на тај начин приближимо институцијама задуженим за њихово спровођење.

На крају, користимо ову прилику да се захвалимо свим учесницима Интерресорне радне групе на њиховом преданом раду, примједбама, сугестијама и укупној подршци коју су дали у изради овог стратешког документа, који трасира будући петогодишњи период БиХ у борби против корупције.

Менаџмент Агенције

У изради Стратегије и Акционог плана учествовале су следеће институције и организације:

Савјет министара Босне и Херцеговине, Агенција за превенцију корупције и координацију борбе против корупције, Комисија за избор и праћење рада Агенције за превенцију корупције и координацију борбе против корупције, Централна изборна комисија Босне и Херцеговине, Министарство правде Босне и Херцеговине, Министарство безбједности Босне и Херцеговине, Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине, Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине, Тужилаштво Босне и Херцеговине, Суд Босне и Херцеговине, Државна агенција за истраге и заштиту (СИПА), Уред координатора за реформу јавне управе, Уред за ревизију институција Босне и Херцеговине, Комисија за праћење и спровођење Стратегије Републике Српске, Тим за праћење и спровођење Општег плана за борбу против корупције Федерације БиХ, Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Министарство правде Републике Српске, Министарство унутрашњих послова Федерације БиХ, Министарство правде Федерације БиХ, Тим за праћење и спровођење Стратегије и Акционог плана за борбу против корупције Брчко дистрикта БиХ, Полиција Брчко дистрикта БиХ, Transparency International BiH, Центар за истраживачко новинарство, невладина антикорупцијска мрежа ACCOUNT.

Допринос у изради Стратегије и Акционог плана дао је:

Пројекат Подршка антикорупцији (ПАК)

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
СТРАТЕГИЈА ЗА БОРБУ
ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ
2015 – 2019.

Сарајево, децембар 2014.

1. Увод

Корупција је озбиљан проблем у савременом свијету који је, у различитим облицима и размјерама присутан свугдје, па и у економски снажним, демократским и организованим државама. Као што су фактори који утичу на стање и размјере корупције разноврсни, попут историјских, друштвених, културолошких и политичких, тако су и посљедице корупције у животу обичног грађанина и цјелокупног друштва многобројне и тешке. Корупција негативно утиче на економске токове тако што узрокује непредвидиве трошкове за инвеститоре који су обесхрабрани за будућа улагања, узрокује раст сиве економије и смањење прихода државе по основу неплаћених пореза, царина и других дажбина, повећава трошкове администрације, роба и услуга, те смањује продуктивност. Ова појава, у друштвеном смислу, утиче на измијењен систем вриједности, поготово рационализација, па чак и оправдавање незаконитог понашања. У политичком смислу, нарушава легитимитет и углед институција власти, угрожава остварење начела правне државе и узрокује неповјерење грађана у власт и политичку нестабилност повећањем јаза између елита и обичног грађанства.

Корупција представља посебну опасност за државе у транзицији, у којима демократски, институционални и вриједносни системи још нису довољно изграђени. У таквим државама, неадекватни правни и политички механизми не пружају довољно гаранција за ефикасну контролу располагања јавним овлашћењима, чију злоупотребу корупција, заправо, представља. Босна и Херцеговина (у даљем тексту БиХ), као земља у транзицији, у посљедње вријеме предузима одређене систематске активности на супротстављању корупцији. Према “Индикаторима управљања” Свјетске банке, БиХ се налази испод средине љествице од преко 200 земаља и територија, а сличну позицију има и према “Индексу перцепције корупције” *Transparency Internationala* који рангира скоро 180 земаља.¹ Према поменутиим и другим показатељима, БиХ је слабије рангирана од земаља Западне Европе, али и већине земаља из регије.

Приступање Европској унији стратешки је приоритет БиХ. Борба против корупције један је од кључних изазова владавине права у већини држава из процеса проширења Европске уније, у које се убраја и БиХ, и повезана је са поштовањем питања темељних људских права, радом правосудних органа и институција, правдом и унутрашњим пословима. Будући да се борби против корупције посвећује пажња већ у раној фази процеса приступања Европској унији, а да се отварање одговарајућих поглавља темељи на увјерљивим резултатима, БиХ треба показати одлучност у предузимању конкретних, свеобухватних и одрживих активности на супротстављању корупцијским праксама.

У БиХ је до сада усвајано неколико стратешких докумената за борбу против корупције на државном, ентитетским и нивоу Брчко дистрикта Босне и Херцеговине (у даљем тексту БД БиХ), као и нижим нивоима власти. Досадашњи стратешки документи нису адекватно имплементирани, што се констатује и у извјештајима о напретку БиХ (прилози уз саопштење Европске комисије Европском парламенту и Савјету ЕУ) за посљедњих неколико година. У њима се цјелокупни ангажман БиХ оцјењује тек као “рана фаза борбе против корупције”.²

Борба против корупције је дуг и комплексан процес у којем нема брзих и једноставних рјешења. Потребно је спроводити континуиране активности, због чега је неопходно да се у циљу надоградње и континуитета Стратегије за борбу против корупције БиХ 2009–2014. и Акционог плана за њено спровођење настави са стратешком борбом против корупције, односно изради Стратегија за борбу против корупције и њен документ спровођења – Акциони план за период 2015–2019. година.

¹ Economy Rankings, <http://www.doingbusiness.org/rankings>, приступљено 19. децембра 2014.; Глобални Индекс перцепције корупције (ЦПИ) 2013, http://www.mc.rs/upload/documents/saopstenja_izvestaji/2013/CPI/Srbija-CPI-2013.pdf, приступљено 19. децембра 2014.

² Радни документ особља Комисије, извјештај о напретку Босне и Херцеговине у 2013., http://komorabih.ba/wp-content/uploads/2013/11/izvjestaj_napredak.pdf, приступљено 19. децембра 2014.

2. Општи принципи и стратешки приоритети у БиХ

Имајући у виду све израженију друштвену свијест и одређеност за успјешнију и ангажованију борбу против корупције, међународне обавезе БиХ на овом плану и стандарде које земља треба испунити на путу европских интеграција, Стратегија за борбу против корупције 2015-2019. (у даљем тексту Стратегија) и Акциони план за спровођење Стратегије (у даљем тексту Акциони план) предвиђају спроводљиве, јасне и конкретне циљеве, који уважавају све специфичности административног уређења и друштва у БиХ.

Они су надоградња и континуитет Стратегије и Акционог плана БиХ 2009-2014., те су усклађени са међународним стандардима, обавезама земље из ратификованих антикорупцијских конвенција са домаћим законодавством, али и базирани на добрим, домаћим и међународним праксама. Борба против корупције не може се посматрати одвојено од осталих сродних стратешких и реформских процеса у земљи, у области вањских послова, реформе јавне управе, безбједности и унутрашњих послова, правосуђа и финансија.

Због тога су Стратегија и Акциони план усклађени са одговарајућим процесима, те развојним и секторским стратегијама, како на државном, тако и на осталим нивоима власти у БиХ. Тиме се настоји учврстити консензус о потреби координираног, свеобухватног и системског дјеловања против корупције, чиме ће бити оснажене претпоставке за укључивање у Европску заједницу, али и побољшавање квалитета живота свих грађана у БиХ. У концепцији Стратегије примијењен је тзв. интегрисани приступ, третирањем свих важних области борбе против корупције – превенције, репресије и координације. То подразумева утемељеност антикорупцијских активности на чињеницама, те такав приступ одликују транспарентност, непристрасност, стручност, инклузивност, свеобухватност, мјерљивост и оријентисаност на учинак, што су принципи у борби против корупције које заговарају Уједињене нације. Посебна пажња у изради Стратегије за борбу против корупције 2015-2019. посвећена је искуствима у спровођењу претходне Стратегије за борбу против корупције (2009-2014.) и Акционог плана за њено спровођење, уочавањем њених предности и недостатака. Стратегија, поред јасно дефинисане визије, стратешких циљева, начела и препрека у спровођењу, одређује нормативни, институционални оквир за борбу против корупције, приоритетне области, програме имплементације, укључујући механизме праћења и евалуације њеног спровођења.

У концепцији Стратегије посебна пажња посвећена је специфичностима политичког и друштвеног уређења БиХ, због постојања више нивоа власти, као и могућност да “ентитети, БД БиХ и кантони развију властиту стратегију за борбу против корупције и акциони план у складу са општим принципима утврђеним у државној Стратегији за борбу против корупције”³.

Како не би дошло до негативног преклапања са надлежностима ентитета, БД БиХ и кантона, Стратегија и пратећи Акциони план нису секторски оријентисани, с обзиром на чињеницу да наведени нивои власти имају конкретне надлежности у секторским областима (унутрашњи послови, правда, здравство, просвјета и друго).

Стратегија и Акциони план усмјерени су ка највишим стратешким мјерама које се односе на област превенције, откривања, процесуирања, координације, репресије, побољшања законодавног оквира, повећања капацитета институција, обука и подизања јавне подршке за борбу против корупције. Таква оријентација Стратегије и Акционог плана омогућава подизање борбе против корупције на виши ниво од секторског, који се одвија на нивоу ентитета, БД БиХ и кантона, тако што омогућава стратешки, уједначен и довољно широк оквир за усклађивање стратегија и акционих планова за борбу против корупције на тим нивоима власти.

³ Члан 22. Закона о Агенцији за превенцију корупције и координацију борбе против корупције, (“Службени гласник БиХ”, број: 103/09, 58/13).

Како би се осигурало координирано спровођење Стратегије на нивоу БиХ, на основу Закона о Агенцији за превенцију корупције и координацију борбе против корупције (у даљем тексту Закон о Агенцији), она предвиђа сљедеће опште принципе борбе против корупције:

2.1. Дефинисање појма корупције

Појам корупције дефинисан је међународним актима на неколико начина, што може проузроковати различита тумачења и поступке у спровођењу Стратегије.

Закон о Агенцији дефинише корупцију као: *“сваку злоупотребу моћи повјерене јавном службенику или лицу на политичком положају, државном, ентитетском, кантоналном нивоу, нивоу Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, градском или општинском нивоу, која може довести до приватне користи. Корупција посебно може укључивати директно или индиректно захтијевање, нуђење, давање или прихваћање мита или неке друге недопуштене предности или њену могућност, којима се нарушава одговарајуће обављање било какве дужности или понашања очекиваних од примаоца мита.”*

Због уског поимања појма корупције којег даје ова дефиниција, за потребе Стратегије, као шири оквир узета је једна од најобухватнијих и најпотпунијих дефиниција те врсте која се налази у Грађанскоправној конвенцији против корупције Савјета Европе⁴. Конвенција указује на разне појавне облике корупције који су санкционисани нормама кривичног законодавства у БиХ. Према Конвенцији, *“корупција подразумијева тражење, нуђење, давање или примање, директно или индиректно мита или било које друге незаконите користи или стављање тога у изглед, које изопачује прописано извођење неке дужности или понашања које се захтијева од примаоца мита, незаконите користи или особе којој се то ставља у изглед”*.

Институције и појединци који ће учествовати у спровођењу Стратегије требају бити свјесни тога да *корупција постоји уколико дође до намјерног нарушавања принципа непристрасности при одлучивању у циљу присвајања неке погодности*. Дефинисање корупције важно је како би се ова појава разликовала од случајева када је пристрасност у одлучивању посљедица предрасуда или наклоности, а не намјере да се оствари нека погодност за себе или другог, као и од ситуација у којима је штетна одлука плод мањка информација или знања којим доносилац одлуке располаже.

2.2. Борба против корупције у јавном сектору

Иако се корупција може појавити у сваком дијелу друштва у којем се доносе одлуке, најштетније посљедице има корупција у јавном сектору, укључујући и носиоце јавних овлашћења. Имајући у виду ширину јавног сектора у БиХ на разним нивоима власти, као и његову посебну одговорност према грађанима од чијих се средстава финансира, дужност овог сектора је да примјером покаже спремност за борбу против корупције, те кроз државне стратешке акте утврди обавезе за учеснике овог сектора у превенцији и репресији. Стратегија полази од тога да ће приоритети, превасходно, бити усмјерени на борбу против корупције у јавном сектору, односно у институцијама на свим нивоима у БиХ.

То укључује, између осталог, јачање институција јавног сектора које треба да се боре против корупције, те изразу или измјену законских и подзаконских прописа, како би се смањило број прилика да до корупције дође или омогућило њено лакше откривање и процесуирање, као и спровођење превентивних активности. Усмјереност пажње на јавни сектор не искључује примјену превентивних и репресивних мјера против корупције и у приватном сектору, нарочито у оним областима гдје долази до интеракције између јавног и приватног сектора. Истраживања о корупцији у БиХ показују да се највећи дио овог вида криминала одвија злоупотребом овлашћења у јавном сектору у интеракцији између јавног сектора, с једне, и приватног сектора

---

⁴ Стразбург, 4. 11. 1999. године, ступила на снагу 1. 11. 2003. године, ступила на снагу у односу на БиХ 1. 11. 2003. године; (“Службени гласник БиХ” број: 36/2001).

или грађана са друге стране. За највећи дио привредних субјеката већи проблем представља овај вид корупције од оног до којег долази у односима између приватних фирми.

2.3. Умањење регулаторне и дистрибутивне улоге јавног сектора

Обим корупције у јавном сектору директно зависи од активности тог сектора (уређивање друштвених односа у већем обиму кроз законску регулативу, интервенције на тржишту, прерасподјела имовине и ресурса унутар друштва...). Усљед тога, умањење регулаторне или дистрибутивне улоге јавног сектора, као један од ефеката имаће и смањење броја прилика у којима до корупције може доћи. То не значи да ће се институције јавног сектора, због борбе против корупције, одрећи своје регулаторне улоге или доношења одлука, већ да је потребно да такве активности предузимају када је то неопходно или засновано на утврђеним политикама, свјесне ризика од настанка корупције и уз механизме за контролу који ће те ризике свести на минимум, као један од видова превенције корупције.

Усљед разгранатости јавног сектора у БиХ, постоји тенденција да се регулаторне функције органа власти повећавају и када то није неопходно, било у циљу оправдања постојања институција и добијању буџетских прихода, било ради постављања препрека за пословање које се могу превладати коруптивним механизмима. Усљед слабости и недовољне конкурентности привреде у БиХ, послови који се закључују са органима власти имају неразмјерно велики значај за финансијско пословање и одрживост многих дијелова приватног сектора, што мотивише коруптивно понашање. Иако су социјална и друга слична давања у БиХ релативно ниска у поређењу са развијенијим земљама, потребе припадника социјално угрожених категорија становништва за том помоћи су велике, што ствара снажан мотив за корупцију како би се остварило учешће у дистрибуцији буџетских средстава.

2.4. Подстицање моралне осуде и неприхватљивости корупције

Морална осуда и неприхватање корупције, како на колективном тако и на индивидуалном плану, представљају најснажније и најефикасније средство за спречавање корупције, које истовремено захтијева најмања институционална улагања. Међутим, због процеса формирања етичких вриједности, које су нарушаване у дугом периоду, нереално је ове промјене очекивати у кратком року, али сигурно је да се озбиљни резултати у борби против корупције тешко постижу без подршке јавности.

Због свега тога, процес јачања моралних вриједности треба укључити у креирање антикорупцијских мјера путем уграђивања у прописе и образовни систем, његовог промовисања од стране носилаца јавних овлашћења, те указивањем на позитивне примјере и мјере које ће увјерити грађане да могу утицати и допринијети спречавању корупције.

Стога је неопходно да се подизањем јавне свијести о појави, начину спречавања и посљедицама корупције, омогући укључивање цјелокупног друштва у ову борбу. Грађани БиХ снажно осуђују корупцију и њене појавне облике, али, судећи по истраживањима јавног мњења и показатељима из кривично-правних статистика, нису спремни да пријаве оваква кривична дјела.⁵

2.5. Смањивање користи и повећање ризика од корупције

Учесници у корупцији, за разлику од починилаца неких других кривичних дјела, поступају рационално, при чему одмјеравају могуће користи, законске и моралне санкције којима могу бити изложени и вјероватноћу да до откривања и кажњавања дође. Због тога циљ антикорупцијских мјера треба да буде промјена односа између користи и ризика потенцијалних учесника у корупцији – смањење користи на коју могу да рачунају, те увећање вјероватноће да

⁵ Извор: Countering corruption in Bosnia and Herzegovina: 2001-2011, <http://www.csd.bg/files/Full.pdf>, приступљено 19. децембра 2014.

ће бити откривени и кажњени. Ово подразумијева и стављање снажног нагласка на кривичне санкције које ће највише погодити оне који су починили корупцију, са нагласком на одузимање имовине и друге врсте користи стечене на такав начин.

Реализација овог циља може обухватити промјену нормативног оквира за борбу против корупције, спровођење мјера превенције, као и битно унапређење активности органа који спроводе законе. У БиХ је, и поред до сада предузетих мјера, вјероватноћа откривања и кажњавања корупције веома ниска, што ову незакониту дјелатност и даље чини веома исплативом. Осим тога, у БиХ је веома мало изречених пресуда за коруптивна дјела, које у ријетким случајевима прати одузимање незаконито стечене имовине.

2.6. Умањивање и регулисање дискреционих овлашћења

С обзиром на то да је корупција увијек у вези са процесом доношења одлука, Стратегија тежи томе да процес доношења одлука буде у што мањој мјери препуштен слободној процјени доносилаца одлука. Умјесто тога, потребно је осмислити и спроводити одлучивање у јасно дефинисаној процедури, на основу прецизнијих критеријума и уз отвореност процеса ка јавности.

За реализацију овог циља потребне су измјене нормативног оквира ради увођења процедура одлучивања тамо гдје оне не постоје или нису довољно прецизне. Неопходно је и преиспитивање нивоа и неопходности дискреционих овлашћења као битног сегмента превенције корупције, те подизање свијести јавности како о ризицима дискреционог одлучивања, тако и о начину на који ће цивилно друштво пратити да ли се та овлашћења користе у складу са сврхом због које постоје. Иако постоје напори у БиХ да се обим дискреционог одлучивања ограничи, како у контексту појединих дијелова Стратегије за реформу јавне управе, тако и у контексту израде планова интегритета, оно и даље није сведено само на случајеве када је неопходно.

2.7. Повећање транспарентности при доношењу одлука

Вјероватноћа да ће доћи до корупције или да ће она остати скривена повећава се уколико процес доношења одлука није јаван.

Због тога, Стратегија тежи ка повећању транспарентности у процесу доношења одлука, кроз унапређење нормативног оквира и праксе, као битног сегмента превенције корупције и предуслова за учешће цјелокупног друштва у спречавању корупције. Процес доношења одлука у БиХ још увијек није довољно јаван, а проблеми се јављају приликом доношења правних прописа (одсуство јавних расправа или недовољна укљученост заинтересованих актера), скривености утицаја на доношење одлука (лобирање), одсуства анализа и непотпуних образложења. Поред тога, корупцији погодује и генерални мањак транспарентности рада институција и недовољна слобода приступа информацијама.

2.8. Повећање надзора и контроле над доношењем одлука

Ниво надзора и контроле у БиХ генерално није на задовољавајућем нивоу. Осим проблема који произлазе из чињенице да нису у свим случајевима прописани рокови за вршење надзора или да није јасно одређен орган који врши надзор и контролу, као ни обим контроле, ни квалитет надзора није увијек довољан. Он се своди на формално одобравање извјештаја о раду, без разматрања свих аспеката рада који произлазе из прописаних надлежности институција.

С друге стране, уколико процес доношења одлука није подвргнут надзору и контроли, као и када не постоји обавеза да се положи рачуни за (не)учињено, мање је вјероватно да ће корупција бити откривена. Због тога, Стратегија тежи дјелотворном надзору и контроли доношења одлука, као и смањивању броја ситуација у којима доносилац не мора полагати рачуне за (не)учињено.

Реализација овог циља подразумијева јачање капацитета институција које врше надзор и контролу над доношењем и имплементацијом правних прописа, побољшање нормативног

оквира, а уједно представља битан дио превенције корупције и још један предуслов за дјелотворно учешће грађана у борби против корупције.

2.9. Интерактивност и проактивност у превенцији и репресији корупције

Уколико су знање и свијест о корупцији, њеним узроцима, модалитетима и штетним посљедицама већи код свих заинтересованих за њено спречавање, повећавају се шансе да корупције у пракси буде мање и да се број заинтересованих за борбу против корупције увећа. Због тога, Стратегија предвиђа и друге превентивне мјере за борбу против корупције, укључујући и едукацију о проблему корупције, спровођење темељних истраживања постојећег стања, учење на основу уочених образаца коруптивног понашања и укључивање ширег круга субјеката и појединаца из јавног и других сектора у борбу против корупције.

Нема успјешне борбе против корупције уколико је искључиво реактивна, односно ако се чека да неко пријави коруптивно понашање. Она може бити ефикасна ако подразумијева и проактиван приступ. Такав приступ значи да се на основу уочених образаца коруптивног понашања креирају ефикаснији превентивни механизми, али и да они послуже за откривање коруптивног дјеловања и прије него што оно буде пријављено.

2.10. Интензивирања откривања и репресије корупције

Уколико већи број случајева корупције буде откривен и примјерено кажњен, те уколико резултати тог рада буду познати јавности, може се очекивати да ће у будућности бити мање таквих случајева.

Због тога Стратегија тежи:

- повећању броја пријављених и случајева који су истражени од стране надлежних органа у којима се сумња на корупцију, кроз појачан рад истражних органа и охрабривање лица која имају такве сумње да их подијеле са другима;
- смањивању броја случајева коруптивног понашања која нису подложна откривању и репресији;
- примјереном санкционисању корупције, односно одвраћању потенцијалних учесника од коруптивног понашања;
- развијању механизма који ће осигурати накнаду штете оштећеним, насталу усљед корупције.

2.11. Побољшање координације у борби против корупције

Да би Стратегија могла да доведе до остваривања наведених општих принципа, неопходно је успоставити ефикасне механизме за њено спровођење и координацију рада надлежних органа, за праћење реализације мјера у пракси и периодичну евалуацију остварених резултата. Искуства у спровођењу и координацији Стратегије за борбу против корупције 2009–2014. нису била довољно успјешна, а у недовољној мјери је било и координирано спровођење мјера и активности из Стратегије и Акционог плана између институција на свим нивоима власти у БиХ.

Стратегија, као општи оквир за борбу против корупције у БиХ, обухвата циљеве и доноси мјере који су релевантни и могу се примијенити на свим нивоима власти, без негативног преклапања са надлежностима ентитета, БД БиХ и кантона. Препознавање модалитета и специфичних проблема које треба ријешити полазећи од начела, визије и стратешких циљева Стратегије у појединим нивоима одлучивања, институцијама или дијеловима јавног сектора, биће извршено у оквиру Акционог плана за спровођење Стратегије 2015–2019., те посебних стратегија и акционих планова који се доносе или мијењају за поједине дијелове БиХ или секторе. Те стратегије и планови биће донесени у складу са Уставом БиХ и законом утврђеним надлежностима, на основу Стратегије или у складу са њом.

3. Визија

Корупција је слојевит феномен и за борбу против ње је нужан холистички приступ, тј. укључивање што већег броја друштвених актера који ће, свако из свог угла, допринијети борби против корупције. Под појмом *борба против корупције* Стратегија подразумијева мјере и превентивне активности на плану спровођења законских и подзаконских прописа, координацију рада свих институција у БиХ, јачање капацитета и ширење свијести о потреби и механизмима борбе против корупције, као и стандардима и вриједностима, како у јавном и приватном сектору, тако и у цјелокупном друштву.

Имајући у виду наведено, визија Стратегије је да се на истеку њене примјене постигне следећи коначан резултат:

Босна и Херцеговина је, кроз изградњу и унапређење институционалног и нормативног оквира, активностима на плану јачања свијести о штетности корупције, смањењу толеранције ка коруптивном понашању, превенцији корупције, њеном проактивном откривању и неселективном и ефикасном процесуирању, препозната по увјерљивим напорима и резултатима у борби против корупције, вишем степену владавине права и повећаном повјерењу грађана у институције власти.

4. Општи циљ

Стратегијом се намјерава, уз уважавање и координацију са стратешким и реформским процесима на свим нивоима власти у БиХ, створити општи оквир за одлучну и свеобухватну борбу против корупције, што подразумијева утврђивање приоритетних области за дјеловање, али и одређених полазних опредјељења и начина заједничкога дјеловања.

На основу тога, општи циљ Стратегије је:

У Босни и Херцеговини установити приоритете на плану превенције корупције и борбе против корупције, принципе и механизме заједничкога дјеловања свих институција у БиХ као и свих сегмената друштва на том пољу, те створити, односно унаприједити претпоставке за смањење стварног и перципираног нивоа корупције и афирмисати позитивне друштвене вриједности попут интегритета, одговорности и транспарентности.

5. Стратешки циљеви

Из овако формулисаног општег циља произлазе следећи стратешки циљеви, који се у БиХ требају постићи спровођењем Стратегије:

1. Успостављање и јачање институционалних капацитета и унапређење нормативног оквира за борбу против корупције;
2. Развијање, промовисање и спровођење превентивне антикорупцијске активности у јавном и приватном сектору;
3. Унапређење дјелотворности и ефикасности правосудних институција и органа за спровођење закона у области борбе против корупције;
4. Подизање јавне свијести и промовисање потребе за учествовањем цјелокупног друштва у борби против корупције;
5. Успостављање ефикасних механизма за координацију борбе против корупције, те праћење и евалуација спровођења Стратегије.

6. Начела

С обзиром на тзв. интегрисани приступ Стратегије, сложеност проблема корупције, њен директни утицај на поштовање темељних друштвених вриједности, владавине права и самоодрживог развоја, неопходно је придржавати се сљедећих начела у примјени Стратегије:

- *Владавина права* - усклађеност правних аката и свих радњи правних субјеката са законом. У предузимању антикорупцијских активности субјекти спровођења требају своје поступање темељити на праву тако да њихове одлуке буду у формалној и материјалној сагласности са одговарајућим правним актима на свим нивоима власти, као и међународним обавезама БиХ. У процесу доношења правних аката треба да буду препознати и умањени ризици од настанка корупције у њиховој примјени, и одређени органи који могу вршити дјелотворан надзор, те осигурање средстава за њихово спровођење;
- *Заснованост на чињеницама* - планирање, праћење и процјена испуњености антикорупцијских задатака треба се заснивати на чињеницама. Већ у фази анализе и процјене стања и појавних облика, субјекти спровођења обавезни су утврдити чињенице и на основу њих темељити мјере за супротстављање корупцији. То нарочито значи узимање у обзир предности и недостатака у раду субјеката спровођења, као и сталну ревизију и мониторинг испуњености и прикладности стратешких циљева;
- *Добра пракса* - усаглашавање антикорупцијских активности са добрим праксама на пољу супротстављања корупцији у земљи и у осталим земљама у транзицији, учењем на грешкама, уоченим обрасцима коруптивног понашања и њиховог узрока у систему. За поједине аспекте проблема корупције може постојати мноштво различитих рјешења, која требају бити узимана у обзир, зависно од њихове примјењивости у БиХ;
- *Свеобухватност и инклузивност* - координирану укљученост највећег броја актера и утицај на што је могуће већи број фактора који доприносе корупцији. Борба против корупције није задатак само појединих субјеката, нити постоје појединачни фактори који узрокују корупцију. У борбу против корупције дужне су се, свако у оквиру својих надлежности, укључити све институције и службе у БиХ, организације цивилног друштва, професионална удружења и грађани. Стога је потребно стварати партнерства и коалиције за супротстављање корупцији;

Органи јавног сектора треба да омогуће другим дијеловима друштва да дјелотворно утичу на спречавање корупције, не само кроз заштиту својих права, већ и кроз партиципацију у доношењу одлука, правовремено разматрање њихових иницијатива, представки и омогућавање покретања поступка за заштиту јавног интереса;

- *Транспарентност и партиципацивност* - правовремено упознавање јавности са доношењем одлука и политика у институцијама на свим нивоима у БиХ, као основа за утицање на њихово доношење је моћно средство за спречавање корупције. Сви субјекти спровођења Стратегије, а поготово државни органи и службе, дужни су осигурати одговарајуће механизме комуникације и консултације јавности приликом одлучивања. Ради веће транспарентности, у највећој мјери треба користити економична и савремена средства комуникације - објављивање одлука, података о планираним и спроведеним активностима и претраживање база података о активностима органа власти, нарочито у вези са системом јавног финансирања и праксом поступања. Како би се остварила претходна начела (свеобухватност и инклузивност), односно осигурала подршка у спровођењу активности на плану борбе против корупције, нарочито је важно осигурати видљивост антикорупцијских напора у форми планова дјеловања, али и извјештаја о поступању по тим плановима;

- *Непристрасност и стручност* - политичка и друга неутралност и компетентност за испуњавање антикорупцијских задатака неопходни су за дуг и сложен процес као што је борба против корупције. Супротстављање корупцији треба се сматрати дијелом рада за опште добро и унапређења професионализма управе, али и приватнога сектора, и у њему нема мјеста идеолошким, политичким и другим утицајима. Исто тако, потребно је стално радити на унапређењу знања, ставова и вјештина за супротстављање корупцији;
- *Оријентисаност на учинак* - утврђивање јасних, мјерљивих и остваривих циљева. Упитна је ефикасност стратешких докумената и активности за борбу против корупције ако нису јасно постављени циљеви и сврха коју требају постићи, чију реализацију није могуће пратити и који су тешко или никако оствариви. Све ове претпоставке требају испунити сви субјекти спровођења, како би се постигли оптимални резултати за које је могуће прикупити показатеље о испуњености. Будући да се значајан број антикорупцијских активности односи на јавну управу, те јавне службе и јавна предузећа, која треба да буду сервис грађанима, то у дефинисању и остваривању антикорупцијских, и уопште, циљева рада јавне управе треба водити рачуна о крајњем резултату и како га мјерити.

7. Препреке за успјешно спровођење Стратегије и Акционог плана

Сваки реформски процес, а посебно борба против корупције, сложен је и захтјеван процес којег прате препреке за постизање потребних учинака. Како би се смањило њихов утицај у спровођењу Стратегије потребно је отклонити сљедеће препреке које могу утицати на њено успјешно спровођење:

- *Недостатак политичке и друге воље* – без жеље и одлучности доносилаца одлука на политичком и административном нивоу, не може се очекивати предузимање конкретних и ангажованих мјера у борби против корупције, јер ће оне или изостати или бити кампањске и селективне;
- *Неиспуњавање међународно преузетих обавеза* – недовољна усклађеност законодавства у БиХ са међународним документима за борбу против корупције и мањак примјене међународно прихваћених стандарда у тој области, онемогућавају употребу провјерених и ефикасних механизма за спречавање корупције;
- *Недовољна самосталност и компетентност субјеката спровођења* – без одговарајућег знања, вјештина, и у оквиру прописа, слободе поступања субјеката спровођења против комплексног феномена као што је корупција, борба против ње не може бити ефикасна и дати потребне резултате;
- *Недовољна ангажованост субјеката спровођења* – без довољне посвећености свих носилаца активности за спровођење Стратегије нарушава се цјеловитост комплексног система за борбу против корупције, што ће неизбежно утицати на постигнуте ефекте њиховог рада;
- *Недостатак финансијских и других ресурса* – мањак финансијских и других ресурса неопходних за квалитетну борбу против корупције озбиљно утиче на капацитет система за борбу против корупције и онемогућава спровођење захтјевнијих мјера које су важне за њено спречавање;
- *Комплексност политичког система* – недовољан ниво континуитета у борби против корупције и консензуса у законодавној и извршној власти и око ње, због нестабилности или спорости формирања коалиција на власти, као и због комплексности политичког система, имају крајње негативан утицај на њено спречавање;
- *Недостатак систематичности и координације* – ни најбоље предвиђене антикорупцијске политике и мјере у Стратегији не могу бити ефикасне ако се спроводе повремено, неповезано, фрагментирано и без довољно систематичних активности и координираних субјеката спровођења;
- *Недостатак подршке јавности* – борба против корупције не може бити потпуна и ефикасна без свијести јавности о штетним посљедицама које корупција наноси друштву и појединцу, као основа за повећану спремност да грађани захтијевају и подрже антикорупцијске активности и активно учествују у њима;
- *Неоснована очекивања за брзе ефекте у борби против корупције* – што је корупција више присутна, то је већа жеља грађана да она буде спријечена. Очекују се брзи ефекти за што краће вријеме, што може резултовати нестрпљивошћу и смањивањем подршке јавности антикорупцијским мјерама и активностима.

8. Нормативни, институционални и друштвени оквир за борбу против корупције

Сваки реформски процес, а посебно комплексан као што је борба против корупције, захтијева одговарајући ефикасан оквир за његово спровођење, који садржи нормативну, институционалну и друштвену компоненту.

Због постојања више нивоа власти нормативни оквир за борбу против корупције у БиХ је комплексан, јер постоји велики број закона на свим нивоима власти који регулишу ову област, у којима су, поред Закона о Агенцији, најзначајнији они који регулишу следеће области:

- кривично-правне прописе;
- јавне набавке;
- сукоб интереса;
- финансирање политичких странака;
- слободан приступ информацијама;
- изборне процесе;
- спречавање прања новца;
- заштиту лица која пријављују корупцију.

Поред закона, борбу против корупције на различитим нивоима власти у БиХ одређују и постојеће или будуће стратегије за борбу против корупције и акциони планови за њихово спровођење, које на основу Закона о Агенцији требају бити у складу са општим принципима утврђеним у Стратегији.

Због постојања великог броја институција које на одговарајућем нивоу власти имају надлежности, институционални оквир за борбу против корупције у БиХ је такође комплексан и обухвата следеће институције:

- Парламентарну скупштину Босне и Херцеговине (ПС БиХ);
- Савјет министара Босне и Херцеговине (ВМ БиХ) и државне институције;
- Агенцију за превенцију корупције и координацију борбе против корупције АПИК;
- Тијела за супротстављање корупцији на нивоу ентитета, БД БиХ и кантона;
- Парламент Федерације БиХ (ПФ БиХ) и Народну скупштину Републике Српске (НС РС);
- Ентитетске владе и институције;
- Скупштину БД БиХ;
- Владу и институције БД БиХ;
- Законодавна тијела кантона;
- Владе и институције кантона;
- Јавна предузећа и установе у БиХ.

Поред нормативне регулативе и рада јавних институција веома важну улогу у борби против корупције имају и сви остали сегменти друштва који су, или би требали бити, заинтересовани за смањење штетних посљедица корупције:

- Политичке странке;
- Приватни сектор и други облици његовог удруживања;
- Медији;
- Универзитети и друге академске и образовне институције;
- Удружења и организације цивилног друштва;
- Грађани.

Успјешна борба против корупције захтијева, колико је могуће, виши ниво сарадње и координације између свих набројаних институција и друштвених субјеката, а њихова улога у том процесу је детаљније обрађена у одговарајућим стратешким циљевима Стратегије.

9. Стратешки циљеви и програми за њихово спровођење

Иако су представљени засебно, сви стратешки циљеви налазе се у тијесној вези, јер очекивани ефекти могу бити постигнути само уколико сви циљеви буду третирано са једнаком важношћу. Спровођење превентивних и репресивних мјера зависи и од јачања институционалних капацитета и нормативног оквира за борбу против корупције. Подизање јавне свијести и учешће друштва у борби против корупције повећава број пријављених случајева корупције, а остваривање свих ових циљева зависи од ефикасности механизма за координацију антикорупцијских активности.

Стратешки циљеви су разрађени кроз приоритетне стратешке програме, из којих произлазе мјере за њихово спровођење, које се операционализирају кроз Акциони план, са прецизно одређеним активностима, извршиоцима тих активности из различитих области, показатељима успјешности, роковима и планираним средствима.

9.1. Успостављање и јачање институционалних капацитета и унапређење нормативног оквира за борбу против корупције

Борба против корупције, као саставни дио успостављања и одржања владавине права, подразумијева постојање јасних и свеобухватних правила, која ће се користити како за спречавање, тако и за откривање и кажњавање корупције, али и постојање добро уређених институција. Те институције требале би имати јасне задатке, потребна овлашћења, средства, знања и вјештине за испуњење постављених циљева и интегритета, који је потребан како би норме биле спроведене у дјело. Институционални оквир у БиХ за супротстављање корупцији није довршен, а поједине институције које су од великог значаја за борбу против корупције не располажу довољним капацитетима.

Основни нормативни оквир за борбу против корупције постоји, али потребно га је унаприједити, како усклађивањем са међународним стандардима, тако и унутар земље, отклањањем норми и процедура које повећавају ризик од настанка корупције и уношењем правила која ће те ризике умањити. Заједнички резултат побољшаних норми и ојачаних институција треба да буде успјешна примјена квалитетних антикорупцијских закона, што се, по заједничким оцјенама домаћих и страних актера, сматра највећим проблемом у БиХ.⁶

Институционални капацитети

У БиХ постоји више тијела и институција које, на основу својих законских овлашћења, имају улогу у борби против корупције које се могу на основу своје позиције и надлежности подијелити у двије групе:

У прву групу спадају институције и тијела који имају заједничку карактеристику – да координирају активности у борби против корупције, гдје спадају АПИК и тијела за спречавање корупције⁷, која су одређена или се требају одредити на нивоу ентитета, кантона и БД БиХ.

У другу групу спадају тијела и институције са надлежностима у борби против корупције из законодавне, извршне и судске власти на свим нивоима у БиХ, посебно оне из области доношења прописа, превенције, контроле, надзора, откривања, доказивања и процесуирања коруптивног понашања.

⁶ Извор: Студија система националног интегритета Босна и Херцеговина 2013., <http://ti-bih.org/wp-content/uploads/2012/12/TIVIN-NIS-Web-FIN.pdf> приступљено 19. децембра 2014.

⁷ У смислу чл. 23. ст. 1. Закона о Агенцији

9.1.1. Тијела за координацију борбе против корупције

АПИК је надлежан за израду Стратегије за борбу против корупције БиХ и Акционог плана, координацију и надзор над њиховим спровођењем, давање мишљења и инструкција по питању њихове примјене, те координацију рада јавних институција у спречавању корупције и сукоба интереса.

Поред тога, АПИК има надлежности за прописивање јединствене методологије за прикупљање података о имовинском стању јавних службеника, анализирање достављених података за утврђивање коруптивног дјеловања, као и поступања по примљеним поднесцима с индицијама коруптивног понашања. АПИК је задужен и за координацију рада институција с јавним овлашћењима у спречавању корупције, праћење ефеката примјене превентивних антикорупцијских закона и подзаконских аката и давање инструкција о питању њихове примјене, иницирање активности у вези измјена и допуна постојећих закона, подзаконских аката и њихово усклађивање.

На нивоу ентитета, кантона и БД БиХ предвиђено је одређивање тијела за спречавање корупције са надлежностима координирања антикорупцијских активности на одговарајућем нивоу власти.⁸ Осим тога, тамо гдје постоји потреба треба омогућити оснивање оваквих тијела и на локалним нивоима власти, односно на нивоу градова и општина, и поред тога што нису посебно поменути у Закону о Агенцији. Закон о Агенцији предвиђа обавезу развијања антикорупцијске политике у ентитетима, БД БиХ и кантонима, могућност одређивања нове или постојеће управне структуре која ће бити задужена за спречавање корупције, израду и спровођење стратегија за борбу против корупције и акционих планова на одговарајућем нивоу, те обавезу тих тијела и институција на свим нивоима власти да сарађују са АПИК-ом. На тај начин било би осигурано правовремено и ефикасно спровођење координираних политика за борбу против корупције.

Рјешења из Стратегије садрже оквир и предвиђају додатну разраду модалитета сарадње и координације на основу досадашњих искустава, како би га учинила ефикаснијим и конзистентнијим. Имајући у виду уставна и законска овлашћења, улога тијела и институција на нивоу ентитета, БД БиХ и кантона и постојећих или будућих стратешких докумената за борбу против корупције, нарочито је важна код планирања антикорупцијских активности у појединим секторима друштва (нпр. школство, здравство). Стога ће спровођење Стратегије осигурати да поменуте активности буду засноване на истим начелима и усклађене са општим правним оквиром.

Унапређење рада институција које обављају најважније задатке у борби против корупције и законских и подзаконских прописа по којима поступају, подразумијева осигуравање одговарајућих кадровских капацитета, нормирање дјелатности, унапређење знања и вјештина и одговарајуће ресурсе.

Стратешки програми:

1. *Одређивање тијела за спречавање корупције на нивоима власти гдје то није учињено уз развијање међусобне сарадње и координације свих тијела за спречавање корупције у БиХ*
2. *Осигуравање административних, финансијских и институционалних капацитета тијела за спречавање корупције у БиХ у складу са њиховим надлежностима*

9.1.2. Институције на свим нивоима у БиХ које имају антикорупцијске надлежности

На нивоу законодавне и извршне власти налазе се институције које имају кључну улогу у борби против корупције у БиХ. То су Парламентарна скупштина БиХ, Савјет министара БиХ и остале државне институције, Парламент Федерације БиХ, Народна скупштина Републике Српске,

⁸ Ибид.

ентитетске владе и институције, Скупштина Брчко дистрикта БиХ, Влада и институције Брчко дистрикта БиХ, законодавна тијела кантона, Владе и институције кантона, те јавна предузећа и установе у БиХ.

Посебно важну и директну улогу у борби против корупције имају органи за репресивно дјеловање против корупције, као што су Суд БиХ, Тужилаштво БиХ, Министарство безбједности БиХ и управне организације у саставу овог министарства (Државна агенција за истраге и заштиту, Дирекција за координацију полицијских тијела БиХ и Гранична полиција БиХ); судови у ФБиХ, Федерално тужилаштво и Федерална управа полиције, судови и тужилаштва у РС и Министарство унутрашњих послова РС, полиција и Основни суд у БД БиХ, Тужилаштво БД БиХ те одговарајуће институције на нивоу кантона (судови, тужилаштва и МУП-ови).

Министарство безбједности БиХ и управне организације у оквиру њега, министарства унутрашњих послова ентитета и кантона, полиција БД БиХ, имају овлашћења за предузимање оперативних активности у откривању починилаца коруптивних и других кривичних дјела. Осим тога, надлежна су за спречавање корупције унутар самих институција. Сарадња полицијских агенција у БиХ, али и на међународном нивоу, предуслов је ефикаснијег рада. Једнако је важно да полицијске агенције остваре добру сарадњу са другим институцијама, прије свега са онима које у свом раду могу доћи до података који указују на почињена коруптивна дјела.

Министарства правде на разним нивоима власти имају битну улогу, прије свега, у креирању законодавног оквира који ће правовремено одговорити изазовима у борби против корупције, али и других сродних незаконитих понашања. Да би такву улогу могли ваљано обавити, а да при томе осигурају примјену релевантних међународних стандарда и правну сигурност, потребно је да сарађују, како међусобно, тако и са другим органима који им могу пружити потребне информације.

Тужилаштва имају кључну улогу у процесуирању починилаца кривичних дјела јер од њихове одлучности зависи да ли ће гоњење бити предузето, да ли ће сви који су осумњичени бити обухваћени, те да ли ће суду бити представљени квалитетни докази у току спровођења кривично-процесних радњи. Да би њихов рад био успјешан, неопходна је добра сарадња, прије свега, са полицијским органима, али и са свим другим органима који посједују информације или знање о специфичним питањима.

Ревизорске институције у БиХ немају репресивну, већ превентивну улогу која је од велике важности у процесу борбе против корупције. Задатак ревизорских институција у БиХ је преузимање проактивне улоге у превенцији корупције, што подразумева подршку изради политика и стратегија институција у спречавању корупције; јачање свијести и повећање одговорности у коришћењу јавног новца; утицај на транспарентност свих поступака јавних органа, приказивање резултата рада ревизорских институција у БиХ парламентима, јавно објављивање извјештаја о ревизији те давање препорука и подстицање сарадње са другим институцијама.

Сазнања, закључци и извјештаји инспекцијских и ревизорских служби требали би бити полазна основа за кривичну истрагу. Да би до тога дошло, неопходно је успоставити редовну размјену информација и података.

Најзад, у контексту спровођења свеобухватне политике борбе против корупције, потребно је да ова тијела имају адекватну сарадњу са тијелима за супротстављање корупцији на свим нивоима власти и са АПИК-ом.

Стратешки програми:

- 3. Осигуравање адекватних капацитета институција са антикорупцијским надлежностима*
- 4. Унапређење сарадње и координације између институција са антикорупцијским надлежностима у БиХ и тијела за спречавање корупције на одговарајућем нивоу власти*

9.1.3. Управљање људским ресурсима

Да би тијела и институције за борбу против корупције могле да испуне своје задатке, један од предуслова је и да имају одговарајуће ресурсе, како људске, тако и материјалне. Иако број запослених може да буде један од показатеља оспособљености институције да одговори својим законским обавезама, постоје и други, једнако важни фактори који на то утичу. То су, с једне стране, стручност запослених кадрова, а са друге, њихова правилна распоређеност и организованост у раду. Да би се задовољио критеријум стручности, неопходно је осигурати да запошљавање и напредовање буду у складу са показаним знањима, залагањем и резултатима. Да би се постигла адекватна структура запослених и да би се у највећој мјери искористиле њихове могућности, потребно је да правилници о унутрашњој организацији и описи радних мјеста буду квалитетно осмишљени, а прије свега, да се ти правилници не прилагођавају затеченом стању, већ да се запошљавање врши на основу унапријед дефинисаних потреба.

С тим у вези, потребно је правилно процијенити број извршилаца на основу анализе задатака које институција треба да обави и планираним обимом посла, који, опет, треба да одрази оптималан ниво испуњења обавеза које проистичу из закона и стратешких аката. Остваривању ових циљева могу да допринесу функционалне анализе, али и спровођење планова интегритета. Питање материјалних и људских ресурса за рад институција је вишеструко повезано. Као што запосленима требају средства за рад, због чега се она морају набавити, исто тако и одређена средства за рад могу да умање број запослених који је потребан (нпр. софтверске контроле које могу да замијене у одређеној мјери посјете инспектора). Анализе потреба за ресурсима треба да буду подвргнуте провјери надлежних надзорних органа и јавно доступне.

Стратешки програми:

5. *Унапређење професионалности јавне управе кроз успостављање и примјену транспарентних и мјерљивих критеријума за запошљавање и помјерање у јавној служби*
6. *Усклађивање израде планова и програма за обуку у свим јавним институцијама у БиХ из области превенције корупције и координације борбе против корупције*

9.1.4. Независност поступања и подршка антикорупцијским тијелима и институцијама

Успјешна борба против корупције подразумијева неселективност у поступању институција, односно примјену законских прописа подједнако за све субјекте, што није могуће у условима када су оне изложене непримјереним интерним и екстерним, политичким и коруптивним притисцима, пријетњама и утицајима.

Избор руководиоца јавних институција требао би да се спроводи на основу јасно прописаних критеријума и услова и након спроведених конкурсних процедура, уз детаљно образложење одлука. Поред кадровске политике, и свакодневни рад у институцијама је изложен политичком и другом утицају, посебно у областима јавних набавки, издавања дозвола и у свим другим областима које могу бити искоришћене за остваривање користи или утицаја. Чак и када је институција изложена притиску, или када је притисак усмјерен на руководиоца или конкретног службеника, њихова је дужност да одбију незаконит налог и да се побрину да своје задатке испуне у складу са додијељеним надлежностима и важећом законском регулативом.

Актуелно стање у БиХ је у овом погледу незадовољавајуће, иако је јавни сектор формално одвојен од политике. У стварности, политичка воља и њен недостатак су кључни чиниоци који утичу на успјех реформи, спровођење усвојених прописа, па и на рад институција. С друге стране, и саме институције би могле учинити више да у оквиру постојећих надлежности, могућности и подршке остваре више задатака за које су надлежне.

Стратешки програми:

7. *Осигуравање стручности и професионалности руководећих државних службеника кроз досљедну примјену критеријума за избор*
8. *Смањивање могућности политичког и других утицаја на рад запослених у јавним институцијама*

9.1.5. Финансијски и други ресурси антикорупцијских тијела и институција

Недостатак финансијских и других ресурса неопходних за квалитетну борбу против корупције и испуњавање других законских обавеза институција, озбиљно утиче на капацитет система за борбу против корупције и онемогућава спровођење захтјевнијих мјера које су важне за њено спречавање. Финансијске потребе јавног сектора у БиХ су веће од могућности финансирања из текућих прихода, што се нужно негативно одражава и на финансирање антикорупцијских активности, гдје штедња није исплатива. Напротив, треба размотрити начине да се финансирање рада, поготово оних институција које непосредно учествују у откривању корупције и других повезаних незаконитости, стави у везу са оствареним финансијским резултатима или са обимом јавних средстава, који је подвргнут њиховој контроли. Осим тога, из политичких разлога, односно одсуства подршке у неким случајевима долази и до неоправданог ускраћивања финансијских средстава антикорупцијским институцијама.

Слично као и код процјене потребних људских ресурса, висина потребних финансијских ресурса треба да почива на објективним процјенама. То подразумијева анализу задатака које институција о којој је ријеч треба да обави, као и планирани обим посла, који треба да одрази оптималан ниво испуњења обавеза које проистичу из закона и стратешких аката. Набавку средстава за рад треба вршити онда када је то потребно, када је извјесно да ће бити искоришћена, а не у зависности од текућег стања одобреног буџета. Осим тога, набавке треба планирати и више година унапријед, на основу дугорочних планова рада.

За имплементацију Стратегије и Акционог плана треба предвидјети ресурсе потребне за спровођење сваке од активности институција које ће бити задужене за њихову примјену. Ти буџетски корисници треба да уврсте и посебно искажу средства која су им потребна ради реализације Стратегије и Акционог плана и да у образложењу својих финансијских захтјева упозоре на могуће посљедице неодобравања таквог буџета. Одговарајућа министарства финансија, владе, Савјет министара БиХ, Представнички дом Парламентарне скупштине БиХ и Дом народа ПС БиХ треба да учине све могуће напоре да осигурају средства потребна за тако важну реформску активност као што је борба против корупције. Упоредо са финансирањем из буџета треба искористити и могућности које пружа правовремено планирање и интересовање донатора да помогну рад државних органа у борби против корупције, било непосредно, било у вези са пројектима цивилног друштва. Чак и ако не буду одобрена сва финансијска средства, јавне институције треба да се побрину да у оквиру расположивих средстава испуне задатке од највећег приоритета и да на тај начин јасно укажу на користи које друштво од њих може да очекује.

Стратешки програм:

9. *Осигуравање финансијских средстава за спровођење стратегија и пратећих акционих планова за борбу против корупције на свим нивоима у БиХ*

Нормативни оквир

9.1.6. Законодавни оквир за борбу против корупције у БиХ

Изградња и стално унапређивање нормативног оквира за борбу против корупције једна је од најважнијих мјера која повезује и одређује све друге антикорупцијске активности. Законима се уређују, и од њиховог квалитета зависе, многа битна питања превенције корупције. На примјер,

каква ће бити права грађана и обавезе органа у погледу јавности података, какве ће бити обавезе функционера у погледу рјешавања сукоба интереса и слично.

Исто тако, у области репресије, од квалитета законских рјешења зависиће који ће облици понашања моћи да буду кажњени и која ће средства истражни органи моћи да примени у откривању и доказивању корупције. Нормативни оквир је важан и за питања координације борбе против корупције и остваривања сарадње међу органима. Неке активности моћи ће бити обављене и на основу договора, али су правила неопходна онда када таква спремност на сарадњу не постоји или није довољна. Исто тако, јачање улоге грађанског друштва и привреде у борби против корупције зависиће, такође, и од законских могућности које им стоје на располагању.

Зато се може рећи да борба против корупције, као саставни дио успостављања и одржавања владавине права, подразумева постојање јасних и свеобухватних правила која ће се користити било ради спречавања, било за откривање и кажњавање починилаца корупције. Основни законски оквир за борбу против корупције у БиХ постоји, али га је потребно унаприједити, усклађивањем са међународним стандардима и унутар земље, отклањањем норми које повећавају ризик од настанка корупције и доношењем правила која ће те ризике умањити.

Побољшање нормативног оквира на основу Стратегије иде у правцу преиспитивања одредаба постојећих законских прописа, уважавајући начела Стратегије, анализу примјене, као и потребу усаглашавања са међународним стандардима. Други правац побољшања иде ка употпуњавању правног оквира законским прописима који још нису донесени (нпр. Закон о лобирању).

Стратешки програми:

10. *Унапређење нормативног оквира у БиХ за борбу против корупције, с циљем успјешније сарадње и координације између правосудних органа и органа за спровођење закона*
11. *Омогућавање АПИК-у и тијелима за спречавање корупције у БиХ да дају мишљења на предложене антикорупцијске законе*

9.1.7. Усклађивање антикорупцијског законодавства са међународним стандардима

Имајући у виду уставноправно уређење БиХ и ратификоване међународне конвенције, ради остваривања начела владавине права неопходно је да се у потпуности осигура испуњење међународних обавеза БиХ. Генерално гледано, примјена међународних стандарда је корисна, зато што води усклађивању са другим земљама, од чега може зависити ефикасност сарадње у кривично-правним стварима. Међутим, треба водити рачуна да се међународни стандарди не схвате или не представе криво за потребе домаћих расправа. Стандарди су, у највећем броју случајева, минимални, односно такви да их се све стране потписнице морају придржавати и да су прихватљиви чак и оним најскептичнијима. Због тога ни у којем случају не треба снижавати достигнути ниво свеобухватности антикорупцијских прописа ради „усаглашавања“ са међународним стандардима, нити користити минималне стандарде као изговор за неспровођење додатних реформи, за које је јасно препозната потреба у земљи.

Босна и Херцеговина је ратификовала више међународних конвенција, које су од значаја за борбу против корупције, међу којима су Грађанскоправна и Кривичноправна конвенција против корупције Савјета Европе⁹, као и Конвенција Уједињених нација против корупције¹⁰. Осим тога, у контексту придруживања Европској унији, повећаће се значај и других докумената, као што су Резолуција 97 (24) о двадесет водећих принципа у борби против корупције, Заједничка правила против корупције у финансирању политичких странака и изборних кампања и друго. Норме

⁹ Стразбург, 4. 11. 1999. године, ступила на снагу 1. 11. 2003. године, ступила на снагу у односу на БиХ 1. 11. 2003. године; (“Службени гласник БиХ” број: 36/2001).

¹⁰ Ступила на снагу 14. 12. 2005. године, ступила на снагу у односу на БиХ 26. 10. 2006. године, (“Службени гласник БиХ”, међународни уговори, број: 05/06).

међународних конвенција нису увијек у потпуности разрађене у домаћем праву. Осим тога, сама испуњеност појединих норми је упитна, јер од тумачења зависи колико широко ће нека обавеза бити схваћена, нарочито, када је ријеч о квалитативним категоријама, попут “успостављања ефикасних механизма” и сличних одредаба.

Познато је да у неким областима усаглашеност законодавства и праксе БиХ са конвенцијама није потпуна, као што је констатовано у извјештајима ГРЕЦО¹¹-а, извјештајима Европске комисије као и других организација (нпр. СИГМА¹²-е) и међународним истраживањима која мјере остварење неких од међународних стандарда.

Стратешки програми:

12. *Усклађивање законодавног оквира у БиХ са обавезама из ратификованих међународних конвенција*
13. *Спровођење препорука релевантних међународних институција и организација за борбу против корупције*

9.1.8. Усклађивање антикорупцијског законодавства на свим нивоима у БиХ

Начело правне сигурности и владавине права остварује се, између осталог, и хармонизацијом правног система унутар земље. У БиХ постоји неколико врста неусаглашености прописа, који се у неким случајевима одражавају штетно и на борбу против корупције. Прва врста проблема је неусаглашеност законских прописа који се односе на исти ниво власти, и њихово усклађивање требају иницирати и координирати тијела за супротстављање корупцији која су основана за те нивое власти. Друга врста неуједначености су ситуације када постоје разлике у одредбама закона за борбу против корупције између државног, са једне, и нивоа ентитета, БД БиХ и кантона са друге стране. Овде постоје најмање двије ситуације – када је усаглашавање ових прописа обавезно, због правне хијерархије у погледу тих правних питања или када за таква усаглашавања не постоји законска обавеза. Било да постоји законска обавеза усаглашавања или не, она је корисна. У контексту спровођења Стратегије, хармонизација је од посебне користи ради лакше координације активности, размјене искустава и праћења остваривања резултата.

Уочене потребе за хармонизацијом појединих прописа унутар БиХ наведене су у појединим одјелима Стратегије.

Стратешки програм:

14. *Унапређење превенције корупције и борбе против корупције кроз хармонизацију антикорупцијског законодавства на свим нивоима у БиХ*

9.2. Развијати, промовисати и спроводити превентивне антикорупцијске активности у јавном и приватном сектору

Превенција је увијек боља опција од репресивног дјеловања у свим областима, па тако и на плану борбе против корупције јер се тиме спречавају штетне посљедице прије него што дође до њих. Превенција се може спроводити кроз активности које предупређују или елиминишу корупцију као што је, на примјер, укидање обавеза прибављања неке дозволе, што је раније стварало прилике за подмићивање или када овај начин превенције није могућ, смањењем вјероватноће да ће корупција настати тиме што се јасно и прецизно дефинише издавање такве дозволе.

Када је поступање јавних службеника уређеније и када постоје дјелотворни механизми контроле и санкционисања, веће су могућности откривања корупције и кажњавања починилаца. Исто

---

¹¹ Group of States against Corruption - Група земаља за борбу против корупције.

¹² СИГМА је заједничка иницијатива Европске уније и Организације за економску сарадњу и развој (ОЕЦД) чији је циљ да подржи реформу администрације земаља које се налазе у процесу приступања Европској унији.

тако, што је рад јавних службеника транспарентнији, то се смањује могућност да се коруптивне праксе примјењују неопажено. Превенција корупције на нивоу институција обухвата јачање контролних механизма и уопште културе интегритета, дјелимице кроз примјену кодекса понашања и одговарајуће обуке. С друге стране, ако постоје фактори који негативно утичу на примјену правног оквира, као што су недостатак воље, неодговорност и недостатак ресурса, законски прописи неће имати адекватан учинак.

У оквиру овог циља, Стратегија посвећује посебну пажњу превенцији у оним областима које су се у БиХ до сада показале најпроблематичнијим, али и онима које су препознате као стандардни дио антикоруптивних активности у међународним документима и праксама успјешних реформских захвата широм свијета. То су: јавност у раду институција, уређено финансирање политичких странака, јачање етике и интегритета у јавним службама, уређени процеси јавних набавки, ефикасно вршење надзора над радом институција и појединаца, квалитетан рад законодавних тијела и транспарентно управљање јавним приходима и јавним расходима.

9.2.1. Јавност у раду институција и приступ информацијама

Транспарентност у раду државних органа један је од незамјењивих услова за успјех антикорупцијских напора. Према међународним конвенцијама, она се, поред осигуравања приступа јавности информацијама под контролом јавних органа, остварује и кроз установљавање и промовисање механизма за пријављивање коруптивног понашања, отварање простора за коментарисање рада јавних институција, те нарочито објављивањем основних информација о њиховом дјелокругу, начину и резултатима рада.

У извјештају о напретку БиХ за 2013. годину¹³ (прилог уз саопштење Европске комисије Европском парламенту и Савјету ЕУ) наводи се да јавне институције и даље неуједначено спроводе законе о слободном приступу информацијама. Истраживања спроведена на овом плану оцјењују да је примјена Закона о слободи приступа информацијама БиХ на изразито ниском нивоу. Према извјештају Институције омбудсмена за људска права БиХ за 2013. годину, само мањи број институција именовано је службеника за информисање и доставио је водич и индекс регистар информација које су под њиховом контролом, те је доставио статистичке извјештаје из области приступа информацијама. На темељу примљених жалби, омбудсмени указују на проблеме у примјени законских прописа, понајприје у виду одуговлачења поступка, непрописном састављању одлука поводом захтјева за приступ информацијама, те постављању услова за приступ информацијама које закони не прописују.

Осим поступања по постојећим законским прописима о слободи приступа информацијама, чију би примјену требало у потпуности осигурати и преиспитати законске норме које се односе на изузетке од омогућавања приступа, органи власти требали би самоиницијативно, али и на основу допуњеног нормативног оквира, објављивати што већи број информација проактивно, то јест, када им то нико не тражи, и то у форми претраживих база података кад год је могуће. Једнако је значајно осигурати да ове информације буду ажурне и да органи одговарају за њихову тачност и потпуност.

Стратешки програми:

1. Смањење могућности појаве корупције кроз унапређење проактивне транспарентности институција и побољшање примјене закона о слободи приступа информацијама (ЗОСПИ)
2. Унапређење права на слободан приступ информацијама кроз прецизније дефинисање изузетака од општег правила из закона о слободи приступа информацијама (ЗОСПИ)

¹³ Извор: Извјештај о напретку Босне и Херцеговине за 2013. годину, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2014-0102+0+DOC+XML+V0//HR>, приступљено 1. децембра 2014.

9.2.2. Финансирање политичких странака

Политичке странке су кључан елемент демократских друштава и средство за изражавање политичке воље грађана. У вези са њиховим финансирањем постоје одређени међународни стандарди (нпр. Препоруке Савјета Европе (Rec [2003.] 4. о Заједничким правилима против корупције код финансирања политичких странака и изборних кампања¹⁴), али и битне разлике у системима и праксама разних држава.

Корупција је увијек повезана са процесом доношења одлука. Имајући у виду моћ коју политичке странке имају у БиХ, очигледан је њихов утицај на функционисање јавних институција и процес доношења одлука.

Област финансирања политичких странака неопходно је третирати у контексту превенције корупције.

Стање у области финансирања политичких странака и изборних кампања у БиХ није задовољавајуће. Тако, ниво транспарентности о донацијама и извјештавања о трошковима активности још увијек није у складу са међународним стандардима, а капацитети контролних органа су ограничени. Група држава против корупције (ГРЕЦО) у трећој рунди евалуације утврдила је потребу усклађивања законске регулативе у БиХ о финансирању политичких странака. Такође је утврђено да и даље постоји простор за манипулације у области готовинског донирања средстава, те да Централна изборна комисија Босне и Херцеговине (у даљем тексту ЦИК БиХ) нема могућности да надзире трошкове политичких странака изван изборних кампања.¹⁵

Крајем 2012. године донесен је нови Закон о финансирању политичких странака, којим су уведене бројне новине. У Извјештајима ЦИК-а БиХ о спровођењу Закона су као проблем истакнута питања у области око извора финансирања (издавачка дјелатност и кредитна задужења), а нарочито непредвиђених казни за случај да политичке странке не воде евиденције о приходима и расходима, осим чланарина и прилога физичких и правних лица, не воде пословне књиге, или не подносе финансијске извјештаје у року и на начин како је прописала ЦИК БиХ. Такође, веома се мало пажње посвећује непријављеним донацијама политичким странкама нефинансијске природе, тзв. “*in-kind*” помоћ у виду услуга штампања изборних материјала, попушта у цијенама рекламног простора, коришћењу ресурса јавних институција и друге врсте подршке, најчешће у изборне сврхе.

Стратешки програми:

3. *Повећање транспарентности прикупљања и трошења финансијских средстава политичких странака у БиХ кроз прецизније финансијско извјештавање и праћење извјештаја*
4. *Увођење обавезе за политичке странке да пријављују донације нефинансијске природе на једнак начин као и финансијске донације*

9.2.3. Етика и интегритет у институцијама

Високи етички стандарди и интегритет јавних функционера и државних службеника су најбоља, најједноставнија и по питању употребљених ресурса за њих, најмање захтјевна препрека корупцији. Међутим, ма какве мјере се спроводиле, не може се са сигурношћу рачунати на то да ће се сви државни службеници у пракси увијек понашати етично, нарочито у ситуацијама када су корупцијска искушења велика, било због вриједности могуће незаконите користи, због одсуства контролних механизма или због наводно моралног оправдања таквих поступака.

¹⁴ Извор: Препоруке Савјета Европе (Rec [2003.] 4. о Заједничким правилима против корупције, <http://www.msb.gov.ba/PDF/GRECO25122013.pdf>, приступљено 1. децембра 2014.

¹⁵ Ибид.

Поштовање високих етичких стандарда нарочито је битно у вези са спречавањем сукоба интереса, у поступању са корисницима услуга јавног сектора и пословним партнерима јавних институција, јер се од јавног сектора очекује поштовање и промоција виших моралних начела. Етичка начела, као што налажу конвенције које су донијеле Уједињене нације и Савјет Европе, треба да буду уграђене у законима и етичким кодексима. Када су правила прецизна, она олакшавају примјену али и препознавање понашања које од тих правила одступа. Једнако је битно упознавање јавних службеника са садржајем кодекса већ приликом запошљавања, одржавање обука са темама које су елабориране у кодексима, промовисање у комуникацији са запосленима, као и између њих. Приликом доношења или измјене кодекса запослени треба да буду консултовани, а поштовање кодекса подвргнуто и унутрашњој и спољној провјери, а резултати примјене објављени.

У БиХ постоје етички кодекси и програми обука у вези са интегритетом и етиком, али постоји потреба да се они упореде и да се ускладе на основу најбољих постојећих искустава. Агенција за државну службу БиХ не располаже довољним средствима за обуке службеника. Неке обуке агенције спроводе у сарадњи са страним донаторима, али у томе нема довољно сарадње или координације са државним агенцијама. Недостаје испитивање потреба за обуком, као и континуитет и координираност у њиховој организацији. Поштовању етичких кодекса још увијек се не даје примјерен значај. Етички кодекси не користе се довољно, у складу са радноправним прописима за оцјену квалитета рада или за покретање дисциплинске одговорности, а превентивне провјере поштовања кодекса су риједак изузетак.

Због тога би, приоритетно, требало подићи значај који ови кодекси имају, промовисати их у институцијама и у јавности, те позвати грађане да на повјерљив начин укажу на повреде ових правила од стране запослених или руководиоца јавних институција. Осим тога, потребно је обратити нарочиту пажњу на интегритет оних службеника чија су радна мјеста посебно изложена ризику од корупције и примијенити мјере из планова интегритета у вези са тим.

Стратешки програми:

5. Смањење могућности за злоупотребу дискреционих овлашћења
6. Развијање културе интегритета и етичности у јавним институцијама у БиХ
7. Уједначавање методологије за израду и спровођење планова за борбу против корупције за јавне институције у БиХ и успостављање законске обавезе за израду планова интегритета у свим јавним институцијама у БиХ

9.2.4. Сукоб интереса и изјаве о имовинском стању

Сукоб интереса увијек претходи корупцији, али не мора нужно до ње довести, па је због тога неопходно да постоје и да се примјењују јасна и свеобухватна правила, која ће број ситуација у којима уопште може доћи до сукоба интереса свести на разумни минимум. У том смислу, потребно је дефинисати неспојивост обављања појединих послова, правила о изузећу из даљег одлучивања у случају да се сукоб интереса, ипак, појави, правила о пријављивању имовине и поклона, провјеру и кажњавање кршења тих правила, како међу функционерима, тако и међу другим службеницима који су у прилици осигурати себи или другоме финансијску и другу корист, а у вези са одлукама које доносе.

Крајем 2013. године донесен је Закон о измјенама и допунама Закона о сукобу интереса у институцијама власти БиХ. У саопштењу Европске комисије Европском парламенту и Савјету ЕУ, о напретку БиХ у испуњавању услова и циљева што их је поставила Европска унија, стоји да се измјенама законодавства које регулише сукоб интереса не гарантује непристрасност и дјелотворно спречавање сукоба интереса и да није усклађен са међународним стандардима. Проблем је и неусаглашеност законских прописа у ФБиХ и БД БиХ на овом плану са државним законским прописима. Међу примједбама се наводи да би требало проширити појам сукоба

интереса на све економске интересе, дугове и имовину, везе с профитним и непрофитним организацијама, политичким странкама или професионалним организацијама, пријављивање имовине (укључујући и значајне промјене у њој) од стране носилаца извршне власти, али и других јавних службеника.

У извјештајима ЦИК-а БиХ наводи се и низ проблема у области сукоба интереса из претходног закона, као што су разна тумачења појма поклона и недостављање изјава о имовинском стању. Утврђивање сукоба интереса повјерено је Комисији за одлучивање о сукобу интереса у институцијама БиХ која је 2014. године почела са радом. Међу приоритетним мјерама за рјешавање проблема треба осигурати већу јавност података из изјава о имовинском стању, уклањањем препрека у вези са заштитом личних података, путем њиховог објављивања без матичних бројева лица која пријављују корупцију и адресе некретнина.

Стратешки програми:

8. *Унапређење процедуре утврђивања сукоба интереса кроз систем прикупљања и провјере података о имовинском стању, уз ефикасно санкционисање за неистините податке у пријавама*

9.2.5. Јавне набавке и приватни сектор

Област јавних набавки у БиХ односи се на велики број субјеката јер у земљи постоји око 2500 јавних институција, од којих је око 1400 регистровано у информациони систем Агенције за јавне набавке. Према извјештају Агенције за јавне набавке за 2012. годину, удио поступака који су спроведени путем директног споразума и конкурентског захтјева за достављање понуда износи око 13%, а око једне трећине односи се на отворене поступке. Резултати истраживања пројеката спроведених у БиХ говоре у прилог томе да не постоји координирана политика јавних набавки, ни оквирно дефинисани стандарди и карактеристике роба и услуга које се набављају. Осим тога, истраживања су показала и да је кадар који спроводи процедуре бројчано неадекватан и недовољно оспособљен, те да не постоје дјелотворни механизми осигурања њиховог интегритета. На сличан начин и Европска комисија констатује проблеме који се тичу неусклађивања законодавства, могућност широке примјене преговарачких поступака и непостојање санкција за необјављивање информација о поступцима јавних набавки.

Међународни стандарди и добра антикорупцијска политика се у јавним набавкама могу спровести ако отворени поступак постане доминантан, ако услови и критеријуми буду формулисани недискриминативно, да буду провјерљиви и у потпуности релевантни за предмет јавне набавке и да се слиједи принцип “вриједности за новац”. Транспарентност у јавним набавкама не само да омогућава бољу контролу јавности, већ и директно доприноси повећању конкуренције и уштедама. Веома је битно осигурати да у јавним набавкама поступа стручно особље високог интегритета, због чега посебну пажњу треба посветити програмима обуке и циљаним провјерама интегритета ангажованих државних службеника, као и мјерама из домена спречавања сукоба интереса и пријаве имовине. Јавне набавке, као и други видови јавних расхода, треба да буду подвргнути контроли јавности и надлежних органа у свим фазама, од планирања буџета и одређивања на шта ће се новац трошити, до реализације уговорних обавеза.

Код спречавања корупције у јавним набавкама, осим државних органа у БиХ, важну улогу може имати и приватни сектор. Иако неке од фирми подстичу корупцију у јавним набавкама или учествују у њој непосредно или посредно, највећи дио приватног сектора несумњиво има интерес да корупције у овој области буде што мање. Основне могућности да приватни сектор утиче на поправљање стања јесу организовано дјеловање преко пословних удружења, у циљу заштите интереса својих чланова, али и индивидуално дјеловање фирми чији су интереси непосредно погођени прописивањем дискриминаторских услова и критеријума, кршењем правила о јавности података, процедуре оцјене понуда или накнадним измјенама уговора. Због тога, све надлежне

институције треба да подстичу привредне субјекте да у жалбеном поступку штите своја права која су прекршена незаконитим јавним набавкама. С друге стране, јавне институције треба да прикажу приватном сектору и јавности, које су фирме испуниле своје уговорне обавезе, а које нису.

Стратешки програми:

9. *Континуирано усклађивање законодавног оквира у области јавних набавки са међународним обавезама и стандардима*
10. *Унапређење правног оквира за активније учешће приватног сектора у антикорупцијским активностима*

9.2.6. Јачање надзорних функција ревизија, инспекцијских и других служби

У циљу ефикасније надзорне функције ревизије, инспекцијских и других служби, неопходно је осигурати одговарајуће кадровске и друге капацитете, примјерене обиму посла који обављају, те успоставити адекватан нормативно правни оквир за њихово функционисање.

Специфичан вид надзора, који је од великог значаја за борбу против корупције, врше ревизорске канцеларије. У извјештају СИГМА-е за 2013. годину, наведено је да одговарајући подзаконски акти који уређују рад интерних ревизора још нису донесени. Закони који уређују рад екстерних ревизорских канцеларија и служби нису довољно прецизни у дефинисању овлашћења. Као проблем јављају се и питања надлежности, ревизорске процедуре, односа са извршном влашћу, нарочито у завршним фазама израде извјештаја, комуницирањем налаза и објављивањем и медијском промоцијом ревизорских извјештаја. Постоје одступања и од појединих међународних принципа и стандарда врховних ревизорских институција ИНТОСАИ-ја (*International Organization of Supreme Audit Institutions*). Такође, констатовани су пропусти у раду самих ревизорских канцеларија и служби, попут доношења годишњег плана ревизије без јасних критеријума, неадекватне контроле извјештаја, као и у вези са процедурама за обавјештавање надлежних органа о уоченим незаконитостима. Због тога је потребно радити на спровођењу активности с циљем даљег унапређења независности канцеларија, чиме би се повећао кредибилитет ових институција у њиховој превентивној улози у борби против корупције.

Институције у којима је извршена ревизија имају обавезу изјаснити се о налазима и препорукама, те осигурати поступање по њима. С тим у вези, од посебне важности је да се налази и препоруке из извјештаја са резервом или негативним мишљењем правовремено достављају надлежним институцијама за спровођење закона на одговарајућем нивоу власти.

Надзор над радом државних службеника и запосленика и уопште процесима у јавним институцијама, један је од темеља успешне борбе против корупције. Посебан значај имају руководећи државни службеници, као и интерни контролни и ревизорски органи. Претпоставка за вршење овог надзора су јасни задаци за државне службенике и запосленике, а од великог значаја је и адекватна попуњеност јавних служби. Резултати ове врсте надзора треба да буду доступни и контролним институцијама, а у одређеној мјери и јавности.

Стратешки програми:

11. *Јачање надзорне функције и одговорности за пропуштање надзора у области сукоба интереса, етике и интегритета, финансијског пословања, поштовања професионалних и других стандарда.*
12. *Јачање кадровских и других капацитета и правног оквира за унапређење рада ревизорских служби и инспекцијских органа.*
13. *Успостављање ефикаснијих канала комуникације ревизорских служби и инспекцијских органа са институцијама за спровођење закона у вези налаза који упућују на могуће коруптивно понашање.*

9.2.7. Јачање антикорупцијске улоге законодавне власти и њених тијела

Органи законодавне власти имају вишеструки значај и незамјењиву улогу у борби против корупције јер они посједују највећу моћ у доношењу прописа и политика, те надзору над радом свих органа извршне власти и осталих јавних институција. Због тога, чланови органа законодавне власти морају имати потребну стручност из области борбе против корупције, што се посебно односи на чланове тијела за надзор над одређеном облашћу извршне власти.

У доношењу антикорупцијских прописа, органи законодавне власти требају узимати у обзир преузете међународне обавезе из те области. Поред тога, као и за све друге прописе, потребно је отворити процес доношења антикорупцијских закона за стручну јавност, академску заједницу и невладине организације, као гаранцију за њихов квалитет.

Законодавни органи и њихова тијела су највиша инстанца за испитивање случајева корупције тзв. високог профила, односно када постоје индиције да су високи функционери укључени у такве активности. С обзиром на то да се може очекивати да би органи извршне власти могли бити под притиском лица која имају политички утицај или моћ, или пристрасни у вези са њима, потребно је примјењивати институт тзв. *јавних расправа* (енг. *public hearings*). На тај начин се може доћи до што квалитетнијих закључака, не само о евентуалној индивидуалној одговорности, већ и о реформама које треба спровести како се сличне злоупотребе не би дешавале у будућности. Важан надзорни механизам који скупштине имају на располагању, а који се још увијек недовољно користи, јесте разматрање извјештаја које им достављају независна тијела, а који често указују на проблеме у спровођењу закона или на проблеме у самим прописима.

Вршење таквих “кровних” надзорних овлашћења органа и тијела законодавне власти, као и са тим повезана могућност да допринесу унапређењу законског оквира, у блиској су вези са дјеловањем АПИК-а и тијела за супротстављање корупцији на другим нивоима власти да дају мишљења о законима који садрже антикорупцијске елементе или који у себи садрже ризике за настанак корупције. Због тога би требало унаприједити скупштинске процедуре и увести обавезу консултација и разматрања оваквих мишљења.

Стратешки програми:

14. *Едукација представника законодавних тијела у БиХ са циљем доношења ефикасних прописа и политика за борбу против корупције.*
15. *Јачање улоге надзорних комисија законодавних тијела с циљем ефикаснијег праћења рада институција и спречавања корупције.*
16. *Увођење обавезе вођења јавних расправа о законима са антикорупцијским одредбама.*

9.2.8. Прикупљање и трошење јавних средстава

Предмет искориштавања у корупцији су готово увијек, непосредно или посредно средства из буџета или јавна имовина на разним нивоима власти, као и средства фондова, јавних установа и јавних предузећа. Мета корупције могу бити и будућа јавна средства, то јест она која ће бити тек створена у будућности, а до којих лица склона чињењу кривичних дијела корупције успијевају да дођу закључивањем штетних уговора, издавањем државних гаранција за послове који неће бити успјешни или укључивањем у уговоре клаузула које ће довести до прекомјерне накнаде штете другој страни.

До корупције може доћи како код расподјеле расхода, тако и у прикупљању јавних прихода. У том смислу, кључна претпоставка борбе против корупције јесте да се осигура да не буде повлашћених привредних субјеката или грађана код прикупљања пореза, код давања државних концесија, код наплате дажбина, код давања субвенција и других видова државне помоћи и у поступцима јавних набавки. Да би се ови проблеми ријешили, кључне мјере су оне које ће

осигурати транспарентност свих података о планирању и остваривању јавних прихода и јавних расхода као и било којег другог ангажмана који ствара обавезе за јавни сектор или јавну имовину. Транспарентност посебно подразумијева доступност података у вези прикупљања и трошења јавних средстава, те укључује и организовање јавних расправа приликом планирања буџета.

Према оцјенама међународних организација о транспарентности доношења буџета у БиХ, као и надзора над његовим утрошком, ситуација није повољна. Капацитети и претпоставке су оцијењени веома slabим, а надзорна улога законодавних тијела умјерена, што резултује нерационалним трошењем јавних средстава. Томе доприносе и неадекватни прописи, о којима извјештавају канцеларије и службе за ревизију јавних институција. Усљед одсуства или непридржавања правила за планирање буџета, буџетирање се не врши рационално, а потрошња прелази могућности, нарочито у областима обрачуна и исплате бруто плата и накнада, путних трошкова, издатака за ПТТ услуге, употребе службених возила, услуга репрезентације, уговора о дјелу, капиталних издатака и текућих грантова.

Стратешки програми:

17. *Унапређење одговорности и рационалности у планирању, прикупљању и трошењу јавних средстава, кроз унапређење транспарентности тог процеса.*
18. *Осигуравање једнаког третмана грађана и привредних субјеката у погледу прикупљања пореза, царина и других дажбина.*
19. *Повећање надзора над планирањем и извршењем буџета и одговорности за непоштовање правила која регулишу те процесе.*

9.3. Унапређење дјелотворности и ефикасности правосудних институција и органа за спровођење закона у области борбе против корупције

Друга темељна оријентација у супротстављању корупцији, поред превенције, јесте репресија, која почива на државној присили и могућности да она стоји иза спровођења својих правила примјеном формалних санкција. Није реално очекивати да ће се сви чланови друштва придржавати прописаних правила, због чега је неопходно успоставити механизме провјере њиховог поштовања. Репресија не може замијенити остале облике и инструменте друштвене контроле али, када превенција недостаје или не даје довољне резултате, репресија је незамјенив сегмент укупних антикорупцијских напора којом се остварују заштитна и социјално-етичка димензија борбе против корупције (промовишу се позитивне друштвене вриједности и санкционисањем указује на погрешност поступања).

Кривично гоњење починилаца корупције и надзор над спровођењем ових радњи такође је дио успјешног антикорупцијског система. Сви актери ових процеса морају поступати професионално и независно од било каквих утицаја. Борба против корупције захтијева специфична знања и вјештине, које се морају стално развијати и усавршавати. С обзиром на овакву истакнуту друштвену улогу, органи за спровођење закона и правосудни органи и институције треба да покажу још веће стандарде интегритета него друге јавне институције, у складу са принципима и вриједностима наведеним у поглављу 23. из Правне стечевине Европске уније – Правосуђе и основна права.

У Извјештају о напретку БиХ за 2013. годину (прилог уз саопштење Европске комисије Европском парламенту и Савјету ЕУ) наводи се да је остварен ограничен напредак у реформи правосудног система. Што се тиче независности правосудних службеника у поменутом извјештају, као и Мишљењу о правној сигурности и независности правосуђа у БиХ Венецијанске комисије из 2012. године, изражени су разлози за забринутост. Домаће, као и оцјене неких међународних организација (нпр. Глобалног интегритета), су у погледу интегритета правосудних и полицијских службеника такође врло неповољне. Оцјењује се да нема довољно увјерљивих резултата у

истрагама и кривичним поступцима у предметима високог ранга, те да су слаби капацитети за истраге кривичних дјела економске и финансијске природе. Постојећим подзаконским актима и њиховим спровођењем нису осигурани механизми уважавања сложености и значаја предмета. Правосудни службеници обавезни су похађати обуке у одређеном броју дана. Готово сваке године организују се обуке у центрима за едукацију судија и тужилаца о темама значајним за спречавање корупције, а те теме адресирају се и у посебним стручним савјетовањима и усавршавањима правосудних и полицијских службеника. Нема података о евалуацији наученог у пракси, посебно на нивоу унапређења понашања и резултата.

Због свега тога, у оквиру овог циља Стратегија посебну пажњу поклања питањима пријављивања и откривања корупције, прикупљању доказа о корупцији, сарадњи и координацији рада органа власти, судским поступцима и казненој политици, те јачању механизма за мониторинг спровођења ових процеса.

9.3.1. Пријављивање корупције

Да би мјере репресије могле да буду примјењене, нужно је да органи за спровођење закона дођу до сазнања о дјелу и починиоцу, као и до валидних доказа при чему се у пракси често поуздају у податке добијене од грађана, привредних субјеката, организација или у информације које су већ објављене у медијима или извјештајима других органа. Број тако пријављених случајева корупције директно зависи од увјерености лица које пријављује корупцију да ће институције поступити по пријави и да по њега неће бити негативних посљедица због пријављивања.

Због тога је приоритетно да институције разраде и успоставе ефикасан систем за примање пријава, непристрасно поступање по њима и правовремено обавјештавање подносиоца пријаве о учињеном, а све грађане о начину на који се могу обратити институцији, питањима корупције која спадају у надлежност институције, начину и роковима поступања. Једнако је важно успоставити мјере за заштиту лица која пријављују корупцију. То укључује давање могућности да идентитет лица које пријављује корупцију остане скривен, да се даље испитивање случаја у највећој могућој мјери заснива на достављеним информацијама и доказима, односно без позивања пријавитеља да даје исказ у својству свједока, осим када је то једини извор сазнања о корупцији, као и ефикасну заштиту пријавитеља који испуњава услове. Успјешне примјере пријаве корупције, који су довели до правоснажних пресуда треба промовисати, а из случајева који нису довели до успјешног завршетка треба учити и унапређивати систем.

Крајем 2013. године донесен је Закон о заштити лица која пријављују корупцију у институцијама БиХ¹⁶ према којем су кључни носиоци имплементације АПИК и Управни инспекторат Министарства правде БиХ, а након тога су донесени и подзаконски акти.

Коруптивна кривична дјела тешка су за откривање и доказивање. Најчешће се извршавају у тајности, тако да ријетко има свједока, а видљивих манифестација дјела, такође, нема превише. Стога је пријављивање корупције у тијесној вези и са нормативним рјешењима – уколико учесник у корупцији има могућност да се ослободи одговорности или добије знатно блажу казну ако пријави случај за очекивати је да би број пријављених случајева био већи и да би се лица склона чињењу кривичних дијела корупције уздржала од таквог понашања због повећане могућности откривања. Исто тако, ако законска казна пријети не само за доказани случај подмићивања већ и за стицање имовине чије се поријекло не може објаснити законитим приходима, било би лакше доћи до сазнања о таквом случају кривичне одговорности.

Осим пријављивања корупције као кривичног дјела, потребно је изградити једнако снажне механизме за откривање, гоњење и заштиту пријавитеља када се пријављују неки други видови кршења прописа, оних који служе превенцији корупције и чије кршење може да представља

¹⁶ Службени гласник БиХ, број: 100/13.

предворје корупције. То посебно важи за пријављивање кршења правила о сукобу интереса, финансирању политичких странака, јавних набавки и других видова располагања буџетом, као и приступа информацијама.

Стратешки програми:

1. *Осигуравање одговарајућих механизма за пријаву корупције запослених у јавним институцијама, као и праћење поступања по пријавама.*
2. *Промовисање пријављивања и подстицања активног учешћа грађана у борби против корупције.*

9.3.2. Откривање корупције

Поред пријава, основа за покретање поступака за санкционисање коруптивног понашања је откривање корупције од стране органа за спровођење закона, првенствено од полиције и тужилаштва, али и од инспекцијских и ревизорских служби.

Поступање полиције и тужилаштва мора да буде у великој мјери засновано и на проактивности. Дакле, индиције за постојање корупције морају бити испитане на основу уочених образаца коруптивног понашања, кроз превентивне провјере интегритета за лица која раде на положајима код којих је ризик од настанка корупције највећи, у налазима ревизорских и инспекцијских органа, у извјештајима медија и организација цивилног друштва, као и у налазима оперативног рада надлежних служби.

При томе, посебна пажња треба бити посвећена принципу “праћења тока новца”, нарочито у случајевима када појединци располажу средствима која немају утемељења у њиховим законитим пријављеним приходима и плаћеном порезу, односно, када је очигледно да троше финансијска средства, која нису могли имати на основу легалних и пријављених прихода. На овом пољу, активности из Стратегије ће бити уско повезане са активностима из Стратегије за спречавање прања новца и финансирања терористичких активности. Реализација ових мјера подразумијева појачану сарадњу између пореске управе, полиције, тужилаштва, ревизије, институција за спречавање прања новца, те АПИК-а и тијела за супротстављање корупцији на свим нивоима у БиХ.

Како би се избјегла свака могућност арбитражног тумачења дужности органа, потребно је прописане обавезе, за инспекције и уреде ревизије, унаприједити тако што ће правовремено и квалитетно информисати полицију, тужилаштво, Агенцију и тијела за спречавање корупције на нивоу ентитета, БД БиХ и кантона, како о налазима који упућују на постојање корупције, тако и о свим другим случајевима у којима је уочено кршење правила. Поготово, када извјештаји екстерних ревизора садрже негативно мишљење или мишљење са резервом, и када након датог рока не буде поступљено по налогу или препоруци ових органа.

Са друге стране, потребно је предвидјети обавезу полиције и тужилаштва да у одређеном року размотре послати материјал и обавијесте јавност и тијела за спречавање корупције о својим налазима.

Стратешки програми:

3. *Јачање интегритета органа за спровођење закона.*
4. *Унапређење откривања корупције кроз стварање, јачање и примјену ефикасних механизма и техника за проактивни приступ том процесу.*

9.3.3. Координација и сарадња између институција у откривању и доказивању корупције

Сарадња између институција које се непосредно баве откривањем и доказивањем корупције је кључна за добијање података о томе да је до корупције дошло, те квалитетног доказивања и

процесуирања корупције. То обухвата сарадњу у размјени информација, односно, правовремено достављање тражених података полицији и тужилаштву, омогућавање увида у базе података, али и помоћ у њиховом тумачењу. Наиме, није реално очекивати да би тужиоци и полиција, и поред специјализованости за одређене области криминала, могли имати у својим редовима стручњаке за све области, нити би запошљавање таквих стручњака у многим случајевима било сврсисходно. Такви облици сарадње могу се уредити нормативно, уз прописивање санкција за случај да се информације или помоћ ускрате, на основу меморандума о сарадњи, или у оквиру посебних механизма који се стварају на основу Стратегије и стратешких докумената који се доносе на свим нивоима власти.

Осим сарадње између институција различите надлежности, потребно је успоставити ефикасну сарадњу и координацију између институција са сличним или истим надлежностима, које имају различиту мјесну надлежност, као што су полиција и тужилаштва на разним нивоима власти у БиХ. То је посебно важно код комплексних случајева корупције и организованог криминала који превазилазе ентитетске, БД БиХ и кантоналне надлежности.

Сљедећи ниво координације који треба развијати је онај који се одвија између полицијских органа и тужилаштва, будући да од квалитета њихове комуникације и рада у фазама поступка које они воде, добрим дијелом, зависи да ли ће осумњичени за кривична дијела, за које постоје докази, на крају бити и осуђени. Најзад, потребно је осигурати и координацију између полицијских органа и тужилаштва са једне стране, са тијелима за спречавање корупције на нивоу ентитета, БД БиХ и кантона, те са АПИК-ом, са друге стране. Сарадња коју ће полицијски органи и тужилаштва имати са АПИК-ом обухвата и прецизније дефинисање начина издавања препорука и инструкција АПИК-а, њиховог просљеђивања тијелима за спречавање корупције и институцијама на нивоу ентитета, БД БиХ и кантонима, као и повратном обавјештавању о предузетим мјерама и њиховим ефектима.

Стратешки програми:

- 5. Успостављање ефикасне сарадње и координације између институција у БиХ у откривању, доказивању и процесуирању корупције.*
- 6. Усклађивање програма за обуку из области превенције и координације борбе против корупције у институцијама са антикорупцијским надлежностима.*

9.3.4. Прикупљање доказа за коруптивна кривична дјела

Комплексност корупције, чињеница да у највећем броју случајева не постоје директни свјedoци осим непосредних учесника, тешка уочљивост штетних посљедица, могућност да се корупција повезана са неким кршењем закона не примијети због одсуства сазнања о мотивима починилаца или због одсуства уједначености између незаконите радње и користи због које је она предузета, изазивају тешкоће у њеном доказивању пред судовима. Велику тешкоћу за доказивање корупције представља и околност да о њој највише сазнања имају лица која при томе и сама чине неку нелегалну радњу, и која се због тога уздржавају од давања исказа пред судом, или га креирају тако да на друге пребаце што већи дио одговорности. Тешкоће ствара и питање проналажења узрочно-посљедичне везе, нарочито у ситуацијама када се размјена добара и услуга не врши једновремено, већ одложено, као и код оних облика корупције који представљају трговину утицајем.

Када прикупљање доказа није обављено довољно квалитетно у претходном поступку, то може резултовати одбацивањем пријава или блажим казнама, које не постижу довољне ефекте у одвраћању од корупције. Због тога је неопходно да се подигне ниво стручности лица која раде на откривању и обради случајева корупције, што се посебно односи на примјену савремених посебних истражних радњи, те на праћење кретања новца преко банкарских и других трансакција. Нарочиту пажњу треба обратити на обуку за поступање у случајевима када се

корупција открије случајно, то јест, као нуспојава уз извршење неког другог кривичног дјела, које је првобитно било предмет истраге.

Мјере за откривање корупције и прикупљање доказа треба стално усавршавати, у складу са најбољим свјетским праксама. Једнаку пажњу треба обратити на уједначавање поступака у овим случајевима на свим нивоима у БиХ. У процесу подизања нивоа ефикасности репресије корупције кључну улогу има уска сарадња и координација између полицијских органа и тужилаштва, који треба да заједнички преиспитују разлоге због којих нека оптужница није могла да буде довољно поткријепљена доказима, односно, због чега је суд тако пресудио. На основу тих налаза неопходно је креирати нове процедуре и препоруке за подизање квалитета поступања у будућности. Осим преиспитивања које ће вршити полицијски органи и тужилаштво, потребно је осигурати и спољни надзор. Ово је нарочито важно у случајевима када су кривичне пријаве одбачене или када у току поступка тужилац одустане од кривичног гоњења. Сваки такав случај треба да преиспита виша тужилачка инстанца, са њим треба да буду упознати и органи који координирају антикорупцијске активности, а у одређеној мјери (која не угрожава приватност и вођење других поступака) о томе треба да буде обавијештена и јавност.

Стратешки програми:

7. *Специјализација и додатна едукација правосудних и органа за спровођење закона у БиХ, посебно за примјену напреднијих мјера за процесуирање починилаца коруптивних кривичних дјела.*
8. *Досљедније спровођење проширених финансијских истрага у предметима са обиљежјима корупције.*

9.3.5. Процесуирање коруптивних кривичних дјела

Једнако као и у вези са доказивањем, комплексност корупције и други поменути проблеми могу се јавити и у вези са поступањем судова који имају улогу да утврде да ли је оптужница поткријепљена ваљаним доказима, да ли су оптужени криви и какву казну им треба изрећи. Кривични поступци за корупцију пред судом носе и проблеме који су посебни за ту фазу процеса. Тако се као проблем може јавити спорост у вођењу кривичног поступка код којег је много оптужених или свједока, када су повезана кривична дјела вршена у дужем периоду и када осим непосредних учесника у коруптивним радњама постоје и организатори чија се улога теже доказује, или када су оптужнице засноване на коришћењу посебних истражних техника, односно оспоравање законитости прибављених доказа.

Један од најчешћих проблема, осим када је ријеч о веома једноставним случајевима давања и примања мита у новцу и материјалним добрима, је утврђивање чињеница, јер је потребно знање о финансијским трансакцијама, добро познавање специфичних правних поступака као што су јавне набавке, познавање правила о рјешавању сукоба интереса код јавних функционера и државних службеника, како би суд могао да дође до ваљаних закључака о кривичном дјелу и одговорности починилаца.

Како би се ти проблеми ријешили, потребно је континуирано радити на усавршавању судија и тиме смањити могући негативни коруптивни утицај на судске поступке изразом програма за обуку који требају бити усклађени са међународним стандардима и најбољим свјетским праксама, усклађени за судове на свим нивоима власти у БиХ, у мјери у којој је то оправдано, с обзиром на њихове законске надлежности. На сличан начин, као и код обука за случајеве корупције, треба планирати и спровести обуке за судове и друге органе који рјешавају у прекршајном поступку случајеве који су у вези са кршењем антикорупцијских прописа.

Стратешки програми:

9. *Унапређење ефикасности рада судова на предметима из области корупције уз успостављање објективних норматива за рад, уважавајући сложеност предмета.*
10. *Унапређење ефикасности поступања судова по предметима са обиљежјем корупције кроз успостављање и коришћење јединственог система за статистичку обраду и извјештавање.*

9.3.6. Развијање и унапређивање казнене политике за коруптивна кривична дјела

Подаци о кривичним дјелима корупције у БиХ нису потпуни али показују забрињавајуће трендове. Европска комисија извјештава да још увијек не постоји дјелотворна кривично-правна политика у борби против корупције. Та се констатација потврђује у научним и стручним истраживањима, која су установила да је најчешћа кривично-правна санкција која се изриче у предметима корупције условна пресуда, те да су широко примјењивана овлашћења судова за ублажавање казне. Већина изречених казни је близу или тек нешто већа од законског минимума. Уколико се примјењују споредне санкције, углавном су то мјере сигурности забране вршења позива, активности или функције и одузимања предмета, без спровођења поступка за одузимање имовинске користи. Таква казнена политика, која не обраћа довољно пажње на суштину успјешне борбе против корупције – одузимање, односно накнаду онога што је нелегално стечено, не може дати адекватне резултате у превенцији, тако да и напори читавога система остају прилично неувјерљиви.

Корупција је појава која наноси озбиљне штете друштву и казнена политика мора рефлектовати ту чињеницу. На тај начин се поред пенилошког и репресивног, остварује и ефект опште превенције, односно одвраћање од таквих поступака у будућности. У промјени казнене политике би прије свега, критеријуми за одмјеравање казне требало да буду прецизније одређени, а могућност да се од њих одступи смањена. Међу критеријумима које би требало узимати у обзир посебно треба истаћи висину остварене користи, односно вриједност почињене штете и штетних посљедица, положај починилаца коруптивног дјела, подручје друштвеног рада у којем се коруптивно дјело десило, као и повјерење које јавност има у институцију у којој се функција врши. При томе, потребно је ускладити казнену политику за коруптивна кривична дјела на нивоу цијеле БиХ, како у погледу висине и природе запријеђених кривичних санкција, тако и у погледу изрицања пресуда. Осим евентуалних законских измјена, као смјернице за даље поступање могу послужити одлуке виших судских инстанци у овим предметима.

Посебну пажњу треба усмјерити на отклањање главног мотива за корупцију, остваривање материјалне користи. То се може учинити измјенама праксе и законских прописа, тако да буде обавезно привремено и трајно одузимање, и то не само имовинске користи стечене корупцијом и повезаних прихода, већ и друге имовине осуђеног лица и са њим повезаним лицима, у чије је власништво она преношена. Како би активности на трајном одузимању имовинске користи биле успјешне, потребно је предузимати дјелотворне активности на проналаску и привременом одузимању такве користи, што укључује рад стручних истражилаца и постојање механизма управљања одузетом имовином. Ради остваривања ових комплексних циљева, потребно је осигурати сарадњу судске власти са свих нивоа у БиХ, као и њихову сарадњу са АПИК-ом, који са своје стране, треба да понуди примјере добрих рјешења на овом пољу из других земаља и приједлоге за реформу.

Стратешки програми:

11. *Унапређење казнене политике за корупцијска кривична дјела с циљем проактивног одвраћања од коруптивних активности.*
12. *Развијање ефикасног система утврђивања, замрзавања и одузимања имовинске и сваке друге користи, коју су извршиоци и са њима повезана лица стекли коруптивним дјеловањем.*

9.3.7. Јачање механизма мониторинга рада правосудних органа и институција

Судови као и органи за спровођење закона могу бити изложени корупцији или притисцима, како би осумњичени прошао некажњено, како би био блаже кажњен или како на њега не би биле примијењене мјере за одузимање имовинске користи. Ризик је утолико већи што ће барем дио одлуке суда зависити од прикупљених доказа, судијског увјерења, односно, значаја који је дао одређеним доказима, степену одговорности починиоца и процјени вриједности других фактора који утичу на одмјеравање казне.

Постоје многи механизми који се могу примијенити у циљу смањења ових ризика. То је, прије свега, могућност да се одлука преиспитује пред вишом судском инстанцом, јавно вођење поступка и јавно читање одлуке, те дужност да се одлука образложи. Поред тога, постоје и механизми који имају за циљ да пруже гаранцију у погледу интегритета и професионализма самих носилаца судијских функција, као што су законске норме о изузећу у случају повезаности са окривљенима и браниоцима, пријављивање и контрола имовине и поклона, као и дужност да се судијама пружи заштита у случају да су изложени неком притиску. Већина побројаних механизма постоји у БиХ, али их је потребно јачати, нарочито у правцу веће транспарентности података, како би заинтересована и стручна јавност добила прилику да се увјери у досљедност и ефикасност поступања судова.

Осим судија, важну улогу у вођењу судских поступака могу имати челници правосудних институција као и судска администрација. Због тога, међу мјерама из ове области, потребно је подићи ниво транспарентности процедура за додјелу предмета, компјутеризовати у потпуности систем управљања предметима, увести надзор над предузимањем појединих радњи у поступку, правремено размотрити приговоре на рад судија и увести прецизне рокове тамо гдје они недостају.

Стратешки програми:

13. *Стварање услова за надзор над радом правосудних органа и институција путем јавно доступних статистичких података о поступању по коруптивним кривичним дјелима.*
14. *Јачање механизма дисциплинске и других видова одговорности тужилаца и судија за неправилно поступање у предметима са обиљежјима корупције.*

9.4. Подизање јавне свијести и промовисање потребе за учествовањем цјелокупног друштва у борби против корупције

Иако је улога јавног сектора примарна у осмишљавању и спровођењу антикорупцијских мјера, оне не могу бити довољно успјешне ако нису подржане од других кључних актера друштва. Активно учешће представника других сектора и грађана не само да даје демократски легитимитет борби против корупције, већ и знатно снижава њене трошкове, а уједно чини антикорупцијске активности одрживијим и мање зависним од политичке воље коју за остваривање ових циљева имају носиоци власти.

Цивилно друштво, под којим се подразумијевају све организације и појединци који дјелују изван државног апарата, има значајну, двоструку улогу, у супротстављању корупцији. Са једне стране, мобилизацијом јавне подршке за спровођење антикорупцијских реформи врши се притисак на политичке јавне органе да у већој мјери обраћају пажњу на интересе грађана, који пријављивањем коруптивних понашања и ускраћивањем политичке подршке могу јасно послати поруку да им је у интересу друштво са више правде и одговорности, да су одлучни предузети активности у том правцу. С друге стране, државни органи често због недостатка ресурса, компетенција или других разлога, нису у стању удовољити стално мијењајућим захтјевима савременог живота, у ком случају грађанско друштво може помоћи испуњавању тих функција.

Конвенција Уједињених нација против корупције нарочито јасно промовише улогу цивилног друштва у спречавању корупције. Та улога се може састојати у доприносу јавности поступцима одлучивања, те повећања транспарентности тих поступака, осигуравања дјелотворног приступа јавности информацијама, предузимања активности јавног информисања које доприносе нетолерисању корупције, као и програма јавног образовања, поштовања, промовисања, примања, објављивања и ширења информација које се тичу корупције.

У том смислу, Стратегија предвиђа низ програма, који се односе на подизање свијести код грађана и других актера друштва о корупцији, њеним модалитетима, узроцима, посљедицама и начину супротстављања и јачању повјерења између јавних институција и других актера друштва. Осим тога, стратешки програми посебно разрађују улогу појединих актера, и то, академске заједнице, медија, привреде, невладиних организација и образовног система.

9.4.1. Подизање јавне свијести о штетности корупције

Иако су грађани, генерално гледано, свјесни опасности од корупције и третирају је као штетну појаву, још увијек нису довољно упознати са свим њеним појавним облицима, узроцима, посљедицама, активностима које органи власти спроводе у борби против корупције, ефектима тих активности на побољшање ситуације, као ни са могућностима и начинима да се и сами грађани активније укључе у борбу против корупције. Усљед тога, поједини облици корупције су и даље дјелимично прихваћени од стране великог броја људи као нормална ствар или као непромјенљиви дио стварности. Мјере које планирају или предузимају органи власти нису у довољној мјери подржане од стране грађана, а чак се ни оне могућности, које грађанима стоје на располагању за давање доприноса борби против корупције, недовољно користе.

Корупција доноси корист само непосредним учесницима у овим незаконитим радњама док сви други због тога трпе штету, која у укупној вриједности, надилази добитак који остварују корумпирана лица. Због тога постоји снажан мотив да се грађани и сви други који на тај начин трпе непосредну или посредну штету укључе у активности које би ове штете умањиле. Како би до тога дошло, потребно је јасно приказати на који начин долази до ове штете, како на општем нивоу, тако и на конкретним примјерима, гдје је то најлакше уочити. При томе, треба имати у виду да штета не мора бити увијек лако изражена у новцу (нпр. када се усљед коруптивног дјеловања скупље плати набавка неких роба), већ да се може огледати и на друге начине (нпр. штета по сигурност људи код коруптивних дјеловања у вези са јавним саобраћајем, штета по здравље људи код коруптивних дјеловања у вези са прометом хране и слично).

Активности подизања свијести треба да подстакну цивилно друштво, а нарочито медије, академску заједницу и невладине организације да се више баве истраживањем узрока штета које корупција наноси и путем односа са јавношћу промовишу налазе и позивају на борбу против корупције. То, наравно, не значи да се и органи власти не требају бавити таквим истраживањима, нарочито у ситуацијама када и сами располажу релевантним подацима. Да би подизање свијести било успјешније институције требају бити отворене према јавности, и тиме омогућити приступ подацима који су потребни за таква истраживања, и на тај начин омогућити да се дође до правих показатеља штетности корупције. Осим омогућавања приступа већ постојећим подацима у лако претраживом облику, органи власти би у неким случајевима требало да уведу праксу прикупљања, обраде и објављивања података којима се тренутно не посвећује довољно пажње или се то не ради систематично.

Организовање јавних кампања, једно је од најдјелотворнијих средстава за мобилизовање јавне подршке антикорупцијским напорима. Међутим, треба водити рачуна о томе да ова активност може бити успјешна једино ако кампање имају јасно и добро идентификоване циљеве и предлажу дјелотворне мјере на плану супротстављања чињења коруптивних радњи. Кампање које организује грађанско друштво требају у највећој могућој мјери бити организоване и

спроведене у сарадњи са институцијама и јавним органима, како би били подстакнути на већи ниво транспарентности, отварања према јавности и слања јасне поруке да су спремне да се боре против корупције.

Стратешки програми:

1. *Спровођење континуиране и систематске јавне кампање о узроцима, појавним облицима и посљедицама корупције, уз промовисање механизма дјеловања против корупције.*
2. *Омогућавање учешћа организацијама цивилног друштва у активностима јавних институција у области борбе против корупције.*

9.4.2. Јачање повјерења грађана у институције које се боре против корупције

Један од главних предуслова да се грађани и њихови облици удруживања цивилног друштва укључе у борбу против корупције је да буду увјерени да ће институције, уистину, нешто учинити против корупције ако је неко пријави, као и да неће трпјети посљедице због пријављивања корупције или од укључивања у борбу против корупције.

Прва претпоставка јачања повјерења грађана у институције је безусловна транспарентност органа власти у оквиру објективних законских ограничења. То подразумијева достављање свих тражених информација у складу са Законом о слободи приступа информацијама у институцијама БиХ, али и објављивање највећег дијела података о активностима, организацији и коришћењу ресурса проактивно, то јест, прије него што их ико затражи, и то тако да подаци буду ажурни и поуздани. У неким случајевима, то ће такође значити да институције треба да сачине или обједине документе или базе података које тренутно не посједују.

Други предуслов је успостављање система одговорности за учињено и објављивање информација о томе. Да би грађани могли имати повјерење у дјелотворност институција, морају им бити на располагању информације о томе колико су њихови задаци и планови рада остварени у пракси, какви су налази контролних, надзорних и ревизорских органа о томе, и на који начин је институција реаговала у отклањању уочених недостатака и кажњавању одговорних лица за пропусте.

Транспарентност и одговорност, међутим, нису довољни да би грађани стекли и одржали повјерење. Оно подлијеже сталној провјери у сваком новом случају када се грађанин обрати институцији, и када треба у пракси демонстрирати да успостављени механизми за поступање по иницијативама, представкама и приговорима грађана функционишу онако како је прописано и објављено. Промоција успјешних примјера сарадње са грађанима може допринијети да се већи број грађана укључи у антикорупцијске активности. Из истих разлога, јавност треба обавијестити и о случајевима када органи нису испунили своје обавезе након обраћања грађана, али тако да се уједно изнесу и подаци о реаговању надзорних органа и мјерама које су предузете против одговорних руководиоца и државних службеника и запосленика који нису обавили свој дио посла.

У вези са овим, грађанима треба омогућити сигурне канале комуникације са институцијама, кроз које могу, без страха од посљедица (укључујући и мјере за очување анонимности и сигурности), указати на коруптивне радње и друге незаконите и штетне појаве.

Стратешки програми:

3. *Развијање, примјењивање и промовисање доступних механизма пријављивања корупције уз осигуравање повјерљивости поступања по пријавама грађана.*
4. *Унапређење система објективног информисања јавности о раду институција уз промовисање позитивних примјера поступања за случајеве корупције.*

9.4.3. Значај академске заједнице у борби против корупције

Академска заједница, због велике концентрације стручности у свим областима, може бити веома важан фактор у борби против корупције и представља потенцијал који је недовољно искоришћен. Академије наука, универзитети, факултети и интелектуалци уопште, могу дати драгоцјен допринос у расвјетљавању корупције и борбе против ње и могу предлагати ефикасне мјере за тај циљ.

Предуслов за испуњење ове улоге академске заједнице је доступност и квалитет података који би били подвргнути озбиљним анализама. Стога би институције у БиХ требало да објављују и податке о начинима борбе против корупције и резултатима на том пољу. До таквих података и академска заједница треба тежити да дође, у сарадњи са научним институцијама из земаља региона и цијелог свијета, како би се кроз поређење успјешности појединих модела и аспеката борбе против корупције дошло до релевантних закључака о спровођењу Стратегије и Акционог плана, и о потенцијалним начинима за њихову измјену.

Органи власти требају омогућити академској заједници укључење у борбу против корупције и отворити сарадњу са њом, која може бити нарочито корисна у областима гдје је потребан виши ниво стручности за оцјену прикупљених података, а посебно у областима у којима јавне институције не располажу са довољно стручњака. Сарадња подразумијева и обавезу да јавне институције размотре анализе и приједлоге који проистичу из рада академија, научних института и универзитета, који су им упућени, али и активно интересовање за продукте таквог рада и научна истраживања која су у току.

Поред тога, потребно је искористити научни и интелектуални углед академске заједнице, како би се потенцијална штетност корупције и промовисале антикоруптивне мјере укључивањем њених представника у анализе које раде јавне институције, односно, сарадњом у представљању резултата спроведених антикорупцијских активности.

Стратешки програм:

5. *Укључивање академске заједнице и удружења интелектуалаца у осмишљавање и спровођење антикорупцијских политика и механизма.*

9.4.4. Значај медија у борби против корупције

Медији имају изузетну важност у борби против корупције у свим њеним сегментима, почевши од ширења свијести грађана о штетности корупције, преко истраживачког новинарства које може довести до откривања случајева корупције, па све до промовисања успјешних и неуспјешних активности у спречавању корупције. Да би медији могли да испуне ову своју улогу, потребно је осигурати потпуну примјену законских прописа о слободном приступу информацијама, али и објављивање већег броја информација и претраживање база података проактивно, прије него што их медији или други субјекти затраже.

Органи власти такође морају осигурати да се према медијима не поступа дискриминаторно, то јест да сви имају једнак приступ информацијама и носиоцима власти, а не кроз привилеговано достављање информација медијима или новинарима који су блиски политичкој опцији која је на власти.

За остваривање улоге медија од нарочитог значаја је да се осигура адекватан правни оквир за њихов рад, финансирање и независност, што укључује, између осталог, пуну јавност података о власничкој структури медија, уређено и на објективним критеријумима засновано, транспарентно и контролисано финансирање медија од стране јавног сектора (како кроз директна давања, тако и кроз оглашавање), јавност података о другим већим финансијерима медија како би корисници медијских услуга могли да стекну представу о могућим утицајима на уређивачку политику који из тога проистичу.

Од једнаког је значаја развијање и јачање професионалних и етичких стандарда (укључујући и питања корупције, сукоба интереса и примања поклона) у оквиру самих медија и механизма саморегулације у ситуацијама када долази до повреде тих стандарда, али и повезивање питања поштовања стандарда са давањем државне помоћи медијима.

Како би медији дали допринос у борби против корупције, потребно је подизање нивоа познавања проблематике корупције и њених механизма, те техника њеног откривања, због чега је потребно стимулисати специјализацију и стручно усавршавање новинара који “покривају” тему корупције, али и друге сродне теме које могу да укажу на корупцију. То су, рецимо, питања утицања на процес доношења законодавних и других одлука, јавне набавке, финансирање политичких странака, планирање и трошење јавних ресурса. Посебно је важно указати медијима и новинарима на значај праћења случајева корупције од почетка до краја, то јест, од њиховог откривања до правоснажне пресуде, на значај да се осим конкретног случаја корупције пажња обрати на грешку у систему која је омогућила да до корупције дође или да она не буде раније откривена, и на праћење мјера које органи власти предузимају да би отклонили те системске проблеме.

Са друге стране, органи власти треба да имају активан однос према ономе што медији објављују, и то тако што ће правовремено реаговати у свим случајевима када медијске информације које се односе на корупцију нису тачне или потпуне, објављивањем исправке и других података који приказују потпуну слику проблема о којем је ријеч. Када, пак, медији укажу на кршење закона и могућу корупцију, органи власти треба да реагују већ на основу самих написа, а не да очекују да медији поднесу кривичну пријаву или иницијативу за покретање неког другог поступка.

Најзад, органи власти, у оквиру својих надлежности треба да омогуће заштиту медија и новинара који извјештавају о корупцији од евентуалних штетних посљедица којима су због тога изложени.

Стратешки програми:

- 6. Омогућавање развоја одговорног и објективног истраживачког новинарства кроз унапређење отворености институција према медијима у оквирима законских прописа.*
- 7. Унапређење непристрасности и објективности извјештавања медија у вези са проблематиком корупције.*

9.4.5. Значај удружења привредног сектора у борби против корупције

Привредни субјекти могу бити жртве корупције, када им је неосновано ускраћена могућност пословања са органима власти због њихове корумпираности од стране конкуренције или због директног изнуђивања мита које је посљедица нејасних и сувишних законских прописа, превелике дискреције или прекорачења службених овлашћења. С друге стране, привредни субјекти могу бити носиоци корупције, онда када покушавају да остваре нешто што им не припада или да остваре своје интересе на штету конкуренције и буџета институција. Привредни субјекти такође могу играти значајну улогу у антикорупцијским активностима и на друге начине, кроз помагање активности невладиних организација и грађана, активности у оквиру међународних асоцијација и активно давање приједлога како да се борба против корупције у земљи унаприједи или да се отклоне њени узроци. Такође, активније коришћење могућности које приватни сектор има на располагању у заштити сопствених интереса, може значајно допринијети ефикасности борбе против корупције уопште, нарочито у области јавних набавки.

Да би приватни сектор испунио овај потенцијал потребно је, мјерама законодавне и друге политике подстицати активно укључење у борбу против корупције, а прије свега, као и код других дијелова друштва, осигурати потпун приступ информацијама, адекватну заштиту лицима која пријављују корупцију и правовремено поступање по представкама, иницијативама и приговорима привредних субјеката.

Посебан значај за јачање улоге приватног сектора имају привредне коморе и друге форме удруживања привредних субјеката. Јавне институције треба да привредним коморама омогуће прилику да изнесу своје проблеме који су повезани са корупцијом, штети коју трпе због тога и конкретним модалитетима корупције. Како би биле прикупљене неопходне информације пожељно је организовати и анонимна истраживања, како представници фирми не би ускратили податке због страха од штетних посљедица. Поред тога, привредне коморе треба укључити и у планирање антикоруптивних мјера и активности, посебно на плану јавних набавки, рада инспекцијских и правосудних органа и институција, процедура код издавања дозвола, планирања и трошења буџетских средстава, додјеле државне помоћи и јавно-приватних партнерстава.

Стратешки програми:

8. *Укључивање удружења привредног сектора у израду нових законских рјешења и политика борбе против корупције.*
9. *Промовисање усвајања и примјене кодекса пословне етике у пословању с циљем спречавања појаве корупције у односима између привреде и институција.*
10. *Континуирано спровођење обуке привредних комора и других привредних удружења из области борбе против корупције.*

9.4.6. Значај организација цивилног друштва у борби против корупције

У БиХ постоји преко 10.000 невладиних удружења, од чега је половина активних. Број и врста њихових активности варира, али је највећи број оних који немају стално запослене или их имају врло мало. Извјестан број њих бави се темама које су у вези са одговорношћу и транспарентношћу рада јавних институција, те постоје примјери законских и других иницијатива које су подстакнуте или су развијане у сарадњи са институцијама грађанског друштва. Иако постоје примјери успјешне сарадње владиног сектора и организација грађанског друштва, ипак, мањи дио њихових заједничких иницијатива, усмјерених према јачању одговорности власти, резултује промјенама законских прописа или пракси.

Невладине организације, као удружења грађана, такође могу имати значајну улогу у превенцији и борби против корупције. Та улога је посебно значајна када је ријеч о предлагању антикорупцијских мјера, повећању јавне свијести о штетности и појавним облицима корупције, праћењу рада институција, обука, подршци антикоруптивних напора институција или критиковању њиховог одсуства или некавалитетног спровођења. Разлог више за укључивање невладиних организација јесте и чињеница да у БиХ постоји снажан интерес донатора за помоћ цивилном друштву у борби против корупције, који резултира великим бројем пројеката који се реализују у овој области. Због тога јавне институције треба да покажу интерес за пројекте невладиних организација и њихове резултате, и да на максималан начин искористе ове ресурсе. То је посебно значајно у ситуацијама када јавне институције не располажу довољним ресурсима да изврше мониторинг примјене антикорупцијских мјера и закона уопште, те њихове шире друштвене ефекте, или када јавне институције, због фокусираности на испуњење актуелних задатака, не уоче правовремено потребу да се нека нормативна или институционална рјешења унаприједи.

Предуслов успјешног рада невладиних организација на пољу мониторинга је доступност информација, а на пољу заговарачких активности отвореност канала комуникације између власти и грађана, што нарочито укључује увођење праксе разматрања конкретних иницијатива које долазе из невладиног сектора и унапређење праксе јавних расправа прије доношења закона и других важних одлука. Да би сарадња била успјешна такође је неопходно да се органи власти према организацијама цивилног друштва не односе дискриминаторно, на основу тога да ли су изложени њиховим критикама или похвалама, већ да се одређују искључиво према квалитету достављених и објављених анализа и приједлога. Критеријуми за сарадњу и подршка активностима невладиних организација треба да буду унапријед познати и објективни.

Интерес за активности невладиних организација треба да иде и у правцу упознавања са њиховим програмима, како би било осигурано што мање непотребног преклапања или међусобног дуплирања активности невладиних организација или невладиних организација и органа власти, као и да би се уложеним средствима постигао бољи ефекат. У том смислу, треба успоставити и моделе сарадње са донаторима, нарочито приликом дефинисања приоритета и планирања подршке.

Стратешки програми:

11. *Јачање улоге цивилног друштва у борби против корупције кроз учешће у заједничким пројектима са јавним институцијама.*
12. *Подршка активностима цивилног друштва у праћењу и истраживању могућности корупције и давању препорука за њено спречавање.*
13. *Осигуравање транспарентности финансирања невладиног сектора, посебно из буџетских средстава.*

9.4.7. Значај образовног и васпитног процеса у борби против корупције

Остваривање дугорочних и одрживих резултата у превенцији и борби против корупције, те процес јачања моралних вриједности друштва, као препреке борби против корупције неодвојиво је везан од образовања и васпитања. У том процесу, најважнију улогу играју породица и образовно-васпитни систем, почевши од предшколских установа до универзитета. Стога је потребно да надлежне институције за образовање на свим нивоима власти посвете значајну пажњу питањима етике у припреми и извођењу наставних програма. На тај начин би се код младих људи стварао потенцијал за борбу против корупције, кроз интересовање за јавне послове, јачање свијести о општем добру и упознавањем са користима за заједницу које доноси грађански активизам. Поред институција, потребно је у овај процес укључити и друге сегменте друштва, као што су организације цивилног друштва, посебно невладине организације да кроз своје пројекте допринесу на овом плану.

У том процесу посебну улогу треба имати и академска заједница која би у сарадњи са образовним институцијама и невладиним организацијама могла помоћи стварању одговарајућих програма за ту сврху. Органи власти, са своје стране, ради укључења у образовне програме, треба да пруже информације о успјесима у борби против корупције, на превентивном и репресивном плану, који су остварени управо захваљујући етичком поступању појединаца или захваљујући томе што су грађани били одлучни да дају сопствени допринос рјешавању друштвених проблема.

Стратешки програми:

14. *Израђивање, увођење и усклађивање програма етике и интегритета у образовном процесу и у тематским програмима јавних емитера у БиХ.*
15. *Подстицање етичког понашања код дјеце и младих људи кроз подршку ваншколских пројеката цивилног сектора.*

9.5. Успостављање ефикасних механизма за координацију борбе против корупције, те праћење и евалуацију спровођења Стратегије

Борба против корупције укључује ангажман великог броја актера различитог карактера, што подразумева инклузиван и свеобухватан приступ, који може узроковати несистематичност и мањак координације између њих. Такви недостаци, нарочито, могу доћи до изражаја у неповезаном дјеловању, у смислу времена предузимања одређених активности и схваћања смисла и начина њиховог спровођења. Пошто немају сви антикорупцијски актери једнаку

снагу, знање и ширину увида у проблеме, потребно је да постоје фокусне тачке за спровођење антикорупцијских политика и активности, што се показало као неизоставан дио успјешних програма широм свијета.

Ефикасна координација, праћење и евалуација спровођења Стратегије за борбу против корупције, у ситуацији када је у активности против корупције укључен велики број актера, који при томе дјелују на разним нивоима власти и по различитим правним основама, подразумијева нужност да се на почетку одреди уређење антикорупцијског оквира у БиХ. Таква комплексност подразумијева потребу јасног усклађивања надлежности, комуникацију и сарадњу, те координацију између актера на пољу борбе против корупције у БиХ. Значајан дио тог процеса може бити остварен кроз механизме и облике сарадње, који ће бити успостављени између тих институција у вези са спровођењем Стратегије.

С обзиром на то да се на пољу борбе против корупције стално унапређују међународни стандарди, да начин борбе против корупције зависи и од промјена у ширем нормативном, социјалном и економском оквиру земље, те да сама Стратегија предвиђа учење на добрим и лошим искуствима из примјене, предвиђени су и механизми периодичне евалуације примјене и поступак за измјену и допуну Стратегије и Акционог плана.

9.5.1. Облици сарадње између институција у антикорупцијском систему у БиХ

На основу додијељених надлежности, АПИК је средишња тачка координације у борби против корупције у БиХ, која води рачуна о досљедној примјени стратешких програма, остваривању активности из Акционог плана и одредаба из Закона о Агенцији, кроз доношење антикоруптивних мјера, препорука и упутстава, давање мишљења у вези са планираним и спроведеним антикорупцијским мјерама и прописима, покретање иницијатива за унапређење и уједначавање законских прописа и праксе.

Централна и координирајућа улога АПИК-а, осим што произлази из законских овлашћења, заснована је и на чињеници да је ово једина институција у БиХ која се искључиво бави проблематиком корупције. Иако ни сама није у потпуности кадровски попуњена, АПИК је институција са највећим сталним и професионалним капацитетом за борбу против корупције у БиХ. Због такве позиције Агенције, она може и треба послужити као помоћ другим тијелима и институцијама на свим нивоима власти, које располажу мањим капацитетима, што представља добру основу и додатан разлог за јачање сарадње и координације са њом.

АПИК, у складу са законским надлежностима предводи активности на стратешком нивоу борбе против корупције, што подразумијева, не само право, већ и обавезу да својим препорукама укаже на потребу спровођења одређених мјера. Поред тога, инструкцијама треба додатно да објасни на који начин би се спроводиле одређене мјере из Стратегије и активности из Акционог плана, те да у својим мишљењима оцијени да ли су мјере које планирају други органи у складу са Стратегијом. Даље, кроз властите иницијативе, АПИК, на основу уочених добрих пракси у свијету, региону или унутар БиХ, предлаже нове антикорупцијске активности или промјене у начину реализације постојећих законских прописа и пракси, као и измјене стратешких аката.

Сарадња и координација између АПИК-а и осталих тијела и институција на свим нивоима власти у БиХ треба да буде двосмјерна, односно да АПИК буде отворен за приједлоге и иницијативе за побољшање борбе против корупције које долазе са нивоа ентитета, БД БиХ и кантона. У тој сарадњи, на основу Закона о Агенцији, иста ће уважавати секторске надлежности тијела за супротстављање корупцији на нивоу ентитета, БД БиХ и кантона, када је то могуће, задржати је на нивоу највиших стратешких антикорупцијских политика и мјера, као што је описано у општим принципима Стратегије.

Највећи дио сарадње између АПИК-а и органа на нивоу ентитета, БД БиХ и кантона у смислу Закона о Агенцији, одвијаће се у комуникацији и координацији између АПИК-а и тијела за

спречавање корупције на овим нивоима власти. То не искључује могућност да се АПИК, на основу својих законских овлашћења, по потреби, и директно обрати институцијама на тим нивоима власти, али ће таква могућност бити коришћена изузетно, када сарадња и координација са тијелима за спречавање корупције изостане или када није дјелотворна.

С друге стране, тијела за спречавање корупције на одговарајућем нивоу власти, осим додијељених надлежности које имају на том нивоу, спроводиће мјере, препоруке и инструкције АПИК-а, те ће од ње тражити и добијати стручна мишљења, сарађивати на реализацији иницијатива АПИК-а, али и сами предлагати АПИК-у мјере, на основу искустава из праксе, које би могле имати примјену и на другим нивоима власти.

Стратешки програми:

1. *Усвајање и развијање стратешких докумената за борбу против корупције у БиХ у складу са општим принципима утврђеним Стратегијом.*
2. *Развијање, организовање и спровођење усклађених програма обуке за борбу против корупције представника институција са антикорупцијским надлежностима у БиХ.*

9.5.2. Спровођење и праћење спровођења Стратегије и Акционог плана

Како би се ефикасно имплементирали Стратегија и Акциони план, потребно је прецизно предвидјети надлежности и обавезе тијела и институција који имају одређене улоге у том процесу. Због тога је потребно дефинисати разне врсте улога, у зависности од тога да ли је неко тијело надлежно за иницирање, имплементацију или надзор над тим процесима.

У том смислу, постоје три врсте улога које ће поједине институције имати у процесу спровођења Стратегије и Акционог плана. Прву групу чине она тијела и институције које ће Акционим планом бити одређене као иницијатори и координатори активности, другу, институције које ће непосредно имплементирати планиране активности Акционог плана, и трећу групу чине тијела која ће надгледати процес спровођења активности.

Иницијатори и координатори активности су тијела или институције које ће се бринути да се спровођење активности покрене на вријеме, да се осигура ефикасна сарадња између институција надлежних за извршавање активности, те обавјештавати тијела и институције надлежне за надгледање спровођења активности.

Имплементатори су институције које непосредно спроводе активности, брину се о благовремености и квалитету спроведених активности и имају обавезу да о томе обавјештавају институцију која координира спровођење тих активности.

Трећа улога односи се на надзор и помоћ у спровођењу активности из Акционог плана, те праћење испуњавања обавеза из плана и ефеката њихове имплементације, како би се могла водити ажурна евиденција о степену примјене активности из њега.

Централну улогу у праћењу спровођења Стратегије и Акционог плана, на основу својих законских овлашћења, има АПИК. Како би тај задатак испунио квалитетно, потребно је да добије све потребне и релевантне информације о спровођењу Стратегије и Акционог плана. За ту обавезу потребно је да АПИК разради методологију прикупљања и обраде података, за утврђивање степена испуњености мјера, ради правилног извођења како квантитативних, тако и квалитативних показатеља. Поред тога, АПИК треба периодично обавјештавати јавност и Парламентарну комисију за избор и праћење рада АПИК-а о степену спровођења Стратегије и Акционог плана.

За ситуације када се уочи да нека активност није спроведена, АПИК, у координацији са тијелима за спречавање корупције, треба да утврди разлоге за то, да пружи препоруке за рјешавање проблема, али и да размотри потребу и могуће начине за одговарајуће измјене Акционог плана

или Стратегије. На исти начин, АПИК треба да поступи и када уочи да неки приступ у борби против корупције доноси боље резултате од очекиваних, и да такву праксу треба проширити и на области које тренутно нису обухваћене стратешким актима. У том послу, АПИК треба да блиско сарађује са Савјетом министара БиХ и Парламентарном скупштином БиХ, те да од њих затражи и добије подршку за превазилажење уочених проблема и ширу примјену добрих пракси.

Стратешки програми:

- 3. Развијање стандардизованих смјерница за прикупљање и обраду података у вези са спровођењем стратешких антикорупцијских програма.*
- 4. Прикупљање и анализа података о предузетим активностима у БиХ на плану реализације стратешких антикорупцијских програма, евалуација постигнутог, те периодично извјештавање надлежних органа и јавности о резултатима тих анализа и евалуација.*

9.5.3. Евалуација спровођења Стратегије и Акционог плана

Стратегије и акциони планови доносе се како би се постигли предвиђени резултати и ефекти у одређеном реформском процесу, што би било отежано ако се периодично не процјењују ефекти тог процеса. Због тога су праћење и евалуација саставни дијелови сваког озбиљнијег стратешког програма. Не може се са сигурношћу закључивати о успјеху или лошим резултатима антикорупцијских активности, ако не постоје прецизни и поуздани подаци о истима.

Док је праћење континуирана активност систематског прикупљања података о одређеним показатељима како би се субјекти спровођења обавијестили о напретку и постизању циљева, евалуација је систематска и објективна процјена текућег или окончаног програма или политике. Сврха праћења и евалуације није само прикупљање података о напретку или неуспјесима и спровођењу активности на плану супротстављања корупцији, него и предузимање мјера како би се уклонили или смањили недостаци, те идентификовали нови елементи који би се уградили у постојеће или нове стратешке напоре.

Због свега тога, АПИК би требао да разради методологију за процјену ефеката спровођења Стратегије и Акционог плана, као и да предвиди динамику и начин примјене те методологије и обавјештавања јавности и Комисије за избор и праћење рада АПИК-а о спроведеним евалуацијама.

Због реалне могућности да се услови за спровођење Стратегије и Акционог плана промијене или да се из неког другог релевантног разлога појави потреба за допуне или измјене у тексту Стратегије или Акционог плана, потребно је Стратегијом предвидјети начин измјене ових аката. Закон већ предвиђа да је АПИК надлежан за израду Стратегије и Акционог плана, што подразумијева и надлежност за израду приједлога нацрта и допуна ових аката.

Стратешки програми:

- 5. Редовно праћење спровођења активности из Акционог плана за спровођење Стратегије и осигуравање континуираног функционисања система за извјештавање о спровођењу активности из Акционог плана.*
- 6. Процјена спровођења Стратегије и Акционог плана и обавјештавање о томе јавности и надлежних органа.*
- 7. Процјена потреба за ревидирање Стратегије и Акционог плана у складу са резултатима добијеним након евалуације спровођења ових докумената.*

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
АКЦИОНИ ПЛАН ЗА
СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА
БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ
2015 – 2019.

Сарајево, децембар 2014.

Стратешки циљ 1

Успостављање и јачање институционалних капацитета и унапређење нормативног оквира за борбу против корупције

Стратешки програм 1.1. Одређивање тијела за спречавање корупције на нивоима власти гдје то није учињено уз развијање међусобне сарадње и координације свих тијела за спречавање корупције у БиХ				
Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
1.1.1. Појединачно утврдити нивое власти гдје нису одређена тијела за спречавање корупције у складу са Законом о Агенцији	Шест мјесеци након усвајања Стратегије	Агенција за превенцију корупције и координацију борбе против корупције (АПИК), Тим за мониторинг и координацију спровођења Општег плана Владе Федерације Босне и Херцеговине у борби против корупције (Тим ФБиХ), Комисија за праћење спровођења стратегије и акционог плана за борбу против корупције РС (Комисија РС), Влада Брчко дистрикта Босне и Херцеговине (Влада БД БиХ)	Листа конкретних нивоа власти гдје тијела за спречавање корупције нису одређена	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.1.2. Иницирати нову или постојећу управну структуру тијела за спречавање корупције на нивоима власти гдје то није учињено и дати препоруке за њихово уређење	Девет мјесеци након усвајања Стратегије	АПИК, законодавна и извршна власт на свим нивоима у БиХ	АПИК покренуо иницијативу за одређивање тијела и давање препорука за њихово уређење гдје то није учињено	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.1.3. Одредити тијела за спречавање корупције у складу са законским одредбама на оним нивоима власти гдје то није учињено	Друга година по усвајању Стратегије	Законодавна и извршна власт на свим нивоима у БиХ гдје тијела нису формирана	Донесене одлуке одговарајућих нивоа власти о одређивању тијела гдје то није учињено	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.1.4. Успоставити комуникацију, сарадњу и координацију између АПИК-а и свих тијела за спречавање корупције	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК и тијела за спречавање корупције на свим нивоима у БиХ	Закључени меморандуми о разумијевању и сарадњи између АПИК-а и тијела за спречавање корупције	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

1.1.5.	Редовно одржавати и унапређивати комуникацију, сарадњу и координацију између свих тијела за спречавање корупције у БиХ	Континуирано (послије успостављања тијела)	АПИК и тијела за спречавање корупције на свим нивоима у БиХ	Меморандуми о разумијевању и сарадњи се спроводе	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
--------	--	--	---	--	--

Стратешки програм 1.2.					
Осигуравање административних, финансијских и институционалних капацитета тијела за спречавање корупције у БиХ у складу са њиховим надлежностима					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
1.2.1.	Иницирати израду појединачних потреба тијела за спречавање корупције у БиХ у складу са њиховим надлежностима	Шест мјесеци након усвајања Стратегије	АПИК	Упућен допис АПИК-а којим се тражи дефинисање потреба тијела за спречавање корупције у БиХ	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.2.2.	Установити потребе тијела за спречавање корупције у БиХ у складу са њиховим надлежностима	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, Тим ФБиХ, Комисија РС, Влада БД БиХ и владе кантона	Потребе дефинисане, захтјеви за њихово осигурање послати надлежним институцијама	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.2.3.	Осигурати административне, финансијске и институционалне капацитете тијела за спречавање корупције у складу са њиховим надлежностима	Друга година по усвајању Стратегије	Законодавна и извршна власт на одговарајућим нивоима у БиХ	Осигурани одговарајући материјално-технички, нормативно-правни услови за рад тијела за спречавање корупције	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
1.2.4.	На основу појединачних надлежности тијела за спречавање корупције у БиХ израдити усклађене планове и програме обука	Трећа година по усвајању Стратегије	АПИК и тијела за спречавање корупције на свим нивоима у БиХ	Дефинисана листа надлежности за сва тијела за спречавање корупције у БиХ за које је потребно организовати усклађене планове и заједничке обуке	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.2.5.	Израдити усклађене програме обука за чланове тијела за спречавање корупције у БиХ	Трећа година по усвајању Стратегије	АПИК и тијела за спречавање корупције на свим нивоима у БиХ	Планови и програми обука израђени	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.2.6.	Континуирано едуковати чланове тијела за спречавање корупције, на основу усклађених планова и програма обуке	Трећа година по усвајању Стратегије	АПИК и тијела за спречавање корупције на свим нивоима у БиХ	Обуке се спроводе у складу са плановима и програмима	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9

Стратешки програм 1.3.					
Осигуравање адекватних капацитета институција са антикорупцијским надлежностима					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
1.3.1.	Иницирати процјену потреба институција са антикорупцијским надлежностима на свим нивоима у БиХ	Шест мјесеци након усвајања Стратегије	АПИК и тијела за спречавање корупције у БиХ	Иницирана процјена потреба у складу са надлежностима	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.3.2.	Установити потребе институција са антикорупцијским надлежностима на свим нивоима у БиХ	Прва година по усвајању Стратегије	Институције са антикорупцијским надлежностима на свим нивоима власти у БиХ	Процјене извршене, потребе дефинисане, захтјеви за осигуравањем потреба послати надлежним институцијама на одговарајућем нивоу власти	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.3.3.	Осигурати административне, финансијске и институционалне капацитете институција са антикорупцијским надлежностима у БиХ	Друга година по усвајању Стратегије	Законодавна и извршна власт на свим нивоима, надлежна министарства	На основу дефинисаних потреба осигурани адекватни административни, финансијски и институционални капацитети	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9

Стратешки програм 1.4.					
Унапређење сарадње и координације између институција са антикорупцијским надлежностима у БиХ и тијела за спречавање корупције на одговарајућем нивоу власти					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
1.4.1.	Успоставити формално институционалну сарадњу између институција са антикорупцијским надлежностима на одговарајућем нивоу власти, кроз потписивање меморандума о сарадњи	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК и тијела за спречавање корупције, институције са антикорупцијским надлежностима на одговарајућем нивоу власти	Потписани меморандуми о сарадњи између институција са антикорупцијским надлежностима на одговарајућем нивоу власти	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

1.4.2.	Успоставити формално институционалну сарадњу између сродних институција са антикорупцијским надлежностима у БиХ, кроз потписивање меморандума о сарадњи	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК и тијела за спречавање корупције, институције са антикорупцијским надлежностима у БиХ	Потписани меморандуми о сарадњи између сродних институција са антикорупцијским надлежностима у БиХ	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.4.3.	Успоставити формално институционалне механизме сарадње АПИК-а и тијела за спречавање корупције са антикорупцијским институцијама на одговарајућем нивоу власти, кроз потписивање меморандума о сарадњи	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК и тијела за спречавање корупције, институције са антикорупцијским надлежностима на одговарајућем нивоу власти у БиХ	Потписани меморандуми о сарадњи између АПИК-а и тијела за спречавање корупције са антикорупцијским институцијама на одговарајућем нивоу власти у БиХ	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 1.5. Унапређење професионалности јавне управе кроз успостављање и примјену транспарентних и мјерљивих критеријума за запошљавање и помјерање у јавној служби					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
1.5.1.	Идентификовати могућности за успостављање, примјену и унапређивање транспарентних и мјерљивих критеријума за запошљавање и помјерање у јавној служби	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, Уред координатора за реформу јавне управе (ПАРЦО) и агенције за државну службу/ управу (АДС/АДУ) у БиХ	Извршена анализа законских одредаба, идентификоване могућности за унапређивање прописа за запошљавање и помјерање у јавној служби	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.5.2.	Иницирати измјене и допуне прописа за увођење, примјену и унапређивање транспарентних и мјерљивих критеријума за запошљавање и помјерање у јавној служби	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, министарства правде у БиХ, на нивоу ентитета и Влада БД БиХ	Измјене и допуне закона о раду у јавној служби формулисане и послате надлежним институцијама на усвајање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.5.3.	Извршити измјене и допуне прописа за увођење, примјену и унапређивање транспарентних и мјерљивих критеријума за запошљавање и помјерање у јавној служби	Трећа година по усвајању Стратегије	Министарства правде у БиХ и Правосудна комисија БД БиХ, Савјет министара БиХ, законодавна и извршна власт у БиХ	Предложене и усвојене измјене и допуне закона и подзаконских аката у складу са резултатима анализе	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

1.5.4.	У програме јавног и стручног испита за јавне службенике увести области које се односе на познавање антикорупцијског законодавства и борбе против корупције	Друга година по усвајању Стратегије	Министарства правде у БиХ, Правосудна комисија БД БиХ, АДС/АДУ на свим нивоима у БиХ	У програме јавног и стручног испита уведене области које се односе на борбу против корупције	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.5.5.	Извршити измјене и допуне закона који регулишу јавну службу у БиХ са циљем да се омогући вођење дисциплинског поступка без обзира на ток кривичног поступка	Трећа година по усвајању Стратегије	Законодавна тијела, ПАРЦО, министарства правде, АДС/АДУ на одговарајућем нивоу власти	Усвојене измјене и допуне закона које регулишу јавну службу у БиХ, прилагођени правилници о дисциплинској одговорности	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 1.6.					
Усклађивање израде планова и програма за обуку у свим јавним институцијама у БиХ из области превенције корупције и координације борбе против корупције					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
1.6.1.	Анализирати оспособљеност и информисаност државних службеника запослених у јавним институцијама у вези са превенцијом корупције и координацијом борбе против корупције	Прва година по усвајању Стратегије	АДС/АДУ у БиХ, АПИК у сарадњи са тијелима за спречавање корупције	Анализа урађена, утврђен ниво оспособљености и информисаности државних службеника запослених у јавним институцијама	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.6.2.	На основу анализе, израдити усклађене планове и програме за обуке за превенцију корупције и координацију борбе против корупције у свим јавним институцијама у БиХ	Друга година по усвајању Стратегије	Агенције за државну службу и јавну управу у БиХ, АПИК у сарадњи са тијелима за спречавање корупције	Израђени стандардизовани планови и програми за обуку	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.6.3.	Континуирано спроводити обуке у складу са усклађеним плановима и програмима за превенцију корупције и координацију борбе против корупције у свим јавним институцијама у БиХ	Континуирано након израде планова и програма	Агенције за државну службу и јавну управу у БиХ, АПИК у сарадњи са тијелима за спречавање корупције	Обуке се спроводе	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9

Стратешки програм 1.7.					
Осигуравање стручности и професионалности руководећих државних службеника кроз досљедну примјену критеријума за избор					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
1.7.1.	Анализирати законске прописе за избор и именовање руководећих државних службеника у јавним институцијама у БиХ, с циљем осигурања њихове стручности и професионалности	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК у сарадњи са тијелима за спречавање корупције, АДС/АДУ у БиХ	Извршена анализа законских прописа, дефинисане мјере за утврђивање стручности и професионалности	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.7.2.	На основу резултата анализе предложити измјене и допуне законских прописа који регулишу избор и именовање руководећих државних службеника у јавним институцијама на основу јаснијих и прецизнијих критеријума	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, Министарство правде БиХ, министарства правде на нивоу ентитета и кантона, Влада БД БиХ	Предложене измјене и допуне закона у складу с анализом. Развијен оквир са дефинисаним потребним компетенцијама за руководеће државне службенике у јавним институцијама.	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.7.3.	Усвојити измјене и допуне законских прописа који регулишу избор и именовање руководећих државних службеника у јавним институцијама у БиХ, са циљем осигурања њихове стручности и професионалности	Друга година по усвајању Стратегије	Законодавна и извршна власт на одговарајућим нивоима власти у БиХ	Законски прописи за избор и именовање руководећих државних службеника измијењени и допуњени	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 1.8.					
Смањивање могућности политичког и других утицаја на рад запослених у јавним институцијама					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
1.8.1.	Анализирати законске прописе који регулишу рад запослених у јавним институцијама у БиХ, са циљем спречавања политичког и другог утицаја на њихов рад	Трећа година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, ПАРЦО, АДС/АДУ у БиХ	Анализирани законски прописи. На основу анализе дефинисана листа одредаба и процијењен њихов утицај на спречавање политичког и другог утицаја на рад државних службеника и запосленика у јавним институцијама у БиХ	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

1.8.2.	Кроз истраживања утврдити начин на који се, евентуално, врши политички и други утицај на рад запослених у јавним институцијама у БиХ	Трећа година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, ПАРЦО, АДС/АДУ у БиХ	На основу спроведеног истраживања утврђени начини и појавни облици остваривања политичког и другог утицаја на рад државних службеника и запосленика у јавним институцијама у БиХ	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.8.3.	На темељу резултата анализе и истраживања предложити мјере с циљем спречавања политичких и других непримјерених утицаја на рад запослених у јавним институцијама у БиХ	Трећа година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, ПАРЦО, АДС/АДУ у БиХ	Приједлог мјера сачињен и достављен надлежним органима на даље поступање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.8.4.	Ускладити процедуре интерних контрола у јавним институцијама, с циљем спречавања излагања запослених интерним притисцима	Друга година по усвајању Стратегије	Све институције на свим нивоима у БиХ	Развијене и усклађене процедуре интерних контрола	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 1.9.					
Осигуравање финансијских средстава за спровођење стратегија и пратећих акционих планова за борбу против корупције на свим нивоима у БиХ					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
1.9.1.	Израдити процјену потребних средстава за спровођење стратегија и акционих планова за борбу против корупције на свим нивоима у БиХ	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, институције које имају обавезе из стратегија и акционих планова	Све институције и органи израдили процјену потребних средстава за спровођење обавеза из стратегија и акционих планова	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.9.2.	У складу с процјеном планирати средства у буџетима свих тијела за спречавање корупције и институција које имају обавезе из стратегија и акционих планова	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, институције које имају обавезе из стратегија и акционих планова	Све институције и органи извршили планирање потребних средстава у складу са годишњим буџетским планирањем	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

1.9.3.	Осигурати средства у бюджетима свих тијела за спречавање корупције и институција које имају обавезе из стратегија и акционих планова	Друга година по усвајању Стратегије	Извршна и законодавна власт на одговарајућим нивоима у БиХ	Осигурана средства потребна за спровођење обавеза из стратегија и акционих планова	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
--------	--	-------------------------------------	--	--	--

Стратешки програм 1.10. Унапређење нормативног оквира у БиХ за борбу против корупције, с циљем успјешније сарадње и координације између правосудних органа и органа за спровођење закона					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
1.10.1.	Анализирати нормативни оквир за борбу против корупције на свим нивоима у БиХ, у циљу унапређења сарадње и координације између правосудних органа и органа за спровођење закона, посебно у вези препорука релевантних међународних институција	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, министарства правде у БиХ, Правосудна комисија БД БиХ и институције за спровођење закона на свим нивоима у БиХ	Извршена анализа нормативног оквира на свим нивоима у БиХ, идентификоване препреке за сарадњу и могућности унапређења сарадње и координације	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.10.2.	На основу резултата анализе предложити потребне измјене и допуне нормативног оквира за борбу против корупције на свим нивоима у БиХ, у циљу унапређења сарадње и координације између правосудних органа и органа за спровођење закона	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, министарства правде у БиХ, Правосудна комисија БД БиХ и институције за спровођење закона на свим нивоима у БиХ	Приједлози за измјене и допуне нормативног оквира дефинисани и упућени у процедуру усвајања	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.10.3.	Усвојити предложене измјене и допуне нормативног оквира за борбу против корупције на свим нивоима у БиХ, у циљу унапређења сарадње и координације између правосудних органа и органа за спровођење закона	Трећа година по усвајању Стратегије	Законодавна власт на одговарајућим нивоима у БиХ	Усвојене измјене и допуне нормативног оквира	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

1.10.4.	Предложити измјене и допуне кривичног законодавства са циљем инкриминисања “трговине утицајем”	Друга година по усвајању Стратегије	Законодавна и извршна власт на одговарајућим нивоима у БиХ	Усвојене измјене и допуне кривичног законодавства	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
1.10.5.	Доношење законске регулативе у области лобирања на свим нивоима у БиХ	Четврта година по усвајању Стратегије	Законодавна и извршна власт на одговарајућим нивоима у БиХ	Усвојени закони о лобирању	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9

Стратешки програм 1.11. Омогућавање АПИК-у и тијелима за спречавање корупције у БиХ да дају мишљења на предложене антикорупцијске законе					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
1.11.1.	Прописати процедуре о прибављању мишљења АПИК-а или тијела за спречавање корупције на приједлоге закона који садрже антикорупцијске одредбе, зависно од нивоа власти	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, извршна власт на свим нивоима у БиХ	Процедуре усвојене и спроводе се, закони са антикоруптивним одредбама се достављају на мишљење	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.11.2.	Анализирати и предложити унапређење постојећег правног оквира којим се осигурава ефикасно спровођење надлежности АПИК-а	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, Парламентарна скупштина БиХ	Сачињена самопроцјена и предложене измјене и допуне Закона о Агенцији	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 1.12. Усклађивање законодавног оквира у БиХ са обавезама из ратификованих међународних конвенција					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
1.12.1.	Идентификовати обавезе БиХ из међународних конвенција и стандарда из области борбе против корупције које нису садржане у законским прописима на свим нивоима у БиХ	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције на свим нивоима власти у БиХ, министарства правде у БиХ, Правосудна комисија БД БиХ	Идентификоване обавезе БиХ из међународних конвенција и стандарда које нису садржане у законским прописима	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

1.12.2.	Иницирати измјене и допуне законских прописа на основу обавеза из међународних конвенција и стандарда за борбу против корупције, које нису садржане у законима на свим нивоима у БиХ	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције на свим нивоима власти у БиХ, министарства правде у БиХ, Правосудна комисија БД БиХ	Приједлози за измјене и допуне законских прописа дефинисани и достављени надлежним институцијама на усвајање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.12.3.	Усвојити измјене и допуне нормативног оквира на основу обавеза из међународних конвенција и стандарда за борбу против корупције, које нису садржане у законима на свим нивоима у БиХ	Трећа година по усвајању Стратегије	Законодавна тијела на свим нивоима власти у БиХ	Усвојене измјене и допуне законских прописа	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 1.13.					
Спровођење препорука релевантних међународних институција и организација за борбу против корупције					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
1.13.1.	Идентификовати релевантне међународне организације и институције које дају препоруке из области борбе против корупције	Шест мјесеци након усвајања Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције на свим нивоима власти у БиХ, министарства правде у БиХ, Правосудна комисија БД БиХ	Креиран списак релевантних међународних организација и институција и достављен надлежним институцијама на свим нивоима	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.13.2.	Континуирано пратити и спроводити препоруке релевантних међународних организација и институција за борбу против корупције	Континуирано	АПИК, тијела за спречавање корупције на свим нивоима власти у БиХ, министарства правде у БиХ, Правосудна комисија БД БиХ	Препоруке идентификоване, обавјештења за поступање по њима достављена надлежним институцијама на свим нивоима	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 1.14.

Унапређење превенције корупције и борбе против корупције кроз хармонизацију антикорупцијског законодавства на свим нивоима у БиХ

Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
1.14.1.	Анализирати и идентификовати неусаглашеност антикорупцијских закона на свим нивоима у БиХ, у циљу унапређења борбе против корупције	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције на свим нивоима власти у БиХ, министарства правде у БиХ, Правосудна комисија БД БиХ	Сачињена листа антикорупцијских закона за анализу, анализа спроведена, утврђене неусаглашености унутар антикорупцијског законодавства у БиХ	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.14.2.	Иницирати измјене и допуне антикорупцијских закона, у циљу унапређења борбе против корупције	Трећа година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције на свим нивоима власти у БиХ, министарства правде у БиХ, Правосудна комисија БД БиХ	Приједлози за усклађивање антикорупцијских закона дефинисани и достављени надлежним законодавним тијелима на усвајање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
1.14.3.	Усвојити измјене и допуне антикорупцијских закона на свим нивоима у БиХ, с циљем њихове међусобне усклађености и унапређења борбе против корупције	До краја важности Стратегије	Законодавна тијела на свим нивоима у БиХ	Приједлози за усклађивање антикорупцијских закона усвојени	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки циљ 2

Развијање, промовисање и спровођење превентивне антикорупцијске активности у јавном и приватном сектору

Стратешки програм 2.1. Смањење могућности појаве корупције кроз унапређење проактивне транспарентности институција и побољшање примјене закона о слободи приступа информацијама (ЗОСПИ)					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
2.1.1.	Анализирати садржај свих закона о слободи приступа информацијама у БиХ због идентификације рјешења која отежавају слободан приступ информацијама, као и потребе за хармонизацијом међу законима	Прва година по усвајању Стратегије	Институција омбудсмена за људска права БиХ, АПИК и тијела за спречавање корупције, надлежне институције на свим нивоима власти у БиХ	Анализа закона извршена, рјешења која отежавају слободан приступ информацијама идентификована	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.1.2.	На темељу анализе припремити приједлоге за измјене и допуне закона о слободи приступа информацијама у правцу елиминације одредаба које отежавају слободан приступ информацијама	Друга година по усвајању Стратегије	Институција омбудсмена за људска права БиХ, надлежне институције, законодавни и извршни нивои власти у БиХ, АПИК и тијела за спречавање корупције	Приједлози за измјене и допуне закона дефинисани, израђени и послати надлежним законодавним тијелима на усвајање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.1.3.	На темељу анализе припремити приједлоге за измјене и допуне закона о слободи приступа информацијама за усклађивање ових закона	Друга година по усвајању Стратегије	Институција омбудсмена за људска права БиХ, надлежне институције, законодавни и извршни нивои власти у БиХ, АПИК и тијела за спречавање корупције	Приједлози за измјене и допуне закона дефинисани, израђени и послати надлежним законодавним тијелима на усвајање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.1.4.	Усвојити предложене измјене и допуне за елиминацију одредаба које отежавају слободу приступа информацијама и ускладити законе који регулишу ову област на свим нивоима	Трећа година по усвајању Стратегије	Законодавна тијела на свим нивоима у БиХ	Усвојени приједлози за измјене и допуне закона о слободи приступа информацијама	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.1.5.	Пратити реализацију закона о слободи приступа информацијама на свим нивоима у БиХ, извјештавати јавност и институције о томе, и унаприједити њихово спровођење	Континуирано	Институција омбудсмена за људска права БиХ, АПИК и тијела за спречавање корупције на свим нивоима у БиХ	Израђују се извјештаји о праћењу примјене закона о слободи приступа информацијама и доступни су јавности и институцијама	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

2.1.6.	Подстицати и унаприједити проактивну транспарентност у раду јавних институција у БиХ у складу са стандардима Партнерство за отворену власт (<i>Open Government Partnership</i>)	Континуирано	АПИК, тијела за спречавање корупције, законодавна и извршна власт на свим нивоима у БиХ, све јавне институције у БиХ	Израђене стратегије јавног комуницирања и унапређена активна транспарентност институција у БиХ	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
2.1.7.	Именовати службеника за информисање и израдити водич и индекс регистар информација у оним институцијама у БиХ гдје то још није урађено	Прва година по усвајању Стратегије	Све институције које подлијежу обавезама из закона о слободном приступу информацијама у БиХ	Израђен водич и индекс регистар информација, одређени службеници за информисање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 2.2. Унапређење права на слободан приступ информацијама кроз прецизније дефинисање изузетака од општег правила из закона о слободи приступа информацијама (ЗОСПИ)					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
2.2.1.	Анализирати примјену закона о слободи приступа информацијама у БиХ, с циљем идентификације проблема у пракси, уз тумачење изузетака од правила за слободан приступ информацијама	Прва година по усвајању Стратегије	Институција омбудсмена за људска права БиХ, Агенција за заштиту личних података у БиХ, АПИК и тијела за спречавање корупције	Сачињена анализа, идентификовани проблеми тумачења изузетака примјене од правила	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.2.2.	У складу са анализом предложити измјене и допуне закона о слободи приступа информацијама у БиХ за прецизније дефинисање изузетака од права на слободан приступ информацијама	Друга година по усвајању Стратегије	Институција омбудсмена за људска права БиХ, Агенција за заштиту личних података у БиХ, министарства правде, Правосуђе БД БиХ, АПИК и тијела за спречавање корупције	Приједлози измјена и допуна закона израђени и послати законодавним тијелима на одговарајућем нивоу власти	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.2.3.	Анализирати законе о слободи приступа информацијама у БиХ, с циљем идентификације могућности за увођење парцијалног објављивања информација	Прва година по усвајању Стратегије	Институција омбудсмена за људска права БиХ, Агенција за заштиту личних података у БиХ, АПИК и тијела за спречавање корупције	Сачињена анализа, идентификоване могућности за парцијално објављивање информација	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

2.2.4.	У складу са анализом предложити измјене и допуне закона о слободи приступа информацијама у БиХ, којима ће се омогућити парцијално објављивање информација	Друга година по усвајању Стратегије	Институција омбудсмена за људска права БиХ, Агенција за заштиту личних података у БиХ, министарства правде, Правосуђе БД БиХ, АПИК и тијела за спречавање корупције	Приједлог измјене и допуне закона израђен и послат законодавним тијелима на одговарајућем нивоу власти	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.2.5.	Усвојити измјене и допуне закона о слободи приступа информацијама у БиХ за прецизније дефинисање изузетака и парцијално објављивање информација	Трећа година по усвајању Стратегије	Законодавна тијела на одговарајућем нивоу власти	Измјене и допуне закона усвојене, изузеци прецизније дефинисани	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 2.3. Повећање транспарентности прикупљања и трошења финансијских средстава политичких странака у БиХ кроз прецизније финансијско извјештавање и праћење извјештаја					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
2.3.1.	Анализирати законе у БиХ који регулишу финансирање политичких странака, с циљем идентификације могућности за унапређење транспарентности њиховог финансирања	Прва година по усвајању Стратегије	Централна изборна комисија Босне и Херцеговине (ЦИК БиХ), АПИК и надлежне институције у БиХ	Идентификовати могућност за унапређење транспарентности финансирања политичких странака	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.3.2.	На основу анализе припремити и предложити измјене и допуне закона у БиХ који регулишу финансирање политичких странака у БиХ, ради осигурања транспарентности извора прихода и њиховог трошења	Прва година по усвајању Стратегије	ЦИК БиХ, АПИК и надлежне институције у БиХ	Припремљене измјене и допуне закона у БиХ који регулишу финансирање политичких странака у БиХ и послате на усвајање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.3.3.	Предложити измјене и допуне закона у БиХ за увођење санкција за политичке странке које не воде детаљан регистар евиденција о приходима и расходима, пословне књиге или не поднесу финансијске извјештаје у року и на начин како је прописала ЦИК БиХ	Прва година по усвајању Стратегије	ЦИК БиХ, АПИК и надлежне институције у БиХ	Припремљене измјене и допуне закона који регулишу финансирање политичких странака у БиХ и послате на усвајање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

2.3.4.	Усвојити предложене измјене и допуне закона у БиХ који регулишу финансирање политичких странака, са циљем унапређења транспарентности њиховог финансирања	Друга година по усвајању Стратегије	Законодавна тијела на одговарајућим нивоима власти	Усвојене измјене и допуне закона у БиХ који регулишу финансирање политичких странака у БиХ	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.3.5.	Унаприједити транспарентност система финансирања политичких странака у БиХ кроз изградњу механизма унутрашње контроле и обуке одговорних лица у странкама	Прва година по усвајању Стратегије	ЦИК БиХ, АПИК и надлежне институције у БиХ	Унапређен систем финансирања политичких странака, редовно се спроводе контроле и обуке одговорних службеника	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
2.3.6.	Унаприједити дјелотворну контролу прикупљања и трошења средстава за финансирање странака кроз санкционисање незаконитог поступања у складу са препорукама Групе земаља за борбу против корупције (ГРЕЦО)	Прва година по усвајању Стратегије.	ЦИК БиХ, АПИК и надлежне институције у БиХ и законодавна у БиХ	Унапређена контрола, дефинисани облици незаконитог поступања	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
2.3.7.	Омогућити ЦИК-у БиХ континуирано надзирање прикупљања и трошења средстава политичких странака	Прва година по усвајању Стратегије	ЦИК БиХ, АПИК, надлежне институције у БиХ и законодавна власт у БиХ	Осигуран надзор трошкова политичких странака	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9

Стратешки програм 2.4.					
Увођење обавезе за политичке странке да пријављују донације нефинансијске природе на једнак начин као и финансијске донације					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
2.4.1.	Дефинисање нефинансијских (тзв. <i>in-kind</i>) донација политичким странкама у виду бесплатних или по повлашћеним цијенама услуге штампања, рекламног простора и сличне услуге	Прва година по усвајању Стратегије	ЦИК БиХ, АПИК и надлежне институције у БиХ	Нефинансијске донације дефинисане и усклађене између ЦИК-а, АПИК-а и тијела за спречавање корупције	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.4.2.	Предложити измјене и допуне закона у БиХ којима ће се дефинисати обавезе пријављивања нефинансијских (<i>in-kind</i>) донација политичких странака	Прва година по усвајању Стратегије	ЦИК БиХ, АПИК и надлежне институције у БиХ	Измјене и допуне закона за пријављивање нефинансијских (<i>in-kind</i>) донација политичким странкама послате на усвајање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

2.4.3.	Усвојити измјене и допуне закона у БиХ којима ће се дефинисати обавезе пријављивања нефинансијских (<i>in-kind</i>) донација политичких странака	Друга година по усвајању Стратегије	Парламентарна скупштина БиХ	Усвојене измјене и допуне Закона о финансирању политичких странака БиХ када су у питању <i>in-kind</i> донације	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.4.4.	Обавезати политичке странке да цјелокупно финансирање врше преко јединственог банкарског рачуна како би се олакшала контрола и надзор над финансијским трансакцијама	Прва година по усвајању Стратегије	ЦИК БиХ, АПИК, надлежне институције БиХ, агенције за банкарство у БиХ	Предложене измјене и допуне закона	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.4.5.	Унаприједити подзаконске акте - правилнике за подношење финансијских извјештаја с циљем дефинисања појединачних трошкова странака, са фокусом на унапређењу финансијских извјештаја	Прва година по усвајању Стратегије	ЦИК БиХ	Унапређени подзаконски акти	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 2.5. Смањење могућности за злоупотребу дискреционих овлашћења					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
2.5.1.	Извршити анализу законских прописа који регулишу рад јавних институција у БиХ с циљем утврђивања могућности за злоупотребу дискреционог одлучивања	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, надлежне институције у БиХ	Извршена анализа, идентификоване могућности за спречавање злоупотребе дискреционог одлучивања	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.5.2.	Извршити анализу коришћења дискреционих овлашћења, с циљем увођења веће транспарентности како би се свака одлука у којој се примјењује ово овлашћење морала образложити и јавно објавити	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, надлежне институције у БиХ	Извршена анализа, утврђене могућности за повећање транспарентности употребе дискреционих овлашћења	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.5.3.	У складу с резултатима анализа одредити критеријуме и услове под којим се примјењују дискрециона овлашћења и предложити измјене и допуне законских и подзаконских аката у БиХ који регулишу ту област	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, надлежне институције у БиХ	Дефинисани критеријуми и услови за примјену дискреционих овлашћења и предложене измјене и допуне законских прописа за ту област	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

2.5.4.	Усвојити измјене и допуне закона који регулишу рад јавних институција у БиХ, а који дефинишу дискрециона овлашћења у правцу смањења могућности за њихову злоупотребу и повећање транспарентности њихове примјене	Трећа година по усвајању Стратегије	Законодавна тијела на одговарајућим нивоима власти	Усвојени приједлози за измјену и допуну закона који регулишу рад јавних институција у БиХ и дефинишу примјену дискреционих овлашћења	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
--------	--	-------------------------------------	--	--	--

Стратешки програм 2.6.					
Развијање културе интегритета и етичности у јавним институцијама у БиХ					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
2.6.1.	Израдити и увести усклађене програме обуке из области превенције корупције и спречавања сукоба интереса у јавним институцијама у БиХ	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, АДС/АДУ у БиХ	Програми за обуку израђени и усклађени између АПИК-а и АДС-а/АДУ-а у БиХ	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.6.2.	Спроводи у усклађене обуке за стручно усавршавање запосленика у јавним институцијама у БиХ у циљу развијања културе интегритета и етичности	Континуирано	АПИК, тијела за спречавање корупције, АДС/АДУ у БиХ	Континуирано спровођење едукације из области етике на свим нивоима власти	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
2.6.3.	Донијети етичке кодексе и планове интегритета у јавним институцијама у БиХ гдје то није учињено и осигурати њихово спровођење	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, АДС/АДУ у БиХ	Усвојени етички кодекси и планови интегритета у институцијама у којим то није учињено и спроводе се, запослени су упознати са садржајем етичких кодекса, информације доступне јавности	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 2.7.					
Уједначавање методологије за израду и спровођење планова за борбу против корупције за јавне институције у БиХ и успостављање законске обавезе за израду планова интегритета у свим јавним институцијама у БиХ					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
2.7.1.	Креирати усклађене смјернице за израду планова за борбу против корупције за јавне институције у БиХ	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције	Креиране усклађене смјернице за све институције у БиХ	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.7.2.	Увести законску обавезу за израду планова интегритета за јавне институције у БиХ	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, владе и законодавна власт на свим нивоима у БиХ	Законски прописи измијењени, дефинисани и успостављене обавезе за израду планова интегритета	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.7.3.	У складу са законским обавезама извршити усклађивање постојећих планова интегритета у јавним институцијама у БиХ	До краја друге године по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, све јавне институције у БиХ	Извршено усклађивање постојећих планова интегритета у свим институцијама у БиХ	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 2.8.					
Унапређење процедуре утврђивања сукоба интереса кроз систем прикупљања и провјере података о имовинском стању, уз ефикасно санкционисање за неистините податке у пријавама					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
2.8.1.	Извршити анализу закона о сукобу интереса у БиХ с циљем утврђивања могућности за ефикасније спречавање сукоба интереса и поштравања санкција за њихово непоштовање	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, комисије/тијела за одлучивање о сукобу интереса у БиХ, тијела за спречавање корупције, надлежне институције на свим нивоима у БиХ	Анализа извршена, идентификоване могућности за унапређења спречавања сукоба интереса и поштравања санкција за њихово непоштовање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

2.8.2.	На основу анализе предложити измјене и допуне закона о сукобу интереса у БиХ за ефикасније спречавање сукоба интереса и поштравања санкција за њихово непоштовање	Трећа година по усвајању Стратегије	АПИК, комисије/тијела за одлучивање о сукобу интереса у БиХ, тијела за спречавање корупције, надлежне институције на свим нивоима у БиХ	Приједлози измјена и допуна закона о сукобу интереса у БиХ послате на усвајање одговарајућим законодавним тијелима	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.8.3.	Усвојити измјене и допуне закона о сукобу интереса у БиХ за ефикасније спречавање сукоба интереса и поштравање санкција за њихово непоштовање	Четврта година по усвајању Стратегије	Законодавна тијела на одговарајућим нивоима у БиХ	Усвојени приједлози измјене и допуне закона о сукобу интереса у БиХ	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.8.4.	Извршити свеобухватну анализу законских прописа за изјаве о имовинском стању, с циљем успостављања ефикасног система контроле, обраде података из изјава о имовинском стању и елиминације препрека за њихово јавно објављивање	Прва година по усвајању Стратегије	ЦИК БиХ, Агенција за заштиту личних података, АПИК, тијела за спречавање корупције, пореске управе, земљишно-књижне канцеларије, агенције за банкарство у БиХ	Извршена анализа, на темељу анализе креирано идејно рјешење система изјава о имовинском стању у БиХ и идентификоване могућности елиминације препрека за њихово јавно објављивање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.8.5.	Формирати електронски регистар изјава о имовинском стању	Друга година по усвајању Стратегије	Извршна власт, ЦИК БиХ, Агенција за заштиту личних података	Успостављен електронски регистар изјава о имовинском стању	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
2.8.6.	Увести ефикасне алате за прикупљање података у вези са изјавама о имовинском стању са фокусом на верификацију, провјеру података и санкционисање	Трећа година по усвајању Стратегије	ЦИК БиХ, Агенција за заштиту личних података, АПИК, тијела за спречавање корупције	Уведени ефикасни алати за прикупљање података у вези са изјавама о имовинском стању, успостављена електронска база изјава о имовинском стању	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
2.8.7.	Успоставити електронску базу података за континуирано спровођење контроле пријема поклона и њиховог пријављивања од стране изабраних функционера, носилаца извршних функција и савјетника	Прва година по усвајању Стратегије	ЦИК БиХ, Агенција за заштиту личних података, АПИК, тијела за спречавање корупције	Успостављена електронска база података, редовно се спроводе контроле пријема поклона и њихово пријављивање	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
2.8.8.	Разрадити посебне програме обуке са мјерама из домена спречавања сукоба интереса и пријаве имовине	Трећа година по усвајању Стратегије	АПИК, ЦИК БиХ, АДС/АДУ у БиХ, тијела за спречавање корупције	Програми обуке урађени, редовно се спроводи стручно усавршавање запосленика	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 2.9. Континуирано усклађивање законодавног оквира у области јавних набавки са међународним обавезама и стандардима					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
2.9.1.	Анализирати примјену Закона о јавним набавкама БиХ	Друга година по усвајању Стратегије	Агенција за јавне набавке, све институције надлежне за спровођење Закона о јавним набавкама БиХ	Извршена анализа закона и израђене препоруке с циљем смањивања могућности корупције у јавним набавкама	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.9.2.	Континуирано вршити обуке запослених у свим институцијама у БиХ у вези са питањем спречавања корупције у спровођењу јавних набавки на свим нивоима у БиХ	Континуирано	АДС/АДУ у БиХ, Правосудна комисија БД, све институције у БиХ	Обуке се редовно спроводе у вези са питањем спречавања корупције у јавним набавкама	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
2.9.3.	Утврдити обавезу којом би се отворени поступак увео као правило, а ограничени поступак и остали као изузетак	Трећа година по усвајању Стратегије	Агенција за јавне набавке, Савјет министара, АДС/АДУ у БиХ	Смањен број ограничених поступака	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.9.4.	Транспарентно објављивање и ажурирање свих регистара уговора о јавним набавкама и споразума наручилаца	Континуирано	Агенција за јавне набавке	Објављени регистри уговора и споразума о јавној набавци и редовно се ажурирају	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.9.5.	Израдити регистар планираних јавних набавки са посебно дефинисаним карактеристикама роба и услуга које се набављају и учинити га јавно доступним заинтересованим понуђачима	Прва година по усвајању Стратегије	Агенција за јавне набавке	Регистар израђен и јавно објављен свим заинтересованим понуђачима	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.9.6.	Израдити механизме контроле којима ће се осигурати спречавање злоупотребе у процедурама јавних набавки	Прва година по усвајању Стратегије	Агенција за јавне набавке, Савјет министара, АДС/АДУ у БиХ, Уред за разматрање жалби БиХ	Креирани ефикасни механизми контроле за спречавање злоупотреба у процедурама јавних набавки	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.9.7.	Јачати капацитете у јавним институцијама у БиХ у области јавних набавки и увести ефикасне механизме контроле	Континуирано	Агенција за јавне набавке, Уред за разматрање жалби БиХ, све институције у БиХ	Уређене интерне ревизије, успостављени ефикасни механизми контроле, ојачани капацитети кроз обуке и опремање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 2.10.					
Унапређење правног оквира за активније учешће приватног сектора у антикорупцијским активностима					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
2.10.1.	Извршити анализу укључености и могућности активнијег учешћа приватног сектора у борби против корупције	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, надлежне институције на свим нивоима у БиХ, привредне коморе и други облици удруживања привреде у БиХ	Анализа извршена, идентификоване могућности за активније учешће приватног сектора у антикорупцијским активностима	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.10.2.	Идентификовати форме сарадње и успоставити сарадњу у БиХ између тијела за спречавање корупције и институција са антикорупцијским надлежностима са једне, и приватног сектора, са друге стране	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, надлежне институције на свим нивоима у БиХ, привредне коморе и други облици удруживања привреде у БиХ	Дефинисане форме сарадње приватног сектора и тијела за спречавање корупције и антикорупцијских институција, сарадња успостављена	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.10.3.	Активно укључити пословна удружења у израду приједлога законских рјешења у циљу јачања борбе против корупције	Прва година по усвајању Стратегије	Привредне коморе, привредна друштва, надлежне институције, АПИК	У сарадњи са организацијама цивилног друштва (ОЦД) осигуране претпоставке за активно укључивање пословних удружења у наведене активности	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.10.4.	Израдити јединствену методологију и смјернице за израду планова интегритета у привреди и приватном сектору	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, привредне коморе и други облици удруживања приватног сектора у БиХ	Израђена методологија плана интегритета за приватни сектор и учињена доступним	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.10.5.	Успоставити ефикасне механизме за пријаву корупције у привреди и приватном сектору на свим нивоима у БиХ	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, привредне коморе и други облици удруживања приватног сектора у БиХ	Развијене процедуре и успостављени отворени комуникацијски канали за пријаву корупције	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 2.11. Јачање надзорне функције и одговорности за пропуштање надзора у области сукоба интереса, етике и интегритета, финансијског пословања, поштовања професионалних и других стандарда					
Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси	
2.11.1.	Јачање капацитета инспекцијских органа на свим нивоима власти у БиХ за вршење њихових надлежности	Континуирано	Инспекцијски органи на свим нивоима у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције, законодавна и извршна власт у БиХ	Капацитети ојачани кроз обуке, запошљавање новог кадра и осигурање опреме	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
2.11.2.	Јачање одговорности државних службеника у областима сукоба интереса, етике и интегритета, финансијског пословања, поштовања професионалних и других стандарда	Друга година по усвајању Стратегије	АДС/АДУ у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Извршена анализа, идентификоване могућности за унапређивање одговорности за вршење надзора	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.11.3.	Унаприједити процедуре за одговорност државних службеника у надзору сукоба интереса, етике и интегритета, финансијског пословања, поштовања професионалних и других стандарда	Друга година по усвајању Стратегије	АДС/АДУ у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Процедуре за одговорност државних службеника унапређене	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 2.12. Јачање кадровских и других капацитета и правног оквира за унапређење рада ревизорских служби и инспекцијских органа					
Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси	
2.12.1.	Анализирати потребе за унапређење рада ревизорских служби и инспекцијских органа за откривање неправилности у раду јавних институција у БиХ	Друга година по усвајању Стратегије	Канцеларије за ревизију, инспекцијске службе, АДС/АДУ у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Анализа израђена, идентификоване конкретне потребе за унапређење рада и приједлози послати надлежним институцијама	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

2.12.2.	У складу са анализом извршити адекватно капацитирање ревизорских служби и инспекцијских органа за откривање неправилности у раду јавних институција у БиХ, у циљу ефикасније борбе против корупције	Трећа година по усвајању Стратегије	Законодавна и извршна власт на одговарајућем нивоу власти у БиХ, министарства финансија у БиХ	Извршено капацитирање у складу с приједлозима за одговарајуће капацитирање ревизорских служби и инспекцијских органа	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
2.12.3.	Предложити измјене и допуне закона о ревизији институција у БиХ којим се обавезују ревизорски органи за проактивно достављање доказа и информација надлежним тужилаштвима о индицијама чињења кривичних дјела корупције до којих дођу за вријеме вршења ревизије	Друга година по усвајању Стратегије	Канцеларије за ревизију институција у БиХ, надлежне институције на свим нивоима у БиХ, извршна власт на свим нивоима у БиХ	Приједлози измјена и допуна закона упућени у процедуру усвајања	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.12.4.	Омогућити континуирану едукацију ревизорских служби у БиХ ради усвајања и примјене нових стандарда и техника вршења ревизије, те упознавања са добрим праксама	Четврта година по усвајању Стратегије	Савјет министара БиХ, владе на свим нивоима у БиХ, министарства финансија на свим нивоима у БиХ	Редовно се врше обуке и едукација ревизора, извјештаји са тих обука се сачињавају и доступни су јавности	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9

Стратешки програм 2.13.						
Успостављање ефикаснијих канала комуникације ревизорских служби и инспекцијских органа са институцијама за спровођење закона у вези налаза који упућују на могуће коруптивно понашање						
Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси		
2.13.1.	Развити прецизне и обавезујуће процедуре за размјену информација између ревизорских служби и инспекцијских органа са институцијама за спровођење закона за индиције које упућују на корупцију	Прва година по усвајању Стратегије	Службе за ревизију, инспекцијски органи, институције за спровођење закона у БиХ, Савјет министара и владе на свим нивоима у БиХ	Процедуре развијене и послате на усвајање Савјету министара и владама на одговарајућем нивоу власти у БиХ	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности	

2.13.2.	Повећати транспарентност налаза обављених надзора ревизорских служби и инспекцијских органа са периодичним објављивањем података о спроведеним активностима и њиховим налазима	Континуирано	Ревизорске службе и инспекцијски органи на свим нивоима у БиХ	Подаци о обављеним ревизијама и инспекцијским контролама доступни јавности преко веб страница и медија	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
---------	--	--------------	---	--	--

Стратешки програм 2.14.					
Едукација представника законодавних тијела у БиХ са циљем доношења ефикасних прописа и политика за борбу против корупције					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
2.14.1.	Спровести анкету упознатости чланова законодавних тијела у БиХ са међународним обавезама и антикорупцијским стандардима на плану спречавања корупције	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, законодавна тијела у БиХ	Анализа извршена, идентификоване потребе за унапређењем познавања међународних обавеза и антикорупцијских стандарда	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.14.2.	Спровести обуке чланова законодавних тијела у БиХ у вези са међународним обавезама и антикорупцијским стандардима на плану спречавања корупције	Континуирано након друге године од усвајања Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, законодавна тијела у БиХ	Обуке законодавних тијела се спроводе, извјештаји о томе доступни су јавности путем веб страница и медија	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9

Стратешки програм 2.15.					
Јачање улоге надзорних комисија законодавних тијела с циљем ефикаснијег праћења рада институција и спречавања корупције					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
2.15.1.	Анализирати надлежности надзорних комисија законодавних тијела у БиХ и могућности за јачање њихове улоге у превенцији корупције и координацији борбе против корупције	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, законодавна тијела на одговарајућем нивоу власти у БиХ	Анализа извршена, утврђене могућности за јачање улога надзорних комисија и дефинисане препоруке	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

2.15.2.	Осигурати адекватан надзор над радом институција од стране законодавних тијела у складу са њиховим надлежностима	Континуирано послије друге године од усвајања Стратегије	Законодавна тијела на свим нивоима у БиХ	Редовно се спроводи надзор над радом институција и сачињени извјештаји о обављеном надзору са препорукама за побољшање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
---------	--	---	---	---	--

Стратешки програм 2.16.					
Увођење обавезе вођења јавних расправа о законима са антикорупцијским одредбама					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
2.16.1.	Увести обавезу вођења јавних расправа у вези са приједлозима законских и подзаконских рјешења која су у вези са борбом против корупције	Континуирано	Законодавна тијела и институције извршне власти на свим нивоима у БиХ	Приједлози законских и подзаконских аката су доступни јавности, јавност даје приједлоге за побољшање предложених аката	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 2.17.					
Унапређење одговорности и рационалности у планирању, прикупљању и трошењу јавних средстава, кроз унапређење транспарентности тог процеса					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
2.17.1.	Унаприједити систем интерних контрола с циљем јачања одговорности и рационалности у планирању и трошењу јавних средстава	Континуирано	Надлежне институције на свим нивоима у БиХ	Контроле се редовно спроводе, сачињени извјештаји и дате препоруке	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.17.2.	Осигурати транспарентност планирања, прикупљања и трошења јавних средстава путем јавног објављивања финансијског пословања јавних институција на свим нивоима	Континуирано	Министарства финансија у БиХ, извршна власт на свим нивоима у БиХ и јавне институције у БиХ	Транспарентност осигурана путем објављивања извјештаја од стране министарстава финансија	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 2.18.					
Осигуравање једнаког третмана грађана и привредних субјеката у погледу прикупљања пореза, царина и других дажбина					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
2.18.1.	Анализирати законске прописе и процедуре из области прикупљања пореза, царина и других дажбина у погледу могућих злоупотреба и неједнаког третмана грађана и привредних субјеката	Трећа година по усвајању Стратегије	Министарства финансија, ревизорске службе, инспекцијски органи, пореске управе у БиХ, Управа за индиректно опорезивање (УИО), АПИК, тијела за спречавање корупције	Извршена анализа, идентификоване могућности за злоупотребу и информације о томе доступне јавности	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.18.2.	На основу анализе предложити унапређивање нормативног оквира и процедура за прикупљање пореза, царина и других дажбина у погледу неједнаког третмана грађана и привредних субјеката	Четврта година по усвајању Стратегије	Министарства финансија, ревизорске службе, инспекцијски органи у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције, пореске управе, УИО	Приједлози за унапређења нормативног оквира и процедура израђени и послати у процедуру за усвајање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 2.19.					
Повећање надзора над планирањем и извршењем буџета и одговорности за непоштовање правила који регулишу те процесе					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
2.19.1.	Развити методологију праћења реализације програма/пројеката финансираних из буџета, те праћење њихове реализације у пракси ради ненамјенског трошења средстава.	Континуирано	Министарства финансија, ревизорски и инспекцијски органи, Савјет министара БиХ	Развијена методологија и редовно се прати реализација трошења средстава из буџета	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
2.19.2.	Осигурати транспарентност планирања и извршења годишњих буџета јавних институција у БиХ	Друга година по усвајању Стратегије	Министарства финансија, јавне институције у БиХ	Транспарентност осигурана кроз јавно објављивање на веб страницама	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки циљ 3

Унапређење дјелотворности и ефикасности правосудних институција и органа за спровођење закона у области борбе против корупције

Стратешки програм 3.1. Осигуравање одговарајућих механизма за пријаву корупције запослених у јавним институцијама, као и праћење поступања по пријавама					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
3.1.1.	Јачати свијест државних службеника путем усклађених обука у вези са обавезама за поступање по пријавама за корупцију и заштиту лица која пријављују корупцију	Континуирано	АПИК, тијела за спречавање корупције, институције за спровођење закона, инспекцијске службе у БиХ	Усклађени програми припремљени, обуке се спроводе, извјештаји о томе доступни јавности путем веб страница и медија	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.1.2.	Успоставити <i>online</i> системе и телефонске линије за пријављивање корупције у свим институцијама извршне власти у БиХ	Друга година по усвајању Стратегије	Све институције извршне власти у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Доступан број успостављених система и линија, информације о томе доступни јавности путем веб страница и медија	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
3.1.3.	Утврдити методологију за хармонизовано вођење евиденција пријава, обраду и анализу статистичких података о пријавама са индицијама корупције у БиХ	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, институције за спровођење закона у БиХ	Методологија израђена, усклађена између АПИК-а и тијела за спречавање корупције и доступна јавности	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.1.4.	Периодично обрађивати статистичке податке о пријавама корупције у БиХ по утврђеној методологији и учинити анализе тих података доступне јавности	Континуирано после прве године по усвајању Стратегије	Тијела за спречавање корупције, АПИК, све институције извршне власти у БиХ	Обрада се врши периодично, информације о налазима су доступни јавности путем веб страница и медија	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 3.2. Промовисање пријављивања и подстицања активног учешћа грађана у борби против корупције					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
3.2.1.	Осмислити и спроводити кампање за информисање грађана о могућности за активно укључивање у борбу против корупције и начинима за пријављивање корупције	Континуирано послије прве године по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, службе за односе са јавношћу институција извршне власти у БиХ	Кампање осмишљене и спроводе се, информације о кампањама достављају се АПИК-у и тијелима за спречавање корупције	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
3.2.2.	Континуирано промовисати <i>online</i> системе и телефонске линије за пријављивање корупције и механизме заштите лица које пријављује корупцију	Континуирано	АПИК, тијела за спречавање корупције, службе за односе са јавношћу и функционери свих институција извршне власти у БиХ	Јавности доступне информације о <i>online</i> системима и телефонским линијама за пријаву корупције	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.2.3.	Досљедно примјењивати и додатно унаприједити постојеће механизме заштите лица које пријављује корупцију	Континуирано	АПИК, тијела за спречавање корупције	Доступни подаци о броју заштићених лица које пријављују корупцију, осмишљене мјере за унапређивање заштите лица које пријављују корупцију и доступне јавности	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 3.3. Јачање интегритета органа за спровођење закона					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
3.3.1.	Редовна израда и надоградња, те спровођење планова интегритета у органима за спровођење закона у БиХ	Континуирано	Високи судски и тужилачки савјет (ВСТС), судови и тужилаштва у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Надограђени планови интегритета се израђују, извјештају о њиховом спровођењу се достављају тијелима за спречавање корупције и АПИК-у	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

3.3.2.	Спровоодити редовне обуке из области превенције корупције и борбе против корупције у органима за спровођење закона у БиХ	Континуирано	ВСТС, центри за едукацију судија и тужилаца (ЦЕСТ), АПИК, тијела за спречавање корупције, судови и тужилаштва у БиХ	Извјештаји о спроведеним обукама се достављају тијелима за спречавање корупције и АПИК-у, јавност се информише о њима	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
3.3.3.	Нормативно уредити процедуре сигурносних провјера за службенике правосудних институција и органа за спровођење закона са акцентом на подложност коруптивног понашања	Трећа година по усвајању Стратегије	ВСТС, центри за едукацију судија и тужилаца, АПИК, тијела за спречавање корупције	Критеријуми и процедуре за провјере утврђени и достављени правосудним институцијама и агенцијама за спровођење закона	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 3.4.					
Унапређење откривања корупције кроз стварање, јачање и примјену ефикасних механизма и техника за проактивни приступ том процесу					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
3.4.1.	Дефинисати основе и процедуре за проактивно поступање у откривању корупције и размјену информација између органа за спровођење закона у вези са индицијама коруптивног понашања	Прва година по усвајању Стратегије	ВСТС, органи за спровођење закона у БиХ	Основе и процедуре за проактивно откривање дефинисане и достављене свим институцијама за спровођење закона у БиХ	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.4.2.	Примјењивати процедуре за проактивно поступање у откривању корупције и размјену информација између органа за спровођење закона у вези са индицијама коруптивног понашања	Друга година по усвајању Стратегије	Органи за спровођење закона у БиХ	Повећан број случајева корупције који су откривени путем проактивног приступа заснованог на процедурама	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.4.3.	Израдити стандардне оперативне процедуре за ефикасно прикупљање информација и доказа у поступку евидентирања случајева корупције и вршити обуке у надлежним институцијама	Друга година по усвајању Стратегије	ВСТС, органи за спровођење закона у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције, центри за едукацију судија и тужилаца, полицијске академије	Процедуре израђене, усклађене и достављене институцијама за спровођење закона, обуке се врше, надлежне институције и јавност се обавјештавају о њима	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

3.4.4.	У стандардне оперативне процедуре уврстити и обавезу за идентификацију имовине и финансијских средстава којим располажу осумњичени за корупцију и са њима повезана лица	Друга година по усвајању Стратегије	ВСТС, органи за спровођење закона у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције, центри за едукацију судија и тужилаца, полицијске академије	Идентификација имовине укључена у стандардне оперативне процедуре и уврштена у програме обуке	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.4.5.	Досљедна примјена обавезе пријављивања кривичног дјела корупције у складу са одредбама кривичног законодавства на свим нивоима у БиХ	Континуирано	Службена и одговорна лица у свим органима власти у БиХ, јавним предузећима и установама	Повећан број пријава у вези са коруптивним кривичним дјелима у БиХ	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 3.5.					
Успостављање ефикасне сарадње и координације између институција у БиХ у откривању, доказивању и процесуирању корупције					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
3.5.1.	Израдити анализу досадашњег поступања по коруптивним кривичним дјелима у погледу разлога за несразмјерно мали број коначних пресуда у поређењу са подигнутим оптужницама	Прва година по усвајању Стратегије	ВСТС, ЦЕСТ, институције за спровођење закона у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Разлози утврђени и приједлози за повећање ефикасности процесуирања корупције достављени свим институцијама за спровођење закона у БиХ	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.5.2.	Утврдити који аспекти сарадње и координације између институција нису довољно ефикасни, што резултује недовољно квалитетним доказивањем корупције пред судовима	Друга година по усвајању Стратегије	ВСТС, ЦЕСТ, институције за спровођење закона у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Разлози утврђени и приједлози за повећање ефикасности процесуирања корупције достављени свим институцијама за спровођење закона у БиХ	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.5.3.	Предложити и усвојити мјере за унапређивање комуникације, сарадње, размјене информација о коруптивним кривичним дјелима и координацију рада институција са антикорупцијским надлежностима у БиХ	Друга година по усвајању Стратегије	ВСТС, ЦЕСТ, институције за спровођење закона у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Мјере дефинисане, приједлози за унапређивање сарадње и координације послати свим институцијама за спровођење закона у БиХ	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 3.6.					
Усклађивање програма за обуку из области превенције и координације борбе против корупције у институцијама са антикорупцијским надлежностима					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
3.6.1.	На основу уочених недостатака у поступању по пријавама за кривична дјела корупције сачинити усклађене програме обуке ради унапређења рада на овом пољу	Трећа година по усвајању Стратегије	ВСТС, ЦЕСТ, институције за спровођење закона у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Усклађени програми за обуку припремљени и усаглашени, достављени свим институцијама које ће их спроводити	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.6.2.	Према усклађеним програмима спроводити заједничке обуке за тужиоце, истражиоце и полицијске органе за рад на кривичним дјелима корупције и побољшање координације у том процесу	Континуирано после треће године по усвајању Стратегије	ВСТС, ЦЕСТ, институције за спровођење закона у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Обуке се спровode по усклађеним програмима, извјештаји о њима су доступни јавности	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9

Стратешки програм 3.7.					
Специјализација и додатна едукација правосудних и органа за спровођење закона у БиХ, посебно за примјену напреднијих мјера за процесуирање починилаца коруптивних кривичних дјела					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
3.7.1.	Израдити анализу потреба за едукацију судија, тужилаца и овлашћених службених лица у осмишљавању примјене напреднијих мјера за откривање и доказивање корупције	Друга година по усвајању Стратегије	ВСТС, институције за спровођење закона у БиХ, ЦЕСТ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Мјере за које је потребна обука идентификоване, састављена листа институција у којима се требају вршити обуке	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.7.2.	На основу анализе израдити програм обуке судија, тужилаца и овлашћених службених лица у примјени напредних мјера за откривање и доказивање корупције	Трећа година по усвајању Стратегије	ВСТС, институције за спровођење закона у БиХ, ЦЕСТ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Програми за обуке израђени и усаглашени, достављени свим институцијама које ће их спроводити	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.7.3.	Спроводити обуке судија, тужилаца и овлашћених службених лица у вези примјене напреднијих мјера у откривању, доказивању и процесуирању коруптивних кривичних дјела	Континуирано после треће године по усвајању Стратегије	ВСТС, институције за спровођење закона у БиХ, ЦЕСТ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Обуке се спровode по усклађеним програмима, извјештаји о њима су доступни јавности	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9

Стратешки програм 3.8.					
Досљедније спровођење проширених финансијских истрага у предметима са обиљежјима корупције					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
3.8.1.	Израдити стандардне оперативне процедуре за поступање у финансијским истрагама по предметима са обиљежјима корупције, посебно у погледу протока новца и стицања имовине	Друга година по усвајању Стратегије	ВСТС, ЦЕСТ, агенције за банкарство, институције за спровођење закона у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Оперативне процедуре израђене и усвојене, повећан број финансијских истрага у предметима са обиљежјима корупције	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.8.2.	Израдити стандардне оперативне процедуре за утврђивање имовине и финансијских средстава којима располажу осумњичени за корупцију и са њима повезана лица у фази истраге коруптивних кривичних дјела	Друга година по усвајању Стратегије	ВСТС, ЦЕСТ, Агенције за банкарство, институције за спровођење закона у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Оперативне процедуре израђене и усвојене, имовина и финансијско стање се утврђују приликом истраге	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 3.9.					
Унапређење ефикасности рада судова на предметима из области корупције уз успостављање објективних норматива за рад, уважавајући сложеност предмета					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
3.9.1.	Анализирати оријентациона мјерила рада судова на предметима са обиљежјима корупције у погледу могућности за стимулисање ефикасности поступања по коруптивним предметима	Прва година по усвајању Стратегије	ВСТС, тужилаштва и судови на свим нивоима, АПИК, тијела за спречавање корупције	Идентификовани недостаци постојећих мјерила и механизми стимулације ефикасности поступања по коруптивним предметима	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.9.2.	Унаприједити ефикасност у поступању по предметима с обиљежјем корупције путем вредновања сложености рада на комплексним коруптивним предметима	Друга година по усвајању Стратегије	ВСТС, тужилаштва и судови на свим нивоима, АПИК, тијела за спречавање корупције	Унапређена ефикасност поступања судова по коруптивним предметима увођењем механизма за вредновање сложености рада	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 3.10.					
Унапређење ефикасности поступања судова по предметима са обиљежјем корупције кроз успостављање и коришћење јединственог система за статистичку обраду и извјештавање					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
3.10.1.	Утврдити статистичке податке релевантне за анализу ефикасности поступања по коруптивним предметима и успоставити процедуре и механизме за њихово вођење и анализу	Друга година по усвајању Стратегије	ВСТС, АПИК, тијела за спречавање корупције	Статистички подаци утврђени, процедуре и механизми за њихово вођење установљени и познати надлежним судовима и јавности	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.10.2.	Периодично анализирати ефикасност поступања судова по коруптивним предметима, те налазе тих анализа заједно са приједлозима за унапређење на том плану учинити јавним	Друга година по усвајању Стратегије	ВСТС, АПИК, тијела за спречавање корупције	Израђују се периодичне анализе, налази се објављују на веб-страницама ВСТС-а, судова и путем медија	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 3.11.					
Унапређење казнене политике за корупцијска кривична дјела с циљем проактивног одвраћања од коруптивних активности					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
3.11.1.	Израдити анализу кривичног законодавства у погледу висине казни за коруптивна дјела, те праксу њиховог изрицања у смислу ефикасног одвраћања од коруптивних радњи	Прва година по усвајању Стратегије	ВСТС, министарства правде и судови на свим нивоима у БиХ, Правосуђе БД БиХ	Разлози за недовољно ефикасно одвраћање од коруптивних кривичних дјела утврђени и познати јавности	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.11.2.	На основу анализе дефинисати приједлоге за ефикасније одвраћање од коруптивних дјела уједначавањем казнене политике и строжијем кажњавању код коруптивних кривичних дјела	Друга година по усвајању Стратегије	ВСТС, министарства правде и судови на свим нивоима у БиХ, Правосуђе БД БиХ	Предложене измјене и допуне казног законодавства с циљем уједначавања казнене политике и строжијег кажњавања	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 3.12.					
Развијање ефикасног система утврђивања, замрзавања и одузимања имовинске и сваке друге користи, коју су извршиоци и са њима повезана лица стекли коруптивним дјеловањем					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
3.12.1.	Анализирати законодавни оквир у БиХ по питању утврђивања ефикасности замрзавања, одузимања и управљања нелегално стеченом имовином у коруптивним предметима	Друга година по усвајању Стратегије	ВСТС, министарства правде, министарства унутрашњих послова, тужилаштва, судови у БиХ, Правосуђе БД БиХ	Извршена анализа, идентификоване могућности за повећање ефикасности, сачињени приједлози за усвајање или измјене и допуне законског оквира	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.12.2.	На основу анализе, унаприједити и успоставити нормативни оквир за утврђивање поријекла, замрзавања, одузимања и управљања нелегално стеченом имовином	Трећа година по усвајању Стратегије	Законодавна тијела на одговарајућим нивоима у БиХ	Приједлози за унапређење нормативног оквира дефинисани и послати у процедуру усвајања	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 3.13.					
Стварање услова за надзор над радом правосудних органа и институција путем јавно доступних статистичких података о поступању по коруптивним кривичним дјелима					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
3.13.1.	Анализирати постојећи систем статистичких података рада институција за спровођење закона и правосудних органа и могућности за њихову доступност јавности	Прва година по усвајању Стратегије	ВСТС, органи за спровођење закона и судови у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Анализа израђена, дефинисане категорије статистичких података доступних јавности	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.13.2.	На основу анализе, предложити обухватање статистичких података које требају постати јавни и предложити да буду доступни јавности	Прва година по усвајању Стратегије	ВСТС, органи за спровођење закона и судови у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Утврђено и предложено обухватање статистичких података за објављивање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

3.13.3.	Континуирано објављивати статистичке податке у вези са бројем истрага, те подигнутих, прихваћених и одбијених оптужница, као и броја пресуда по коруптивним кривичним предметима	Континуирано послије прве године по усвајању Стратегије	ВСТС, органи за спровођење закона и судови у БиХ	Статистички подаци доступни јавности	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
---------	--	---	--	--------------------------------------	--

Стратешки програм 3.14.					
Јачање механизма дисциплинске и других видова одговорности тужилаца и судија за неправилно поступање у предметима са обиљежјима корупције					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
3.14.1	Анализирати постојећи систем праћења рада тужилаца и судија у предметима коруптивних кривичних дјела с циљем утврђивања могућности за његово побољшање	Прва година по усвајању Стратегије	ВСТС, тужилаштва и судови у БиХ	Анализа извршена, могућности за његово побољшање утврђени	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.14.2.	Предложити мјере за побољшање постојећег система праћења рада тужилаца и судија у предметима коруптивних кривичних дјела уз побољшање ефикасности и елиминисање могућности за неправилности	Друга година по усвајању Стратегије	ВСТС, тужилаштва и судови у БиХ	Мјере за побољшање система утврђене и предложене	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
3.14.3.	Иницирати увођење међусобно компатибилних електронских образаца у органима за спровођење закона, тужилаштвима и судовима, ради лакшег праћења предмета	Друга година по усвајању Стратегије	ВСТС, органи за спровођење закона	Усклађен софтвер (ЦМС) за праћење предмета између полиције, суда и тужилаштва	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки циљ 4

Подизање јавне свијести и промовисање потребе за учествовањем цјелокупног друштва у борби против корупције

Стратешки програм 4.1. Спровођење континуиране и систематске јавне кампање о узроцима, појавним облицима и посљедицама корупције, уз промовисање механизма дјеловања против корупције					
Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси	
4.1.1.	Анализирати узроке, појавне облике и штетне посљедице корупције по грађане те у сарадњи са владиним и невладиним институцијама и академском заједницом осмислити јавне кампање на ту тему	Континуирано	АПИК, тијела за спречавање корупције, јавне институције у БиХ	У сарадњи јавних институција са ОЦД-ом и академском заједницом анализа сачињена, утврђене штетне посљедице корупције по грађане, израђена основа за јавну кампању	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.1.2.	Сачинити план и програм кампања и спроводити их према плану и програму у сарадњи са медијима, ОЦД-ом и академским заједницама	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције	У сарадњи јавних институција са ОЦД-ом, академском заједницом, јавним емитерима и осталим медијима сачињен план и програм кампање, периодично се спроводе кампање	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9

Стратешки програм 4.2. Омогућавање учешћа организацијама цивилног друштва у активностима јавних институција у области борбе против корупције					
Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси	
4.2.1.	Учинити доступним информације о доношењу одлука на веб страницама влада и парламената, припремању нацрта закона и приједлога истих	Континуирано	Савјет министара БиХ, владе и законодавна тијела, те све институције извршне власти у БиХ које припремају приједлоге закона и одлука	Одлуке, нацрти и приједлози закона доступни на веб страницама	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.2.2.	Учинити јавним информације у вези са усвајањем или одбацивањем амандмана на законе са јасним образложењем за такво поступање	Континуирано	Савјет министара БиХ, владе и законодавна тијела, те све институције извршне власти у БиХ које припремају приједлоге закона и одлука	Информације се објављују на веб страницама	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

4.2.3.	Омогућити ОЦД-у да активније учествује у процесима доношења и спровођења антикорупцијских активности, на принципијелан, транспарентан и унапријед договорени начин	Континуирано	Савјет министара БиХ, владе и законодавна тијела, те све институције извршне власти у БиХ које припремају приједлоге закона и одлука	Остварена директна сарадња са ОЦД-ом у спровођењу конкретних антикорупцијских активности	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
--------	--	--------------	--	--	--

Стратешки програм 4.3.					
Развијање, примјењивање и промовисање доступних механизма пријављивања корупције уз осигуравање повјерљивости поступања по пријавама грађана					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
4.3.1.	Анализирати постојеће механизме за пријављивање корупције у БиХ с циљем утврђивања могућности за унапређење повјерљивости поступања по пријавама	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, све институције у БиХ	Постојећи механизми анализирани, проучене најбоље праксе и утврђене могућности за њихово унапређивање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.3.2.	Побољшати процедуре за поступање по пријавама корупције у погледу повјерљивости информација које су добијене, с посебним освртом на заштиту лица које пријављује корупцију	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, све институције у БиХ	Приједлози за побољшање заштите повјерљивости утврђени и достављени свим институцијама које поступају по пријавама корупције	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 4.4.					
Унапређење система објективног информисања јавности о раду институција уз промовисање позитивних примјера поступања за случајеве корупције					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
4.4.1.	Урадити анализу стања о доступности информација у јавним органима и институцијама у БиХ у складу са стандардима Партнерство за отворену власт (ОГП)	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, Агенција за заштиту личних података, Институција омбудсмена за људска права БиХ	Анализа израђена у сарадњи јавних институција и ОЦД-а	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

4.4.2.	У складу са резултатима анализе сачинити програме обуке о стандардима објективног информисања грађана о раду јавних институција	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, Агенција за заштиту личних података, Институција омбудсмена за људска права БиХ	Сачињен програм обуке у сарадњи јавних институција и ОЦД-а	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.4.3.	Вршити континуирану обуку с циљем промоције тзв. активне транспарентности у јавним институцијама	Континуирано	АДС/АДУ у БиХ, Правосудна комисија БД БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Редовно се спроводе обуке, семинари и радионице	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
4.4.4.	Активно информисање грађана о раду институција, уз промовисање позитивних примјера поступања по пријавама грађана у случајевима корупције	Континуирано	Све институције на свим нивоима у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Подаци доступни јавности	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 4.5.					
Укључивање академске заједнице и удружења интелектуалаца у осмишљавање и спровођење антикорупцијских политика и механизма					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
4.5.1.	Дефинисати области у борби против корупције у којима је тијелима за спречавање корупције и институцијама са антикорупцијским надлежностима потребна стручна помоћ и подршка	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, све институције са антикорупцијским надлежностима у БиХ, институције академске заједнице	Идентификоване области могуће сарадње између академске заједнице, антикорупцијских тијела и институција	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.5.2.	Институционализовати сарадњу академске заједнице, удружења интелектуалаца и асоцијација независних интелектуалаца са тијелима за спречавање корупције и институцијама са антикорупцијским надлежностима	Континуирано после прве године по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, све институције са антикорупцијским надлежностима у БиХ, институције академске заједнице	Сарадња успостављена кроз редовну комуникацију и потписивање меморандума о разумијевању	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

4.5.3.	Осмишљавати и спроводити антикорупцијске пројекте које ће тијела за спречавање корупције и институције са антикорупцијским надлежностима заједнички спроводити са академском заједницом	Континуирано послије прве године по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, све институције са антикорупцијским надлежностима у БиХ, институције академске заједнице	Заједнички пројекти се осмишљавају и спроводе	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
4.5.4.	Дефинисати политике за ефикасну борбу против корупције, с циљем елиминисања узрока појаве корупције и континуирано указивање на штетне посљедице корупције	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, све институције са антикорупцијским надлежностима у БиХ, институције академске заједнице	Политике дефинисане	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 4.6.					
Омогућавање развоја одговорног и објективног истраживачког новинарства кроз унапређење отворености институција према медијима у оквирима законских прописа					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
4.6.1.	Увести периодичне обуке за новинаре и уреднике медија из области истраживачког новинарства, те стандарда објективног извјештавања из области корупције	Друга година по усвајању Стратегије	Све институције у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције	Програм обука сачињен у сарадњи са удружењима новинара и високообразовним институцијама из области новинарства обуке се спроводе, извјештаји о њима су доступни јавности	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
4.6.2.	Подстицати и унаприједити развој објективног истраживачког новинарства кроз повећану и активну транспарентност институција и омогућавање приступа информацијама	Континуирано	Све институције у БиХ, АПИК, тијела за спречавање корупције, Институција омбудсмена за људска права БиХ	Повећан број информација из институција у БиХ које су доступне јавности, информације се користе за истраживачке теме	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 4.7. Унапређење непристрасности и објективности извјештавања медија у вези са проблематиком корупције					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
4.7.1.	Досљедна примјена поштовања законских норми и новинарске етике, с циљем повећавања објективности и професионалности информисања о случајевима корупције	Континуирано	Регулаторна агенција за комуникације (РАК), јавни сервиси, судови	Унапређено професионално и објективно извјештавање у случајевима корупције	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.7.2.	Осигурати транспарентност власничке структуре медија и изворе њиховог финансирања	Прва година по усвајању Стратегије	РАК, јавни сервиси, судови	Доступни подаци о власничкој структури медија, транспарентни подаци о изворима финансирања	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.7.3.	Јачање контроле регулаторних тијела и праћење примјена стандарда и новинарске етике од стране удружења новинара у БиХ	Континуирано	РАК	РАК и удружења новинара прате активности за примјену стандарда и новинарске етике	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.7.4.	Осигурати транспарентно финансирање медија од стране јавног сектора, како кроз директна давања, тако и кроз оглашавања и јавност података о другим начинима финансирања	Континуирано	РАК, инспекцијски органи, удружења новинара	Финансирања медија и оглашавања јавних институција у њима јавно доступно	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.7.5.	Подигнути ниво препознавања корупције, њених механизма, те техника откривања кроз стручно усавршавање новинара који покривају тему корупције	Континуирано	Удружења новинара, АПИК, тијела за спречавање корупције	Програми за обуке новинара припремљени, обуке се спроводе, информације о њима су јавно доступне	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
4.7.6.	Осигурати адекватну заштиту медија и новинара који извјештавају о корупцији	Континуирано	АПИК, тијела за спречавање корупције, органи за спровођење закона	Конкретне мјере за заштиту новинара предузете у сарадњи са удружењима новинара и ОЦД-ом, осигурана адекватна заштита новинара који извјештавају о корупцији	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 4.8.					
Укључивање удружења привредног сектора у израду нових законских рјешења и политика борбе против корупције					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
4.8.1.	Одржавати редовну комуникацију са привредним друштвима у смислу укључивања у доношење и предлагања законских рјешења који ће оснажити одлучност пријављивања коруптивних дјела	Континуирано	Привредне коморе, привредна друштва, АПИК, тијела за спречавање корупције, надлежне институције које спроводе Стратегију и Акциони план	Комуникација се редовно одржава, записници са састанака се израђују, информације о сарадњи и комуникацији доступне јавности	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.8.2.	Поједноставити израду и спровођење законских рјешења за привредни сектор по питању регистрације фирми	Прва година по усвајању Стратегије	Привредне коморе, привредна друштва, АПИК, тијела за спречавање корупције, надлежне институције које спроводе Стратегију и Акциони план	Предложене измјене и допуне закона којим се поједностављује регистрација фирме	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.8.3.	Укључити привредне коморе у планирање и доношење антикоруптивних мјера и активности у областима њиховог дјеловања	Друга година по усвајању Стратегије	Привредне коморе, привредна друштва, АПИК, тијела за спречавање корупције, надлежне институције које спроводе Стратегију и Акциони план	Привредне коморе креирају планове интегритета и учествују са својим приједлозима у доношењу антикоруптивних мјера	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 4.9.					
Промовисање усвајања и примјене кодекса пословне етике у пословању с циљем спречавања појаве корупције у односима између привреде и институција					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
4.9.1.	У сарадњи са надлежним институцијама организовати обуке и едукацију привредних комора и привредних друштава на тему борбе против корупције	Континуирано	АПИК, привредне коморе, надлежне институције	У сарадњи са ОЦД-ом и привредним коморама редовно одржавање обука, семинара и радионица	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
4.9.2.	Активно укључити привредни сектор у борбу против корупције кроз израду правилника о заштити лица која пријављују корупцију	Трећа година по усвајању Стратегије	АПИК, привредне коморе, надлежне институције	У сарадњи са ОЦД-ом и привредним коморама израђени правилници о заштити лица која пријављују корупцију у приватном сектору	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 4.10.					
Континуирано спровођење обуке привредних комора и других привредних удружења из области борбе против корупције					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
4.10.1.	Израдити програме обуке за привредне субјекте из области борбе против корупције	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, привредне коморе	Програм обуке израђен у сарадњи са ОЦД-ом	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.10.2.	Спровођати обуке о превенцији корупције у свим привредним удружењима	Трећа година по усвајању Стратегије	АПИК, привредне коморе	Обуке се редовно спроводе у сарадњи са ОЦД-ом	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9

Стратешки програм 4.11.					
Јачање улоге цивилног друштва у борби против корупције кроз учешће у заједничким пројектима са јавним институцијама					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
4.11.1.	Идентификовати области у борби против корупције у којим је тијелима за спречавање корупције и институцијама са антикорупцијским надлежностима потребна стручна помоћ и подршка	Континуирано после прве године по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, све институције са антикорупцијским надлежностима у БиХ	Области могуће сарадње између ОЦД-а и институција идентификоване, информације о томе доступне јавности	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.11.2.	Успоставити сарадњу тијела за спречавање корупције у институцијама са антикорупцијским надлежностима са ОЦД-ом, у областима у којима им је потребна помоћ и подршка	Континуирано после прве године по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, све институције са антикорупцијским надлежностима у БиХ	Сарадња успостављена и унапријеђена, конкретни пројекти за сарадњу се припремају	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.11.3.	Осмишљавати и спроводити антикорупцијске пројекте које ће са ОЦД-ом заједнички спроводити тијела за спречавање корупције и институције са антикорупцијским надлежностима	Континуирано после прве године по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, све институције са антикорупцијским надлежностима у БиХ	Заједнички пројекти се осмишљавају и спроводе, информације о њима су доступне јавности	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

4.11.4.	Развити методологију праћења реализације програма/пројеката финансираних из средстава међународних институција/организација, ради утврђивања евентуалног ненамјенског трошења средстава	Континуирано послије прве године по усвајању Стратегије	Министарства финансија, ревизорски и инспекцијски органи, Савјет министара БиХ	У сарадњи са ОЦД-ом развијена методологија и редовно се прати реализација трошења средстава међународних институција/организација	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
---------	---	---	--	---	--

Стратешки програм 4.12.					
Подршка активностима цивилног друштва у праћењу и истраживању могућности корупције и давању препорука за њено спречавање					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
4.12.1.	Јачати сарадњу јавних институција са ОЦД-ом у циљу истраживања која се односе на могућности појаве корупције у јавним институцијама	Континуирано	АПИК, тијела за спречавање корупције, све јавне институције на свим нивоима	Успостављена системска сарадња са ОЦД-ом у домену планских и приоритетних истраживања	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.12.2.	Системско остваривање партнерства и сарадње јавног, приватног и невладиног сектора у спровођењу антикоруптивних пројеката	Континуирано	Све институције у БиХ, привредна друштва, АПИК	Сарадња успостављена кроз редовно одржавање састанака између представника јавног, приватног и невладиног сектора, потписивање меморандума о разумијевању.	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.12.3.	Увести у план рада институција дио који се посебно односи на сарадњу са ОЦД-ом као и препоруку коришћења истраживања и релевантних података до којих у својим конкретним пројектима дођу на пољу борбе против корупције	Друга година по усвајању Стратегије	Све институције у БиХ	Институције увеле у своје планове рада истраживања и податке од ОЦД-а	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 4.13.					
Осигуравање транспарентности финансирања невладиног сектора, посебно из буџетских средстава					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
4.13.1.	Сачинити анализу транспарентности организација цивилног сектора у погледу објављивања својих финансијских извјештаја, извора и износа добијених грантова и спроведених пројеката	Прва година по усвајању Стратегије	Министарства правде на свим нивоима, Правосудна комисија БД БиХ, ревизорски органи	Анализа извршена у сарадњи са ОЦД-ом, добијени резултати доступни јавности	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.13.2.	Увести обавезу за све институције у БиХ да јавно објављују податке о износу и намјени средстава која додјељују организацијама цивилног друштва	Континуирано	Савјет министара БиХ, владе на нивоу ентитета, БД БиХ и кантона	Донесене одлуке за објављивање података о износима и намјенама средстава које институције додељују ОЦД-у, подаци се континуирано објављују	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 4.14.					
Израђивање, увођење и усклађивање програма етике и интегритета у образовном процесу и у тематским програмима јавних емитера у БиХ					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
4.14.1.	Спровести истраживање о погледима младих на корупцију, са циљем утврђивања основа за израду складних програма етике и интегритета	Прва година по усвајању Стратегије	Министарства образовања, АПИК	Истраживања спроведена, предложене основе за израду складних програма етике и интегритета	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
4.14.2.	Израдити складне програме етике и интегритета у све образовне институције у БиХ, с циљем јачања моралних вриједности друштва	Прва година по усвајању Стратегије	Министарства образовања, Агенција за предшколско, основно и средње образовање	Усклађени програми креирани и достављани надлежним институцијама на даље поступање	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9

4.14.3.	Увести складне програме из области етике и интегритета у образовне институције у БиХ, с циљем јачања моралних вриједности	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, министарства образовања, Агенција за предшколско, основно и средње образовање	Програми израђени у сарадњи са ОЦД-ом	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.14.4.	Успоставити сарадњу са јавним емитерима у БиХ на плану емитовања програма из области етике и интегритета са циљем јачања моралних вриједности	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, РАК, тијела за спречавање корупције, министарства просвјете у БиХ, јавни емитери	Сарадња успостављена, уговорени конкретни програми за емитовање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 4.15.					
Подстицање етичког понашања код дјеце и младих људи кроз подршку ваншколских пројеката цивилног сектора					
	Активност	Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
4.15.1.	Успоставити сарадњу са организацијама цивилног друштва које раде са младим људима и успоставити сарадњу на промовисању етике и интегритета, с циљем јачања моралних вриједности друштва	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, министарства образовања, Агенција за предшколско, основно и средње образовање	Идентификоване ОЦД који раде на таквим пројектима, успостављена сарадња са њима	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
4.15.2.	Подржавати постојеће пројекте на плану етике и интегритета, осмишљавати и спроводити нове пројекте у циљу јачања моралних вриједности друштва	Континуирано послије прве године по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, министарства образовања, Агенција за предшколско, основно и средње образовање	У сарадњи са ОЦД-ом, кроз ваншколске пројекте, уведена етика и интегритет за образовање дјеце и младих	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки циљ 5

Успостављање ефикасних механизма за координацију борбе против корупције, те праћење и евалуација спровођења Стратегије

Стратешки програм 5.1. Усвајање и развијање стратешких докумената за борбу против корупције у БиХ у складу са општим принципима утврђеним Стратегијом					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
5.1.1.	Сваки ниво власти ће развити политике борбе против корупције у складу са општим принципима Стратегије	Прва година по усвајању Стратегије	Владе ентитета, БД и кантона, Савјет министара, надлежна тијела за спровођење Стратегије и Акционог плана, АПИК	Развијене и усклађене политике са општим принципима Стратегије	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
5.1.2.	Ојачати сарадњу АПИК-а са свим тијелима за спречавање корупције и институцијама са антикорупцијским надлежностима у БиХ кроз потписивање меморандума о разумијевању и сарадњи	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК, комисије и тијела за борбу против корупције	Потписани меморандуми о разумијевању и сарадњи	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 5.2. Развијање, организовање и спровођење усклађених програма обуке за борбу против корупције представника институција са антикорупцијским надлежностима у БиХ					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
5.2.1.	Процијенити потребе за обуком службеника у институцијама са антикорупцијским надлежностима	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, АДС БиХ, ФБиХ, АДУ РС, БД БиХ, центри за едукацију судија и тужилаца	Утврђене потребе за обуком	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
5.2.2.	Јачање стручности кроз организовање заједничких обука са представницима институција за спречавање корупције	Континуирано	АДС/АДУ у БиХ, Правосудна комисија БД, АПИК, комисије и тијела за борбу против корупције	Обуке се спроводе	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9

5.2.3.	Именовати контакт особе у свим институцијама које су обухваћене Стратегијом.	Прва година по усвајању Стратегије	Све институције надлежне за спровођење Стратегије и пратећег акционог плана	Одређене контакт особе у свим институцијама надлежним за спровођење Стратегије и пратећег акционог плана	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
--------	--	------------------------------------	---	--	--

Стратешки програм 5.3.					
Развијање стандардизованих смјерница за прикупљање и обраду података у вези са спровођењем стратешких антикорупцијских програма					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
5.3.1.	Израдити стандардизоване смјернице за прикупљање и обраду података у вези са спровођењем стратешких антикорупцијских програма	Прва година по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције	Смјернице израђене	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
5.3.2.	Израђене стандардизоване смјернице достављене институцијама надлежним за спровођење стратешких програма	Континуирано у складу са смјерницама	АПИК, све институције надлежне за спровођење Стратегије и пратећег акционог плана	Смјернице достављене свим институцијама за спровођење стратешких програма и повратне информације достављене су АПИК-у у складу са стандардизованим смјерницама	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 5.4.					
Прикупљање и анализа података о предузетим активностима у БиХ на плану реализације стратешких антикорупцијских програма, евалуација постигнутог, те периодично извјештавање надлежних органа и јавности о резултатима тих анализа и евалуација					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
5.4.1.	Сачинити анализу спроведених антикорупцијских активности предвиђених Акционим планом	Континуирано после прве године по усвајању Стратегије	АПИК	Анализа израђена у сарадњи са ОЦД-ом, подаци прикупљени	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

5.4.2.	Периодично обавјештавање јавности о резултатима спроведених активности	Континуирано послије прве године по усвајању Стратегије	АПИК	У сарадњи са ОЦД-ом и медијима јавност се редовно обавјештава	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
5.4.3.	Извјештавање надлежних законодавних тијела о реализацији стратешких програма и активности из Акционог плана	Континуирано послије прве године по усвајању Стратегије	АПИК, све институције задужене за спровођење Стратегије и Акционог плана	Извјештавање законодавних тијела након годишње анализе реализације спроведених антикорупцијских активности	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 5.5.					
Редовно праћење спровођења активности из Акционог плана за спровођење Стратегије и осигуравање континуираног функционисања система за извјештавање о спровођењу активности из Акционог плана					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
5.5.1.	Извјештавање и достављање података АПИК-у о годишњем спровођењу активности из Акционог плана	Континуирано послије прве године по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, све институције надлежне за спровођење Стратегије и пратећег акционог плана	Агенција обједињава достављене податке уз анализу коју доставља Савјету министара БиХ и Парламентарној скупштини БиХ на упознавање	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
5.5.2.	Праћење и евалуација предвиђених активности из Акционог плана уз периодичну процјену успјеха	Континуирано послије прве године по усвајању Стратегије	АПИК, тијела за спречавање корупције, све институције надлежне за спровођење Стратегије и пратећег акционог плана	На основу добијених извјештаја о спровођењу Стратегије и Акционог плана, спроводи се евалуација и праћење	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

Стратешки програм 5.6.					
Процјена спровођења Стратегије и Акционог плана и обавјештавање о томе јавности и надлежних органа					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
5.6.1.	Направити анализу и процјену спровођења резултата Стратегије и Акционог плана	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК	Анализа и процјена урађена	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности

5.6.2.	На основу анализе обавијестити јавност и надлежне органе о постигнутим резултатима	Друга година по усвајању Стратегије	АПИК	Резултати анализе доступни јавности и надлежним органима	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
--------	--	-------------------------------------	------	--	--

Стратешки програм 5.7.					
Процјена потреба за ревидирање Стратегије и Акционог плана у складу са резултатима добијеним након евалуације спровођења ових докумената					
Активност		Временски рок	Институције надлежне за спровођење	Индикатори успјешности	Потребни ресурси
5.7.1.	Спровести годишњу евалуацију спровођења Стратегије и Акционог плана	Континуирано послије прве године по усвајању Стратегије	АПИК	Сачињени годишњи извјештаји о спровођењу Стратегије и Акционог плана	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
5.7.2.	На темељу процјене ефеката спровођења Стратегије и Акционог плана предложити неопходне измјене, уз консултације са свим заинтересованим странама	Трећа година по усвајању Стратегије	АПИК, све институције надлежне за спровођење Стратегије и Акционог плана	У складу са приједлозима извршене неопходне измјене Стратегије и Акционог плана	Допунска средства нису потребна, извршити у оквиру функционалних надлежности
5.7.3.	Прикупити информације о спровођењу Стратегије и реализацији активности планираних Акционим планом од свих институција у БиХ	Задња година спровођења Стратегије	АПИК, све институције надлежне за спровођење Стратегије и Акционог плана	Агенција прикупила све информације, неопходне за процјену спровођења Стратегије и пратећег акционог плана	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9
5.7.4	Урадити процјену спровођења Стратегије и сачинити нацрт пројекта за израду нове стратегије	Задња година спровођења Стратегије	АПИК, Интерресорна радна група за израду нацрта нове стратегије и акционог плана	Процјена спровођења Стратегије сачињена и урађен нацрт будуће стратегије	Допунска средства осигурати кроз реализацију стратешког програма 1.9

